Magnus Erikssons stadslag

B 127

Tillkomstår 1300-talets senare del

Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

B 127

Riks-Bibliotheket,
STOCKHOLM.
Handskrifter.
Lag. Sv.
4:to

B 127

Kgl. Bibl. 72. 252

N:r 47.
54.
* B. 127

N:r 266 i Tidö bibliotheket, skänkt af J. O. Blomstedt till Kongl. bibliotheket i Juli 1857.

Se Stadslagen utgifven af Schlyter, Lund 1865, företr. sid. V.

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

B 127

B 127

B 127

B 127

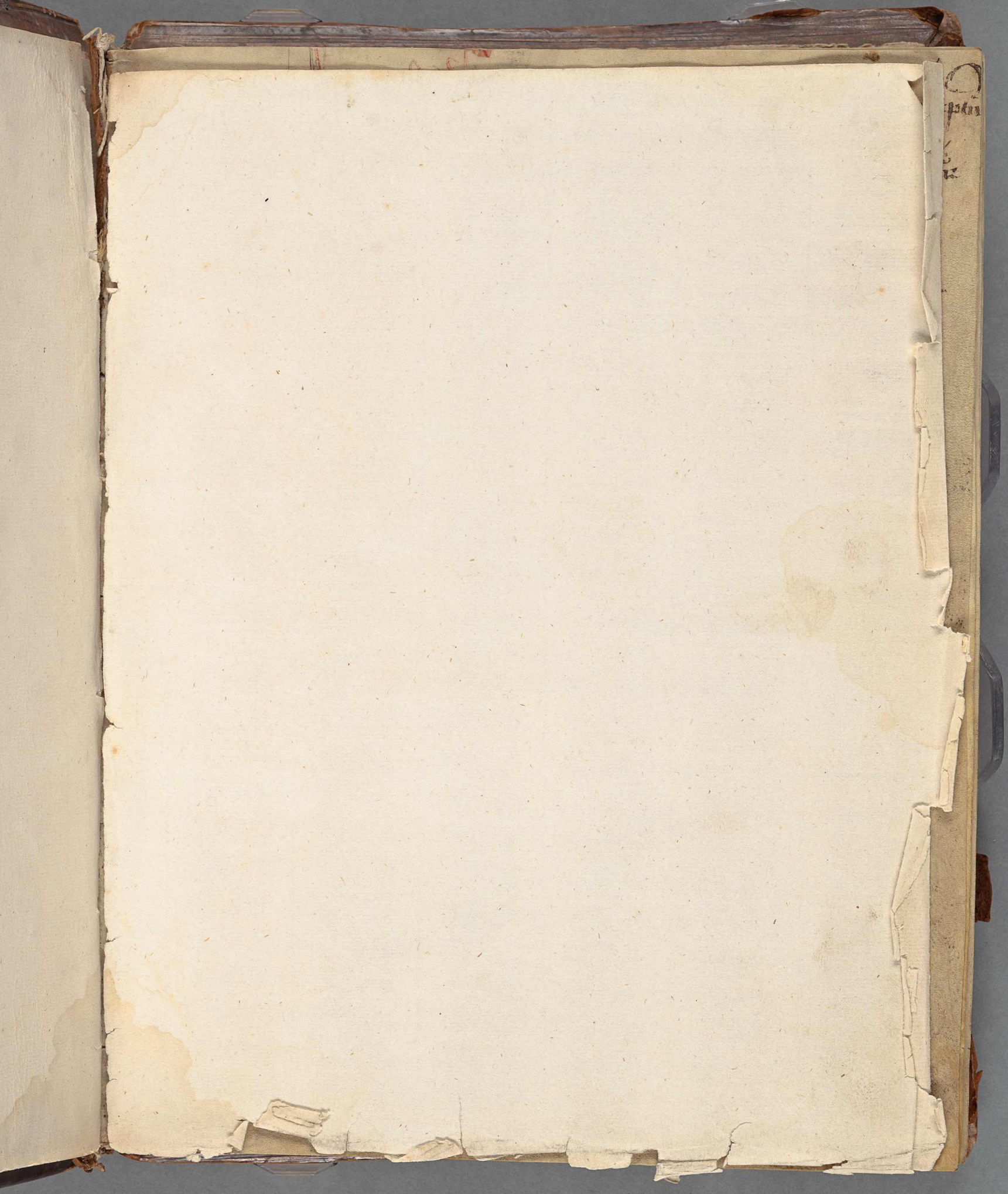

B 127

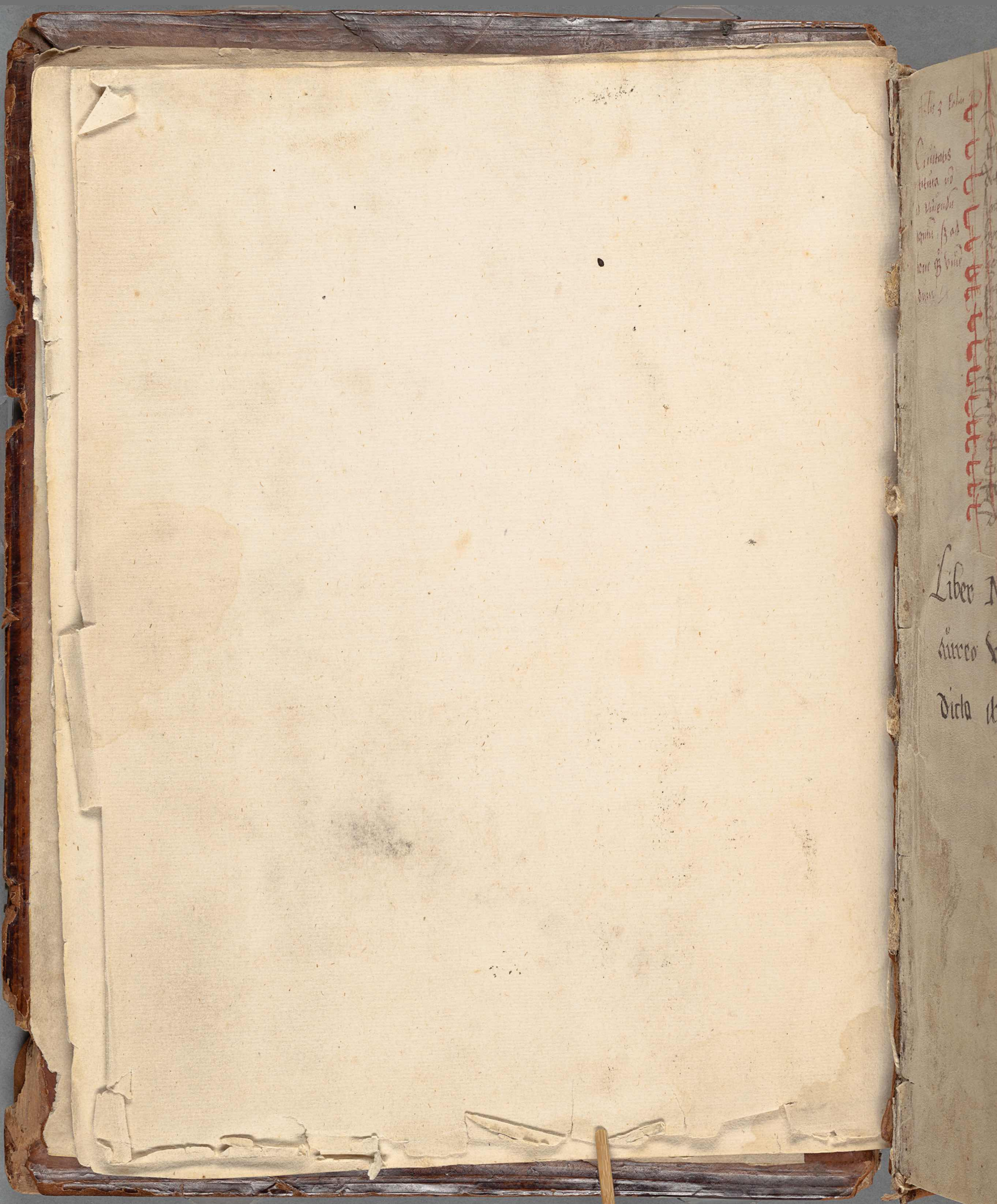

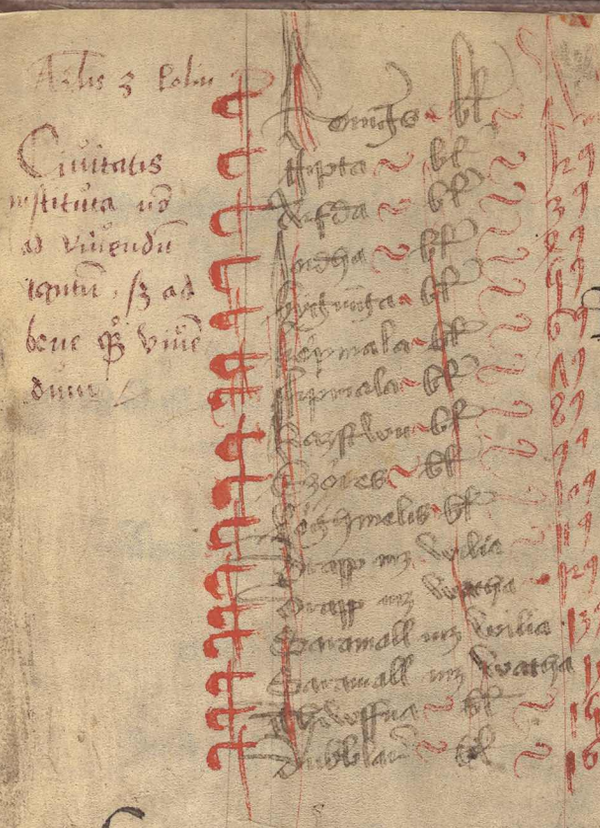

Rex, mũbit, heredem, terra, fũdal, 4 cunctũ
Nationũ, pretor, edzõe, hõgmål, homicida,
Inde bulnus sequitur, 4 postea fuz sequitur
Alter
Rex, vocatur, heres, ops, ꝑfectus,
Mercatur, mutta, stuba tosiki, lint exul,
Sõghmål, dråp, sårmål, thu hengis i galga
// som stell. //

Liber Michaelis Agricolę à Torsby in Perrã,
Aureo bugarico cunctis, à quodam Mercatore
Dicto thichil paliaspã Anno Dni 1540 Decemb 7

Fordom
TDÖ BIBLIOTEK TILJÖRIG
68

Kinges bk

Hwru borghemestare ok rathmen skulu swerias ok sin thera ok
Hwru manga borghemest ok rathmen skulu aldz wara ok
hwru mange swænske ellr thyzsk
Hwru stadzsens bok priuilegia ok justigtale skulu gömas
Hwru mange borghemestare ok rathmen aff enne stadhe skulu wara
Sin borghemest ellr rathmen taka mutu fore sin dom
Sin hwat lendzkom manom stadzsens sirfiare skal wara
Sin borghemestare eller rathmen wara fria kiftiande sij ok mesklen
sin swerlesk hwru thz skal endas
Sin nakar taka oloflige at kinge ellr kinges radz hwat
wat hem skal hemia ellr hwru thz skal sin dömas
Hwilken som gör gerning at then som kinger taker ok sin skuld
nz sino epno hemne
Sin nakar bryter kinges dom ellr hans embizmanz hwat
plagho hem ath swerther ok hwru thz skal bötas ellr hwilken so
hem er at manan ok androm lendsom epter dompdan dom
Nar nakar nar wetterlik som hwlker bref at manan ok
komber fore foghoten ok borghemest
Sin nakar trolik oloflige at foghoten ok nat radhet eller
nat en borghemest ellr en rathmen
Hwru tatermere ellr borghemest skulu hwarro mane ok hwar
non skuld som leghsterdhe ere ndtorpt skipa ok plagho som
ey skal göra
Nar hwar som gifuer malsegh nat sitter sik hwat plagho
hem skal hemia ellr then som thz nat sin taker
Nar manig ar atis minsta then skal byrema wara som thz
fore kunder hawsetep hwat hem skal göra hwat ath hem

~~kunge~~ ~~of~~

skal sværia ok hinni hæn skal bimskip æter sevia ok bm wæsk
¶ nb bm hnæt tima arsens embizmæn skulu æchas hwilke
embizmæn thz skulu hælst wæra ok hnæt esk the skulu sværia
¶ bm thes mændz hrut som bylætmæne sæl sina æn grindene
eskᵉ nakra wirk eskᵉ mato fælskar eskᵉ thz kvinder athrum som
ok hæn orkar ey fullkomma
¶ bm thes i rætt kunger ægha hæna æff allom skulu jngriellom
¶ bm skut eskᵉ alægha a skulken leggis hinni the skulu sværia
¶ bm hrut thæra som ey gæra skut som sighs
¶ hinni mæng embete en mæn skal hæna ok oppe halda
¶ æff stikene ok wægherne klethis husena ok athra skulu jngriellom
hnæt borghæmæst ok rathmen skulu hæna
¶ hinni optu fræzsens bok skal læsas bm kirkæ
¶ nb bm læthis bruff
¶ bm wægh pundare bi sinum ok sjelv

Hw skal mæn borghæmæst ok rathmæ wæla
thza skulu alla borghæmæst ok rathmæ af
en æptu dagh um sore sanctæ walborghe
dagh til vitzskulu koma engom thæra
vndan takanom esk bora wærande kvitze hæms thre river
foghetena ok borghæmestana ena river til thæssæ sons
bm thz æræth ena · kunge ok skulena twa river til rætta
Jl sanctæ walborghe dagh skal mæ thæm lysa wælde ena
epter gamblom sidvæ ¶ thæm som borghæmestane eller
rathmæn skal wæra hæm æghæ thzna sværia sva bidhia

KUNGLIGA BIBLIOTEKET TILLÖRIG

mik guth kielsa ok the kelghadoma rak a kalder Jak stal
mino kinige tvey kvara with stiriba ok vike y allom domo
r&to sylghia ok aldrigh kringom mote saunkvite mino ok
lagh sin lagh elko orett styrkia sove vedde skuld kuld elko
tpimuga gurs. ey sore alvinds elko ussan vikia ey sore fiendse
mino elko kinskip. sua se mik guth skullev som Jak stant sigh
ok k tha vathmey sculu kelias tha stal forghoten nev kvara ij

Borghamest sculu alz kvara sier thvi svakske
ok thvi thyzke ok tve sculu kvara hnavt atveth
Rathmen sculu kvara vry alz skalpt aff hua
vio. then stal kvara svenske borghamest elko vathmey
som kvitv fod aff svenskom fadher k hnat mother kvav sve
nsk elko thyzk ¶ thyzkev borghomest stal kvara then som
kvav fod aff thyzkom fadher a hnat mothevr kvav thyzk
elko svensk ok aldre sceal thz atkvalethio scriptas ¶ tio sculu
kvara sin atveth et. fem svenske ok fem thyske sua almath
atveth ok sammalath tirthia. ok tva borghamest hnavt atveth
ins then tio som for er sakt. then fadher som sua ey hnavev
emyne a madrom. skan skalu mine tesk epter thy skan forma
¶ kan ok thz tima ett mine malital ev a thyzkom ey a
svenskom elko fleve quemekkane tha fyllis malitaleth
ins svenskom ey the ern tik ok kvav sove svenskan ok fyllis
aldre thyzke sove svenskan ey a then birster kvan vempt
kvav ¶ aldre nia ok then vathmen kvara sin ey skalev
eghut drff y stadgevom

Kinges halfer

I. At thy huse eldr kisto som stadzsenes bob eldr Justise eldr stadzsenes nyrsinlegeet sculu gomas ⁊ thes aghta wæra thre mysta at ey scal they swenske borghsmenes hand ok aman thes thyzke som sitia bin sama rætt ok dema

II. Ey sculu alle aghta wæra borghsmenes eldr rathmæn ⁊ ratheno alzsaman ey mera ain fine affemie seket. huat thz ey magisemio eldr skyrskipe

III. Alere sculu ok thre birdter borghsmenes at wæra eldr rathmen ⁊ skinder wotan ey see amæth wal til

IV. Galer borghsmenes mato fore sin dom gifui kinge mato ok bæte xl mir til thres kinge atta ærtugher ok xiij mir sua mykith malseg ok stathy ok kinge ey ratheno ok wærtsker hian til winnen. nz siex aussom manom

V. tadzsenes scrifuare hawisken som wæra eldr rætt scal han scal wæra swenskes ok ey wndenge

VI. Gan thz sua wæra at borghsmenes ok rathmen kifuande wærtsa sin ⁊ mekan bin waleth. thæ the sculu welias. thæ sculu the ratha som flest saman halda ok bæte skiek hand ok fogheten nz halder thæ sculu the profua almal fær ain thes nakar stadge at gæs

VII. un nakar tatar oloflige at kinng eldr kinges rædh thz at thera hethes granges ok eru siex manna

kinges

kwitue til. tha scal hetty ⁊ stadzsens gõno setles of hubuttis
unista sunnas ordsen atthurt kethes. tha scal fogthote borgha
mest⁹ elder vattgmen ofiser hetty dõma epter thy som them
alv kotterlikit fore kinige of hetus vatte elly ⁊ stadzsens seuy
setles the til kinigen ther sichter ofiser dõmer elly of vatth
me epter kinigs dome alv hetty gitev ey borgsten fore sik sett

II

Kwatv som gõv gierning a they som kinigen take
⁊ sin firth nz sino opno birue. fore thz at hetty ker-
ge sik fore rettom kinige. Wertyder hetty stingen
of nz siex mãnom til arimen. hetty hetuer forgiort liff of kestue
of arstta taky lordz elly gauds hetus of aff them kõsyvom
taki ey lut masteg⁹ atmety kinigen of turthta statsen

I

Kwilken som thryter kinigs dom elly hetus ãbidzm
endz hetuer hetty ther dombreff a bote xl mvrk of
thz wan kinigs ensak. thessa xl mvrk atgha of scull
wtmetas nz tolff mãnom aff them som ⁊ hendom hetuer
forst aff hetus kõsyvum vekta ey the at tha wurthe tompt
hetus elly lordz te sina at fiender hetus hetu wals tompt
hetus elly lordz atterlesa som sige ⁊ evsdga ballend ⁊ nogtsier
of ey thery mãnom som ketut a stmety at fogthotens of borg
hametes dom. kotty ketut a hetty ⁊ attsrom hendom elly kopst
attsom. bote xl mvrk til thvet of bote honom sin skatta atev
ovtaw hetty ey botom gange tilkertuthes fore kinige mastegs
of stathend

III

Kw konden makaw fore fogthoten of borghametestene

Kinge Æ

of ratheney som wegtstanande alᵛ of hauerᵒ birff a timan sin grieth · alᵛ standandey til · thā scilli the hondom genstan with skipa epterᵒ thy standelis skilo alᵛ wizstudo dagher alᵛ elloᵒ stywe alᵛ the maglo · hennes han ey kuthers grieth sin akerb · weri sigh mz quitto bireue ellᵛ fullom witnom simon at han gulleth hauerᵒ epterᵒ thy som skilo ⁊ wizstudo balkeno Oᵛ ey thay nerwarende til kerk · tha skipi foghoten borghstanest of ratheney en tiff sik ther hans kerdomal forthā of hans birff taker som skilmz tala til standandey of han sin fiue wald til hans tala som han sielu akerandey stande ¶ forsiterᵒ han of them som kerd skil · bote thre mᵉᵈ til thrett ena them han malsmen were fore athra kinge of tirtha standey of sin epta sithan han thz forsinar

VII

Kwilken som olofliga talar a foghoten of alla rath mena thz a them kerker gringerᵒ alᵛ thwegia mā na witne eru til · han bote yl mᵉᵈ · taki foghoten fyrst thre mᵉᵈ of hinaᵛ borghstanestane stenkeleth · sithan taki halsht kinger of halsht standen ellᵛ were sik mz siex mānu ¶ til han man olofliga aller gor kast eno borghstanestane bote yr mᵉᵈ til thrett malsgᵈ kinge of standeno alᵛ til eru thwegia mana witne ellᵛ were sik mz siex manna ethe ¶ talar nakar thz til en ratheman ellᵛ standzens forfiane bote tolff merker til thrett som for er sakt · alᵛ han kostricter witnen mz them mā nom ellᵛ were sik mz siex manna ethe ¶ talar nakar kastelige til foghoten til en ratheman ellerᵒ standzens forfiane a sithande vrithe bote yl mᵉᵈ til thre skipᵗ som for er sakt alᵛ til eru : thwegia mana witne ellᵛ were sigh mz siex manom Orkar ha

ey botum swarthe sclaghu worther stupona sua fore eua sak
som fore atfore ⁊ thessom mallom ok siggan flye staithen komb
hem sithsay ⁊ staithen miste tungo sina tunghes nakro
ælo aff athrom som nakrom thessom formempdom manom
at rop komber at hem arrigie ⁊ julendes elle wtlendes bote
lxxx mirk til thriscipt som for ey sakt elle miste hinwirth
sit: ay til eru siey manna kunne elle swer sik ur tolff mena
ethe ok swam thes a ey lughit sina gothes mety sithety som
for

Gif ey scule swara at minsta thre ⁊ hinarom kep
staths. Et som wegfarandom manno scule sche
mat ok oll. sho ok hestakorn. epter thy thr grethes
a vetton tongs dagh ok ella thera tharfna. ⁊ hwilko strith
thetta ey gors elle halds. bote borghamest the om thr threth
strna ok soma hinar om sik xl mirk. Ok hinar rathmety xx
mirk som ur them strna ok taki thr aff malsg thre mirk
aff hinarom borghamest ok aff hinarom rathmanne ena
mirk. sithan thr mera the swam kunge ensak sche ey the
ok herberga som nu ey sakt som til swarsa walde. the
bote thre mirk til thrisciptz malsg kunge ok strathenom
sina optha the a koris sytan storre burt stalla ketly nakot
burtes mote herbergerand. thr botis epter strisens vitt ok
hinni engen wald them som til komber nakrom sit aff taka
sytan vitt vetha withergield om hem wil nakot aff tilnev
aff tilneververnerend hafna elle bliue ⁊ hems mine:
sytan hem gor sult wald at hem

xiiii

Hwatr̃ sonȝ gifuer̃ malsegⁿ vtt fritȝ sik · hafin for
giort sin egtin vtt wittser̃ thei sakta ok then som
malsegⁿ vtt thiggar̃ honom swa vis thuaire me
sagthinn ellr̃ peningom ok taki engen man almans tuln til
sik wtan som lagh sighia · thiar̃ sonȝ rtȝ gar̃ bote yf miñ til thes
malsegⁿ kinge ok stathend̃ ellr̃ dyli in siey mannā edse at tha
ey aff sagthamen wnste fals han at ethend̃ tha felȝ han itt saken
me orkar̃ han ey botinn tha ginge til ewonthes fore kinge ok
stathend̃ ok the tesen malsegⁿ vtt / til sin

xv

Ulf nakar̃ bylamen twatrha j stathend̃ griester̃ alf by
amandȝ swen · legge firtin fore foghoten ok borgha
mestare sin ora peningā in then gras epter gā
mblom stadga · han scal hanna borghaman fore sik att han stal
swara att minsta siex ar̃ bylamen ok allan stadz vtt type halda
wittser̃ sin bylamen epter̃ sinne mogho j allo thy stathend̃ han
halda · thetta scal ether̃ hans wara tak bitter̃ mik siu gnegh thesta
ok alla thelghon at tak wil ok scal minom kinge twey wtara
ok allan stadz vtt type halda epter̃ mogho minne sonȝ forth salt
ok-nin bylaman for tha ynlendes ok wtlendes ok thwargsen mitter̃
thwyrka ellr̃ sonderfua wtan birt · sithan kope han ok sell som
aman̄ bylamen epter̃ thy j lagh bokenne scrifuatt staw j kop
mala balkend̃ ok ey skr̃ wittser̃ sina yf miñ til thes ok wtan
then gerninges maty som ther̃ fore winder̃ burstap · wtan thome
kinno peninga wexsa wtan han wili kopina twartha ginge
tha firtin fore foghoten ok rathmenene ok talk the wittser̃
ok thy ethro wittersight ok tomme burstap aff nyo alla

the bwrcetp wma the scrilu sik cukammeliga ⁊ stelzsens bok scrifna
epter thy the tul bzi ¶ alla scrilu the bwrcetp wma sony ey cru
barnfodde ⁊ statheno hwat hem ah ⁊ julenzker elle wrtenzker ¶
gryps man af athwom kapstathum elles stande the kmuu so thy
barnfod ⁊ statheno elle heime fadder sone heme grifinn cukre
bwrcetp ¶ alle the the setta sik mithr ⁊ statheno sony ey cru na
kaws mathz swena of hama til thrigia marka scrilu grifna bwr
cetp ¶ takes of nakan bynamaz sony bithrlegning elles by
namaz swen athra ⁊ statheno of athra wtan statheu hem bere
xl mrc of the bithrlegning hem hamer wtan withr takath
of sins sielfes the withrlegning of vi mrc takes til thrett ¶ hem
of nakan bynamans sony elle swen aff ⁊ nathom statth ⁊ swerke
aft elle kopt elle hwru the til kmmith er som cru gelrtha elle
amor ingiels of twl bygia wtan rikis seli the bort smaty nett
of clath epter they dagtheno hem bwrcetp thy sighes elle scal math
the skeliga wtha fri at hem wil wttendes bygia eller agther the
kmgey of statheu halpt hwru thera ¶ agther of nakan bynamadz
son aff ⁊ statheno of bygger wttendes elle hamer nakaws mathz
withrlegning wttendes · seli of the bort sony sakt er elle hethu
the kmgey of statheu · wtan hem seli hit ⁊ standeth at bygia
elle withrlegning taki smaty nett of clath aff them dagtheno
ther boken twa hyst ¶ hwru som nakan math bygger wttendes
of hamer hey ⁊ standeno aff eft elle kopt elle hem hem ay elbrua
seli the bort som fyrre er sakt elle bygge hem ⁊ standeno eller twa
vi the lagth bw som sakt er bw kpmadna syner ¶ alla the ther
thiena ⁊ statheno of hama sit of sina withrlegning tul xx
marka the scrilu the wine tul bwrcetp ¶ alla the math som thor
fna sin thrende withey att fina elle sighla scrilu hwra hreff

kinge

hanā ok them latā hinnia hnatr/ atr ok scrifnatrno grifna ey
hathnan pze ¶ atte sculu the wartz ok watu ſ stathend gtra
som bynatnen ern ok bnyscap wrgefinth hatna · hnat hay er hus
borde ellr swen ok hnat the ern fleir ellr fnire enb mandz
swena · hswilkom natat/ thzra twartter wyt/ ſ themie artnculis
staw ok ern ey wttney tul wern sik inz siey matna esle

VI

They tuth aalysens borgthemest ok nuthnen scuhi
welias tha scuhi atla anbidznit welias ok hysat
wm sanna dagh som borgthemest ok nuthnen · twa
gotsa mah scuhi the welia som stadzsens merke scuhi hanā ok
inz them skuhi the merkia spay pnindane ok bisnan ok tul thz
the thorptnghe ern helst ſ mato ellr wrkt/ ok the satnu nah
scuhi inz them merkia ok enga attne ok takm the hay fore epter
thy borgthemest ok nuthne the stadgath · hsafin a hnat sit mer
ke inz stadzsens merke · ok hwm statther hann sit/ merke ¶ engen
man bynatnen ell grester ma natern handa mato eller wrkt
som pnindane ell wndi sik hanā the inz wegthanke wtten statther
sielver wrther satnn yl nurt kingend ok statheno ¶ twa go
gha men scuhi settias ok skipas tul hnatr/ enbite hnatno handa
som statheren thorptnghes ell som tul bygnung/ wartssetning
bnptsanke ok hnat the wrther thorptnghe ern som scuhi se ok
skipa at/ hnatno mane nel timat ¶ thzta scal ether thera
wetna · swa bither ¶ af mik guth hielpa ok tul helgdom som rak
sant/ sighes at rak scal ſ enbite inno allom nel/ fylgtha ok
ey wntinges wara fore kinni scule muto eller bty · hswilken
ey er nel ferdsnighe ſ smo enbite bete yl nurt tul thwes malseg
kinige ok statheuom ah hay twartter tul wnney inz siey matno

sua bote ok thes thz atthom writes ok orbau ey han til binda rew orkew hualghey thera botum grange til ewounthes fore kinge ok stathend ok the losen malseg vat til sin ¶ Falsbaw man bisman siclam stran elly huat thz gelst ev ȝ writ elles mato sonn the mertro · Swarthev han bav ok atakin mz sicy mana wmo · Swarthe hengbav wtan alla losy · Swarthev honom thz wist ok ev ey bav ok atakin ok swarthev felsbaw gringe ey lisf hans fore · wtan bote xl mvcc elly wen sigil mz tolff mana ethe ely ey ann wituen til · thes som thzta atthd writes ok orbau ey swithev binda bote xl mvcc · thessa tdcmta xl mvcc sculu til thvet gringa malseg kinge ok stathend orbau hurswghen thera botum ȝ thesso male · Swarthe slaghin swithev stupo na ok flye stathen

xvii

Hulken sonn stran prindaw sielaam bisman elly malsa mato elly writ falsbaw esles huat thz gelst ev · gor thz mz enne mvcc stathe Swarthev talin a ferske gewing han scal hengia wtan alla losy · Swarthev thz honom wist ok swarthev ey bav ok atakin wen sik mz tolff mana ethe · stals han att ethe bote xl mvcc til thvet · huar sonn thz atthd writes ok orbau ey til binda wen bot samu nd ath engen thera orbaw botum Swarthe slaghin swithev stupona ok flye stathen gor han thz mne stathe mz thsa gringe thz sin sonn sin atmata thmusfiath

xviij

Aff allom stathe Jngiellom hulken thes gelst ewn sonn aff sakne · elethes husens wegina aghe kinges halpit ok halpit stathen ok the Jngield talin sin stadzens kemenade mz stadzens scrifuaw · elly athe thse vatlmen ok gwin borghstane stawd vekenstew atta dagbom fore sancta walborgha dagh al ew stadzens scrifuaw scrifue thz ok han the vekenstew ofsiew

xiv

Now kan skatter ellis alegynga a statheu legias · tha scal kynæ man ꝟ statheno byggæ ok gieste bm the lawe ok pæstha ꝟ statheno ellis kynkis bygia ellis the thera godz ꝟ kandom stenna alt tho att gieste ey ꝟ kandeno enn gifin affe mæ som affe mæ wtæn thesse bndæn takis · kynggs mattene kynggs la kene kans stekane ok enge atthe · wtæn kynggæ will them æfta ꝟ sino rettenstap ¶ forfeint scal wæra halff mæ ok aldre mera at kynn stont skut kan wæritha · kan the ok purfias mz them mannom affe al moghano til take skut att legia att forfeint mat inne wæra thet scal epter thy alegynga enn forfeint lika · tho sina att affe fatikom manno ok gæmnom scal forfeint takas epter mogho thera ok ey epter thy for skut ær lak ¶ kynæ thæm som thienæ ꝟ statheno atthom ok kynnæ til thyngia marka wærlikit godz sit ok sins kynsbonda kan scal ge wa sina affe sinne mæ som atthe affe sinne ok enkte forfeint

xv

Now thæm tuli skut a statheu legias tha scal kynæ bygamen sik ok sina gieste ok swenna sarfina latta · kuat the skellæ ꝟ statheno ellæ ey enn ellis ok wtlendes ok kynæ scal watt affe sino godzse gæra for en kan bort fæ ellæ nakat sigfsen swikin ey sina gæ bote yl mæ ¶ konæ nakan sin swey ellæ gi est bndæn tha the sculu sarfinas bote yl mæ ok wæn ey man thes betre ¶ konæ kan ok gieste godz tha kan scal skarta ok skænæ the skaft the til ellis skænæ bndi kandom sinom wæritha stingen mz skafin forgiort gozset ok a yl mæ ok gielde genstem gieste gen atæ bitthæ ok gieste gæra the ok wæritha til wimen mz thæm mannom kynni forgiort godzset ok a yl mæ ok tho bote they yl mæ som bndi kandom skafe ok the kenne som for ey sakt ¶ nw kan the takas att skut scal a statheu legias ok ey ey ath tha a sakt ok gieste

ellis byrnmandz swena wilia nakaut stura ellis sigilla tha
stulu the rekenstaþ gert fore thusbonda simon aff sino godzse
ok thom tuth thusbonda buth sendes thy hems skut tha stal that
skut gort fore grest sin ok swen ok ekh sin epter at hem tha
uer fult giort batthe aff sino ok aff grestenb ok swensens
ok thuars thera skut thy sik. wartsev ey sina giort ok grestev
ellis swen stav bort. bote grestev ellis swey yl mur ok thusbon
dey yl mur at hem bot hem bort stena ellis wen sigh inz siex
mekna ethe at hem wiste ey at hem bort for ¶ nw ath byrna
mathy wil nakaut sigilla ellis stura ok reknе fore thustin sinne
ath hem hona hemev ellis fore tithiom ok sigh borgstunestu
ul inz thom hem reknathe the fore ok stav sithan thuart hem
wul. gon hem ey sina ok stav bort bore yl mur ¶ nb kan skut
thy gelugt ok byrnmen ellis byrnmandz swena sino wrtkendis
wetna. tha stal thustin hems ellis thom hems godz fore stav ye
nugt borgstunestuo ellis vathmednom sit at rekenstaþ ath
the ey alleghens godz hems wrtt. tha gon ekh sin sichter tha
hem hem bonden ok samnlethis gon thusbonden fore swenen
wartsev bot som for ey stakt ¶ kan ok nakad byrnmaty eller
byrnmans swen sina lenge wrtkendes wetna. at at skut ellis
annar gew ofsiev ellis lengev ok hemev engen thom vat fore
hem gon gyn tha borgstunat vat fore hems peninga fore
hem ath hem mal eller bote yl mur swa fore at som fore thatt
withgev bot som for ey stakt ¶ nw thy skut bugew tha sena
byrnmen ok byrnmandz swena sit godz wrtkendes wetna ok ey
wtta thurn got thy at tha stulu the thu sina mykit fore skylduti
som thy wav wort tha thy bort fowthes ¶ nw kan thy
skipbruti wetna skilote thy sina mykit aff som hem wrlde

kings ff

thz penungta sone grifina ok gþr sin edh thz epter ¶ kan ok thz
tinna at gozseth komber ater oslat · skynte thz aff epter thy til
bar ok gosseth mykit ar ¶ ok stal man skiptta aff thy gaurther
hans skyllar thy aneth adh hans legho swarther saker sina som thz
vedha penungh ware elh godz ware ¶ ok hwar som skip at ther
they stal sina thz skiptta aff som athro godze hwat thz til mindre
skip elh mera sina epta skut a stadhen leghs ok aff allo insatto
godze som the silver ok annan kapskatter som plegh as aff skyl
tas stal ok they thz bridh handom hauer ok hwar man stal ok sky
lla aff thy godze honom bote stav ok hwarro sinne hans ther aff
skylwter stal thz skiptmanom kunokt gþras ¶ nw thza nakro
sendes bredh ey tinna bm skut elh hyrnamot kunoghas thz bm ok ko
mber ey tirthia sin gþra they vett hans stal eller thwz kas ther with
bote thre mark gþr hans ey vett smay atta dagha tirthia bidz da
ghenom bote yl mark wil hans ey adh thza vatt gþra mectis thza wit
aff godze hans hwat hans wil elh ey nz sak wend epter thy
maty godzser prøfiar ¶ they tith sindzsens swen byuther nak
wny til vetzstuso komna bm skut · thza stal thz thaegia matna wit
ne til wetna · hwilken ey gar nz swenend bm wttne thza hans ho
nom til sighes bote thre mark ¶ hwilken man ey skynter vett
aff sino gozse ok kener nakath bindan hatin sorgiort thz hans
bindan kone ok a yl mark ok swan wttningha ¶ kener ok sik
bindan ok gþr ey som sak tar elh sik sarfina later bote yl mark
ok ok thz gþra fiut aff allo sino gozse som hans skulde skiptta
aff ok swan ey man thes bere ¶ aff alla yl mantker ij thesso
malsmo taka skiptmen y mark ok thz meria elh taki kunger ok
strother til thre skip ok samnath thz bidan wat kant til thre
sorpris ok they taken skiptmen enke aff ¶ aff alla thwgia :

marka sak ⁊ thesso malono takiy til thiv[es] kinges stauthen ok skut
menena[r] Gille the xx mur[k] aghsa gpra halpr forskut the son
mine aghst stuli enke forskut gpra

xxi

Kinges gerninges mal mat fleve hendaghinga bpe
halda mer[k] aij ena ok enga athra kop selaghsam
kvtan hem bote thre mur[k] sua opra hem thz gpr
halpr kinge ok halpr stauthend kvtan hiuk[r] kan sik nogsha
at sinne hendaghning · kvtan hem kvili eno kuther sena ok
etnam taka epter thy forra sak[r] er ok ⁊ stama lagsh[r] wavin
gierninges uana kunn[a]. nb or[k]av[r] hem ey bort ginge
til evbnithes fove kinge ok stauthend

xxi

Aff kvaghenne sakore ok klethes hvseno ok athra
stautha ingellom seal kinge ok stauthend til hora
healp hvarvom ok seal ⁊ hvarno stauth borghsmes[n]
bu sik hvart a[n] siex mark[r] hema ok hvat[n] rathvist fivm mur[k]
til vnthmana klethe ok thz seal kvrgifues halpr a kinges ae
gnua ok halpr aff stadzsens

xxii

Stassens bok seal kassas en tinna hvart a[n] nest
epter[n] sta Jolsteues baptista dagh ⁊ hvarno stauth

xxiii

Allom ledgis bresiom seal sevfiuat sta fove hvat hem
ledder a[n] sua at til hem vat aff nakvom hema bu gnes
elsh[e] etnat tha seal hem vat gpra them til hans kaer[e] elh[e]
godz hems bisettes

kmigs

Gyen stadgh som wagh ev ghan stal wara bloss
wegthin ok pundare forlikathes withes wag
ghene en pundare en spak et bisman stal ginga
ofiers aft swerikes vike

Ghwlkom hundom man stal sik kumm bidgia
Ghwlkom hundom man stal sik kumm fælgia
En mo taker man mote fadhers wilia elle modhers ok
en stal ghans thz gor ok ghon
En man fester sik kumm ok wil ghonoligh bygia ok wil
ghonoligh bygia mz ghono ok nakas ghono
Meth ghwat ordhom ok vilt giptarma stal kumm gipta
Nb ghaver brudgumme gifta kumm sinat fangit ok
dor fer an ghon ghem til ghang bonder
Ghumm fastinga pl. bysklops pll barnsol. kirkiogangs
pl ok cusnes pl epter then dotha stal gras
Nb sidhen bonde ok ghustru gipt eru ghwar sindan ghene
mal sinan stal wara
Nb en morghon gafio ok athra gif ghumm thz scal gif
mas ell ger takas. ok ghwat fordele bonder stal ghana aff o
skipto gozse smo epter ghustru sina dotha ok ghwat ghustrin
stal ghana epter bondans dotha mz morghongafione
Ghumm kona ma forgipa morghongafio ok en ghor
Nb dor bonde fra kumm sinne ghwar barna godz stal rathas
Nb an kona annan tima giptis ghumm barna godz stal skil
Ghumm barna godz stal bidia skiptas tha bonde at athro gipto
gif

xiiij ¶ Nuw ely fleve gipton ern Jnne uz bonda ely eey hunn the
tta mötherne sitil Judan sciptas

xv ¶ nuw ev' fatther' ok mother' böth hunn' tha stal barna mas
ma wana

xvi ¶ nuw ely barna matsinan ev' the ey fallen til

xvij ¶ nu bör bonde totan bavy ok qwinan kenne sik hesfiande

xviij ¶ Bry fatther' eller' mother' gör at barne smo bryllepe kost
eller grifner' bryllepe klathe elly annat thokit hunn the
sitil rekna barna mellan elly the syskene gipter' annath
aff oskipto boo

¶ uk maty sik kunn birthia elly festa · tha stal hun
kenne skyllaste fiender' at kunna ok bön sma by
na fatther' ok mother' se giptanna at datter' sme
Ern ey the til tha ern nesta fiender' kenne som wrskild q ef
tha balkend elly then som fatther' eller' mother' uz fullom
kortno til fovinan kenne taker' eller kenne gozse q dpthrit
daghom simom

¶ Nu ely maty wil sik kunn festa tha stal giptanna
kenne nen' wana ok atta kortne fyra a mana
kwegkna ok fyra a qwinno kwegkna tha er lagh
liga fest · fester nakan elly gipter' kotan vetter' matsinan
som fer ey stakt böte xl mörk' til thvet' elly anti koff aff vetto
giptanmane kenne uz siex kortnn elly dyli uz siex mana
ethe at the wen' alsvigh hanus grivdh ¶ hwilken som fester
tiwen manne ena kunn · böte xl mörk' kaken kunge ok

oc halgit/ statheno oc thes som hona sithesmer festes bete bis
cope thre mitr· elles dyli mz twegia mena ethe oc sichter tritha
at han ey kuste at hon fest wan· ¶ nu sithan hon laghligat
fest/ es tha stal sokna fstes thro hon bos kyst thre helgha dag
ha fore gipta malom heme oc sithan ma han hona salkost
kogha· afla the bam/ festom sinan thz es athelkinni ba
rn· ¶ aflas man barn/ lesskalegha oc taker sithan the kinni
til athelkinn tha taki thz barn arff som athelkinn barn· thy
at tha han betrathe kinna tha betrathe han barnet ¶ nu
stil biscopes festning at tha thz thera skelmatther walsat bete
biscope thre mitr· walda the bathen bete hnatt/ thera thre :
mitr ¶ nu thes som xl mitr stal bota oc tak es bothi grange
til es wnthes

mz

Kwiken mo man taker mote fatthes wilia ello
mother· hwat hon taker han til lagligipto ello
lesskalegha han forgiort fethene oc mathene
oc engo andro arfna· tuil fathar ellar mother forlata hene
sak sina· tha taki hon fullan erfdahlut ¶ nu deles the unth
hwat thz wan forlatith hemme ellar es tha stal han thz mz siex
manom unta oc sweria at thz hemme forlatith wer ¶ hw
a so som oc lofkar manz dotter som es mo ello hanis fiend
kinn sina at hon skeimpa waruther oc werther ginz sko
sas nasti sina mz xl mitr til thret/ malseg kinige oc sia
thenom oc flye stathen· wtan malsegsmannen biriar fore
honom ello wen sik mz tolff manna edde

Now hauer̃ mon̄ kinn fast of wil hionalagh by gia tha stal han gruptamane hemme til sighta sicy wrikinn for eth han bryllop gor̃ · schus hon hond forstalla last tha bote thon xl mr̃ malsegꝰ kinge ok statheno som ths gor̃ ok fylle hond eter̃ kostin epter̃ thy gotha mon̄ han meta twe a hnews thera veghua ths er̃u lagha forstal eth hon sywk erꝰ eller̃ maker the forstal eller quat ⁊ kinn̄ at the magho cy hionalagh bygia mz gruth ordofne ok the helgha kirkio vrit ¶ han hon hond eth synias · tha gange forne fogthote borghamestare ok rathme ok taki dom aff them ok sampne fiendom ok kinnom smom ok taki for̃ fasta kinn sina · ⁊ thuert stath hon stal at takas ⁊ sama stath stal han twa gotha mon̄ mz sik bethas som swlin se ok wrta thuat ths gors ok athra twa ths quetrra lata · gorra cy the ths som ths twarha til nempde bote thu erꝰ thera thre mr̃ til thret ¶ han han hond cy eth tha fa kirkan for̃ bryrtis kuan satlast · komberꝰ ok therꝰ makan skelnathe aff · thy at han wil hond at taka ok komberꝰ therꝰ dirp ellerꝰ sarꝰ ⁊ kuan ths alt ogilt the fa hond wer̃ at swlia · twarha the dirpna ellerꝰ sare hond taka sinha kuan alt ⁊ twebote ths thom gors ok here sirsten the hond latgstaken ok cy walsa taken ellerꝰ vrit

Now bethes hirthgrime gruptamal tha stal gruptaman hondom hetus grupta kinn̄ gifna ok hendeꝰ setia mz thessom ordhom : Jak gifneꝰ thes minet bater̃ til hethens ok hissin ok hetna seng

Incipit liber

las ok mykla ok tul aldz halspr wnnerth ok oluinneth ⁊ peingom ok ⁊ kesteun ok hiett thz er ⁊ norzh · losdir a lande thse sonr ⁊ bosta penom ern skipta eptir hanz lagsom ⁊ manny fathers ok sons ok sons ok thes helga landa anner ¶ nu vrthe may festa hinn annars manz lagslika festa hann hauer sorgiort lxxx mirk tul thiet · ok flyie staithen ok hinni aldre ater ⁊ hann fær thy vtter malsegsin bitsr fore hond elln arfina hemme thy festemany hemme dotther er

VI

Ef hauer biurthgimme biurth sina fangith ok twi hona hann færa kan hon dø fyr thy hon hann komber ellr ⁊ seng nr hond · thsa skal lif hemme ater tul fathers sr ras eller arfinuga hemme ok alt thz nr hemme grfnith aff fathers gaudz elln firnda ok biurthgimme taki ater forrinuga sina · thse sonr hann hemme fyrthe ¶ Engen ma hogsir forrinuga færa biurth sinne thy tul sier marka wittes bot xl mirk tul thiet dør ok biur thgimme swari lagh stinn wtan biurth hani forrinuga sina sonr hs hemme fyrthe ¶ nu er biurth hann hinnn hel ok helbrigdo · thsa skal biysklop gøras ok morghongafno grfnas ok sithan skal hon ⁊ senn ganga nr hond

VII

Ef thy may skal festinga all · biysklops ok · hannses kunkiogamgs ok · wtferdha ok eptir thes dotha elln erfdha all gøra hann skal themme strengia halda nu sigis ¶ twe scilin may wera ok twa hinn folke scilin hyrtha tul thessa forrnempda algerthes may hundren mannom ok qwin nor qwinnom ¶ festinuga all ma engen gøra nr nakid kost ¶ biysklop skal halda twa dagha huarn dagher tul en dagh

gipna ff

Swaedh ok cymer ob thæt til hiuthæs xxx dyska mat/ batthe meth ok glommor wil hafn mera folke hyutha thsa ma foghlotem bor gsslmest ok vathmen kosta honom xx dyska mat/ mera ma hafn ey hsana. Vndan takuom ombidzmanom allom them ther ovither bær. Thysseps klathe ma engen tal sins lifs fleve skiera thy eet ar ath tw par/ bitte thæt mæt til tha scriptis Thannis ell ma halfdas til et/ mall. ther magho tolff dyska mat/ til hyuthæs batthe meth ok glommor ok ey mer. Kirkiogar ek swari samm lagh. Artfærthes ell tha lik jordhas ok cufues ok som kallas aavsmot/ xx dyska mat/ mz kleræm ok athvo folke Thsa thessa ofgiærther ovm giorthe. tha stal thær them vp hioft/ grunda a vrzstudu fore foghlotem borgharnestæve swevia a gruff ok alla helghsta mæth bithia hond hielpa som hafn thæne frudgat halder/ hafuer ok ey frember giort. gde nakan amor kethis thy ub sakt/ ath ok swarther ther mz threm mænom tull winnen bote tolff mær til thæscript/ bringe ok stadhanom, vitis honom thz ok ovm ey vitnen til. Wer sik mz siex mæna ethe fall hafn ett ethe fallis ok til sakemne

Vm

Sw sitghan honde ok hinft gift ovm ok hsana mat/ sa mæn ij seng/ swarith. tha ov hafn hemme malsmen ok fagher stynn sokia ok swarn fore honom ok ey fer

Ir

orghon grafno hiuan som grifuer sinne hinstun stal swarn fiva markev ok xx swensta mera ey/mme ey hrudgomme vil ma hon swara ethe sighser

gupra

sik ey sina storra morgthongrafno orka grisna ¶ aff thuand disk
mar skal grisnes twa dra pemmga . thik ok nakar mer tha
ma thay ey wither sak thegia markа til thessp ¶ Eirgen
birithgimne elli birith ma nakra thanda gano grisna nakvom
thsa thera birykkep gdra ey sore ey epter . wither birit thingia
markа ok grafuona kimge ok stathend ath thay wather lagh
liga til winnen thenna morgthongranor ok andra grafnor stubi
ar grisnes forsta birykkep dagh ¶ morgthongrano sina mykin
sonn ukn sakt ev : ma grisnar ok rethom pemmgom Jorth grirthe
elli ok thuand may thik ¶ dor birithgimne ok birith lisner epter
banulos taki morgthon grano sina sonn sakt ev ok kirkio thatthe
sin the besta mantol stirk kiortel ok thuat kirkio bonathe til
there sinithe taki bunday sonn beste ok annor thotlik thing. kirta
thalinger sonn kirkio thethonen til there ok sating sina the besta
taki thustirm bot at oskipto mz skiptis lagthum sinom ¶ dor
thustirm banulos for ath bonden taky arsinnga thenne ath
thalpt wither thay ok enga morgthon grafnona elli annor thig
sonn for twar sakt ¶ tho taki bonden forst aff oskipto seng
sina the besta thatthe bonath sin besta sathul ok twatn sin . kisto
sina ¶ for the forndpeo bery samay ok thustirn lisner epter
bonden taki enga morgthongrano botan dorh twar tho taki seng
sina the besta ok kirkio bonath sin then besta . botan skipte sonn
for ev sakt ok sithan skipte thon til thalfe mz banom sinom
firundelis taki ok bonden allan fondr sin . thatthebonath sin :
then beste ok annor thing sonn for sakt twar epter thustirne
dorh ath tho at bery lisna epter ok skipte sithan ok tw twirth

barry sin ok takin mandz arfina mandz del. ok qdrino arfina qdrimo decf. ¶ morghongtino stal bor/ grifias fyrst/ aff allo oscipto tho at hawerst at/ hisbonden hemne hafde nakrom grisintz clkr ok hemne hnan tirthie pening/ clkr ok meira som arfhils ⁊ testamēto ath han hafde vat til

A

Hv han kona hor/ göra ok bonden hemne taker hona Imme mz horkarlend mz sex mēna vitno hani tha hon forgiort/ morghongtino sinne ok bonden hani wald thy hff thera begias. Waurther hon aff dagh sum takin takin arfina godz hemne. Waurther ok man aff dagh sum takin. Wan sama setgh thy hans godz ok hans arfina kuil bonden böter taka. Böte tha batthe horkarlen ok horkona hafdi hnart thera femtighi mitf iij mitf ok atta örtughar biscopenom til fyrisciptis. Finngenom atta örtughe ok xiij mitf biscopenū malsegn ok stathend hnard thera ok sua my kit tha hauer hnar thera atta örtughe ok xiij mitf the ey aldz thre mitf ok femtighi ok atta örtughe ¶ Engen ma thisfritine clkr bondanom hor kona kotin hnart thera ath vo kuther bot/ som arfhils ⁊ vitzstuvo balkend ¶ gör ok ogift kona hon mz gifrom mäne. hafin tha han forgiort then for del han sculde hafina epter hinn sine döth aff oscipto godzse ok böten batthen Finngenū stathend biscopenū birt sin ok sua malseghandano som sakt er. hinstan hans taki malsegh vitt/ Orkar han ey botom tha stal sinara legies thy stap hans ok a kona fretzsens siena ok sua stal hon hsa

gor ogift kona mz gift-ma

vtan stap

Gyptis

Dry statthen lethfa ok sithan statthen forswerna ⁊ böter ok ānat thera bruit sin som för or sakt wæri sakløst ok stazsens swena lethe hona elli hafa dry statthen som ey böta ma ok fogho ten elli rættsmē griftu hond ena hafna mēr fore ærwirthe sit

XI

Ær bez bonde mz hustru sinne ok afla barn saman dör bonden hafi hustrun wald ok ærzorth sēa fore barna grozse mz nesta frænda rættse ā methan hon ogipt ær / ær hon sithan fallen ther til rættse sinæ sithfa som fēr mz nasta frændu ærfna elli ey

XII

F Ær kona ethra gipto ok barna fethsvne ey sinne mz hemne · thfa skal thz bndan sciptas · thfa skal hon taka ut oskipta först seng sina the bestu mz allo thy the hafver som er sakt · sithan sciptes ⁊ tw halpt taki hon ok halpt barn hemne · hnar thz er gentha elles ethra elgtzr ok hafi engen wald at giptas ⁊ barna fethsvne för ey thz er bndan skipt

XIII

Giptis kona ⁊ maðr bo ær the barn fore thfa skal bndan sciptas thera mothsvne ok giptis kona alder ⁊ barna mothsvne · thfa taki bonden först kirkio klethe sin the bestu ok al annar the ⁊ morgfon grafiones stothe sithan taki halpt fathers ok halpt barn hema som för wer sakt barn bonden elli hustru a flere giptor gangi wari sigh samm

gupta ðæt xiiij

Ran cy bearna godz ðeara fæ ðudan script/ sonj fæ
ær sakt/ ær fleoe gipto jmne nz bordand ær cen
eller fleoe agisen alle hahpt ðitter bordan ok
taking sellet/ bearj sonj bearn ¶ Ær ok fleoe gipto jmne nz hiss
twinne ðeari sagh samn

xv

Ræ ær fæder ok moder bæth rathe tha thej sonj
scyllaster ær sonj fæ ær sakt/ ðy gipteall firi
bearn ok bearna godz se ¶ a hiær sonj hæner bearna
godz hæmda mellan fæder ælle moder. hæn scal thz wissa nz
fiallo ðitherzieldo ok borghan fore setia at thz godz sina got
scal ær bearn ær antwarthas ælle bearnsens arfio sonj
thz wær tha hæn thz til sin tok/. ok thz godz sina bearnome talit
ðearther. thz ma cy syonka ælle biærma fore bearn. Sotten at
fult ær antwarthas ¶ hærilkey sonj cy tæl bearna godz sina
til sin taka. tha gæri fiendom bearnsens. hiær ær vekenscap
æff hiær bearnsens godz scyllar ælle hina thz tot/ æff gifs ær
cy fiender til. tha scalin borghæmest ok rathmit til scipa twa
gotha mæn j stathseno ælle sina manga ðitther thærff sonj
bearnome ælle bearna gozse sina scalin fore sca ok gtra hiær
ær borghæmestæno ok rathmanom vækenscap/ hiær the æff
bearna godz se bybeara ælle borgfina ¶ j hærilkom staff thsta
nathrom birthr ðeari a rathmanna borgfina bearnom ok
bearna godz se sina fore sca sonj nw sakt/ ær ok gtr thz cy
bete thre mrc til thescipt sina optta hæn thz cy gtr kinge
nom ok stathseno

gupta

XVI

Ny eiv then kitwis kettande elliv ofgtmal wanstr elliv barna kithcrtelo man som them sculu fore sta · thet sculu fremsty thera til fiava ok dom taka · hittes thr stunt/ viy thet aghev them fore vritha som gitev will tuk ok kan aff fremdev thr nast/ skyllasto

XVII

Hvo der bonde ok eni ey bany epter komber they til gta vghs som arfue tuk stupta ok vattst swara tha hust vuy fore sik jak/ a nz barne ok byndta bondemis nitb tha aghev godz synas ok ¶ jempnatthe skendev stetas ok tho vatthe thustin fore fotho sinne · tha stul hon sier uetnatthe dagh thma sy nes thr a thenne att hon thafsiendе eiv tha stul thenne eiv fore legias fiva uetnatthe daghter · fothes bany jmia tio uetnatthe ok fam kirstendom tha taki thr arff · fothis thr sithfarnev tha aghev thr ey arff taka · ok gielde thustin atev thr hon forgiort/ thatev aff thy godz sino

Tuo sighev hon sik/ thetia wetnth nz barne ok thr for fore tha aghev hon thr kotta nz tiveny qtwinom ok sier metha ethe falez hon at/ ethe gielde atev kostey · gitev hon they ethen gtungtith dom sakloe fore kostend ok tho skils kwther arfuath

XVIII

Vo kan father elliv mother at son elliv datter sinne buysley gorta · they koster aghev ey til vekensteps gtunga syz kenc mellan tha the sculu fiamlethis fa thev elder mother arfua kotan eik amor thmig som kostutha a thona elliv than som slethe sinithe gtutha ok amor nz gift/ som father elliv mother nz thonom elliv nz thenne gtuff stul hon elliv

hemme may nz sicy uitna ethe hrithe grinna ah syzkene hsins
esser hemme hwha sik ey amorlethis hetta sik at ortho at
nóghia ok sithan Jemka thz thera messay · thz ey siel hinde
standande at fethenne ok móthenne skal Jemkas thera messay at
hanev hsay elliv hoy mera ephinnth ah hwat syzkene hsins elliv
hemme fav aff fethenne elliv móthenne tha gisins thz hit ok al
mera goz tik ah hoy fik elliv hsay taki thz mera hit Jempnath
sony mine fik nz hino ok betres sna ok ginge ey skipte thera
messay aff myó ¶ nb boa syzkene saman ¶ bo oskipto giptis et
thera aff them elliv fleir then koster aghet til rekenskips ginga

Arfna bk

¶ Hy hyamay dr hinn hirystarff aghet erfnas — primo
¶ hinn bakarff aghet erfnas ok skiptas — ij
¶ Hy hirystarff ok bakarff delas with hinn thz skal skiptas — iij
¶ nb hy dethhinin hsins arff — nij
¶ Hy saghskipt kona wetrher waldtakin fray bonda sinom — v
¶ Hy may elliv kona hino aff missfallom dh — vi
¶ Hy sinderkulla ok samkulla arff — vij
¶ Hy bonde dr fra hufvin sinne fór hoy wiste sik hamande watna — viij
¶ Hy syzkene boa saman ¶ bo oskipto hinn thera messay skal skipt — ix
hinn syzkene saku erfne skipta — x
¶ nb delis may hy arff ok sighz hinar sik nz valte aghta — xi
¶ nb ek-naken skyllare ah then som arff hanev — xij
¶ hinn firllabary aghta hy skiptas — xiij

¶ Dny firllabarria arff ok hnæt/ thz aghev erfna xiij
¶ Dny horbarn ok annor thz liken hnun thz aghev erfna xv
¶ nw klaudas thz hshipte ev hinnith xvj
¶ hnun dez manz gield aghs gieldas xvij
¶ Dny dana arff xviij
¶ hnun man ellio kona skal testamet gora ok thz tut grfna ok xix
annath thz liksens tutfevth kostav. tutfevda all. ok annor thz lik
¶ Dny nakav giptev skyldnaste sit mz sino gozse ellio oskyft/
dez ev barnom hinzkn hnun thz skal erfnas xx
¶ nw dny thz pelmgta guthfatkev ellio gudmotkev grfnev gu
dbarne sino xxj

¶ Oz bylama ellev hnstun hans ok lifna barn eptv
son ok datterv erfne sna son son datterv ok datterv
son son ok taki sna sonabarn son son af erfne ok
datterv barn son datterv. ath thz at/ nakath lifnev arff syzkenomne them

¶ Ow evn ev thz forngeto til thza ev fathev ok motkev
thza taki halpt/ fathev ok halpt/ motkev ¶ evn ev
thz til thza ev brotkev ok systev. taki thza brotkev
halpt/ ok halpt systev ok sthk/ brotkabarn son brotkev ok sthk
systerbarn son systev ¶ nw evn ev thz til thza ev fathev fathev
ok fathev motkev. taki halpt hnavt thera ¶ Evn ev thz til thza
ev/ motkevfathev ok motkev motkev taki halpt/ hnavt thera
¶ Evn ev thz til thza ev fathev brotkv ok fathev systev taki ok
halpt/ arff hnavt thera ¶ Evn ev thz til thza ev motkev brotkev

ok mothero ſyſter taki ok halyrt/ hiuo thera ¶ Eru ey the tu the eru bryllinga ok ſyſtlinga taki halyrt/ hiuo thera aff eurſue ¶ at hiuo ſtadgs delis with a fathernie ok mothernie at hiuet thz elv may elli kona ok eru bathe jemſkylde thom dotha taki halyrt/ hiuo thera elv annatt/ nermeny taki alt ſtanay ok grifu enkte wt/ ⁊ athra ſtekterna

ij

Sv delis withero brydeuff ok bakarff bathe jemſkylde thom dotha grange thza brydeuff tu ok bakarff fra thz ey brydeuff aff mancno kunnith elv ok bakarff atero ⁊ ſtekterna

iij

Sv ſigfia barnſens fethernes fromdero bary dot fyd ſwara thza ſigfe hon ſom withero ſwaro ſiter at bary ſwaro qwikt/ fyd ok fik Criſtendom · thero bak kona twegia mana wnne ok komboro mothero at/ eurſue barnſens

v

Sv kay kona mz walde bort/ warthe takin fray bon da ſmom · kay hon fa bary ⁊ yf wikino fray thy at/ hon wato ⁊ ſeng/ mz hond bonda ſmo kay hon ſka bary thz bary ſtul' aruff taka ſom ſakt elv

vj

attis al ſtanna ⁊ ſkip many ok kona ok bary thera mz brunckna alt ſtanay woet engen hiuo ſtrſt dothero bleff elv ſcuaſt · thza eurſue mandſens eurſua manen ok gamno eurſua gwmona ¶ Banas thz allo ⁊ ſtarſt ſtanay ok aka ⁊ walk ena ok woet engen hiuo ſtrſt dor wam lagh ſtanna ¶ brimero ſmo bonde ok huſtru ok bary thera grangero

hah-a land dreper bretner wet engen hnar lengst hefde wari lagh
sonn ¶ skrifas mah hsfnande ok spyrias dothe wari lagh sonn:
¶ ligia thee ¶ eno thus syrske ok ar hnar manne arfue wari lagh
sonn ok dryia the bathe sathder· hsfner manne thera sua lenge ep
tor monan att hah ma gudz hkama taka thet wari hah arfue hen
nes ah tho at hah griter ey talath elle gudz hkama talath· ligge thz
tul thegia mana som thet nar wari

VII

Ef ar fadher ok mother dyth· hsfner epter sinderkul
ler ok sonkuller· dor et aff sonkulla· taki tha son
kuller thre hyti ok sinderkuller fiordhing· hnar thz
ar syster elle brother ok ar hnar the ere flere ¶ kulland elle fiarre
the fa ey mera ah fiordhing ¶ Ere kulla thee ok ar alt dor epter
monan· thet arfue kuller kul ok engen annar mah elle kona
dor barn et hsfner epter fadher elle mother ok monett thera ath
dot arfue thet halpt fadher elle mother ok halpt sonsyzkenne
¶ dor endga barn hsfner epter fadher elle mother taki alt sa
mah ah tho at sinderkuller ar tul· Ar ey sonsyzkenne tul· thet
arfue fadher elder mother ok gifin enkere dot arfan biryskriff er
tul· ok thetta wari lagh at hnar fadher elle mother ear gipt elle
ogipt epter monath

VIII

Ef giptas bonde ok bor mz kinn sinne ok afslar barn
mz skenne· dor bondey fer ah hon konste sik mz barne
hafnande wara ¶ nu fari ul arfua bondans ok
taka arff ok sighia at the ey barn samen hetta ok thy mat thu
ey arfua hem nu nekar hon ey at hon hafnande er· fiar hah thz
hetta som arfueth hauer ok far ul ok dreper kona ok kuk nesh

nghser arfneth mista ellev forg+z lifne hemme mz forgeringom
¶ nb Jordhas hon ok Betvthev sithan oppenbavr hon Jordhat
alt at han forkom lifne hemme · hitter thr til siex mana fortue
tha stal hon bpskierls hitter thr bavr ellv nafnv likmilsa til ba
rne tha arfnev bavr fadher sin ok modher bavr sit ok hemme
arfna hona · thev arfnev dothter ok hethen ok qvinkin ok arfte
gangev sial thy alt engen ma sik til arfs drepa

Xx

Nv boa syzkeno ⁊ bo oskipto · hvatt the asla mz thre
nest ellv athrom sklogskom taki sokin brother som
brotherv ok sokin syster som syster ¶ nb sithan skipt av
taki hvar the som han fandav mz threnest ellv athrom sklogskom

X

Hvar strath som syzkemme ellev atthra arfinnga bilio
arfne sino skipta · tha scilin thera nesta frendev siex nath
hvarra ellv ok atthv siex gotha men · the borgskamestarv
ok rathmen arv · thv til skipatlse a vazstuvonne · ok then tinat the
skipt av thera mellan ok hvar sik at sino skipte nogsna letev · tha
scilin the sama arfinnga a vazstuvo granga sine borgskamest ok
rathmen ok finnok goda at sua av skipt ok sithan taki the ful
fratzsent breff a ok insigle · sine thy at the epterv mal engt thera
imod ok stal optave bin the skipte qvadha ¶ Item ok sua hvar
at the dela bin luten sin ⁊ mellan ellv skipteth ok ey the skipter
lampt hvarr · tha scilin the til tva rathmen koma ok skutha
fyti thera ok jemka mz them siex som forra nempde hvarv
¶ Vilia the sik nyt tha ey nogsna latet at thy the atta skama
the likath thera mellan · tha scilin the the atta swevia a vazstu

wo ar the kinno thz ey Jempnaw skipta thera mellom ok hra
ni sithan hnaw thz hran grengir hranev ok grfin sithan hradz
hreff a rr hra ev skipt thera mellan ok grange sithan Jem
hran thera mellan aldre mera elliv thera beina vm thet
skipteth elliv gozset

XI

Oela nakre vm arff · ok balla sik batha mz rett
ra aghra arfna · thet ev thz batha rett ok laghs
at then oppenbarne skylstep epter kirkione
rett til hnaev skal erfna Q Olv nakar Jaff ok ey oppenbav
skylstepev thra skal foghoten ok borghsamest a mz stuvu lata
vekna skylstep thera fore sik ok them til dома som mera
skal ok besta mana nerwarande wisa ok sithan fullat boz
gthan setia ar engen komber vrtane arfne ar erfna ath then
ar · tho sua fore Jefsens skuls ar then som arfnath taker ep
tev vatthnana dome vtan skylstep sin sannan ok ey osan
nan mz siey mana ethe · thve aff them Jman fallisvnet ok
thve aff them Jmat methvnath Jmen sietta man · hnaev
hen ey the frender taki thra arthre gotha math som the aff an
ta ok arfnre hnaev skylstep sin fre ath ens arvs hnapp a komb
elles hafui then arff ok hendom hnaev

XII

Ef elv nakav skylsare ath then arfnath hnaev ok
talav thz a fre ath ens arvs thepp a komber epr
then dagh arfnath fallath ar taki arff sir epter
lagha vitnon ok dome · ath tho ar thz see fra mlethus arff
fallith · thy ar thz ar atvgtus arff som oskylder takev ath
lagthlika a talav som fra ev sakt

Mother sciall so thet finllabarny sitt til thz eir thurgiet
eina · sithen sette thz feather til thz eir syw eina lig
ge tho begia theira weurthnather ei thz til thz eir
syw eina nw legghis barne fostermother forderfinas thz barn
y wannokt thz sciall biscoper skotha ihno thz barn sciall eiter fastia

xviii

Ho kan finllabarne peninga weysa · falla thz barn
siva ok eni peninga epter taki skalpt feather ok tha
pt mother eir annat theira epter taki eit semen
dri ey the till grange sina thz eirff som all annor eirff · eih ey nia
thz nieta eirfna epter father eih thire niidr ok thire niidr epter
modher siw aldgelimo barn til siex niidr tha taki finllabarny thre
niidr · ihuat the eni sleve elly fadre · the fa tho ey nier eih thire
niidr · eir eirfnieth nunne taki aldz enkre eir eirfnieth nieta taki
tho ey nieta eih thire niidr

xv

Affstw inem barn y hordoom · firtindsemo spiat gudz
sefno laghs elly sixkene spiek the barn se skils wither
eitt eirff · kan thery peninga weysa · thet gefins en
hinter fore skams skall · taki en litt biscopen annia kingen ok truth
ne stathen epr skams dethz bm prestabarny wetn sanna lagh
nw eih nakat giptis aff thessom fornieydom ok barn aska
gange thza sina thz eirff som eit annor eirff

xvi

Ho kan nakat thz Elandas y eirff en kunnuth Elen
dete thz fore enom Elandes thza thz fore atlom ihuat
kelder the sculu thz wrgifna elly quant skalsa ok
wethry thz arfnenia nz stadzsens vett elly wrgifinn

Arfsa ᚠᛋ XVII

Ey man ok eru gialds eptr᷑ thꝛa gialdꝛs gialds aff
allo oskipto ok sitiam gisinis sꝛr morgthon gifno
testimenti ok thꝛ thꝛr᷑ til bꝛ aff oskipto gozse si
thau skiptem arfina thꝛ son ater᷑ ath᷑ eptr᷑ thy som thy som til
bꝛ ath᷑ ey gozsꝛt morth gialdet thꝛa gialdꝛs gialdath testa
ments ok morgthongtuo ok gisinis sꝛr enskꝛ thsem thꝛr᷑ aff
som thꝛ gisinth thꝛr᷑ Reitz ey grzseth att thꝛa ath᷑ thꝛ swarr
penningꝛ tabꝛa som engga eru ok arfina swarin salslose
Engen skafni wals nakꝛ arfine skipta sꝛr ath᷑ gialdan gifs
ne eru thꝛ thom gialda atte Rekker᷑ ey godz til fiulskra giel
da thꝛ fellis aff allom gialdom sua aff mirf som aff mirf
Nakt᷑ plantꝛ forstandin eptr᷑ thsem Dotha thꝛ skal
thsem som plantan ath᷑ sattꝛ skaut wals thau aghsa elli salia
eptr᷑ kaghom ok enskꝛ worthsnas aff thonom swaan thau
bethe ath᷑ eptr᷑ gothꝛ mennet mi᷑dzorthom thꝛ skal thꝛr
som thau bethe ath᷑ arfinom thaug stuttarethes elli thsem skyl
thigtꝛ ath᷑ Ey ok thsem semi plantꝛ ey forstandin aghst
thꝛa elle thꝛ thsem gialda aghꝛ᷑ wals aghꝛ elli salia swa
fast som thau thau vndi thandom thauer᷑ ok fallis stikt aff
mirf som aff mirf Ennio ok arfina thꝛs Dotha nakat aff
arfine thana takit sꝛr ath᷑ thꝛ skiptis ~~sꝛr ath᷑ thꝛ skiptis~~ elli
ok sitiam ok sonꝛ᷑ thꝛ thꝛa gialdet bꝛfs ok wendiꝛ til
wunnen grifni sꝛr alt gialdet ath᷑ medthau begria thana vekkꝛ᷑
ok swarn ey man thꝛs bethe

XVIII

Ey Dꝛ thꝛa man som arfine thauer᷑ ey Inukis
konungꝛ valdꝛ᷑ arfine Innan nat ok ath᷑ unz

fiallom skielom ok brefnio · at hialy er hians vetter arfne taki tha arff hians · komber ey Jmian nær ok arf · taki tha kniugen arff hians · hnar thz er Jordh ellr hęstre thz kallath ok forthio Dana arff ¶ nv ely gewdha Jordh eller arthra aghor ern grisna hond · tha taki they them ater som them wr gaff · tho sial at thz wterligit arf mz skadz bręne ok Jnsigle at hian thz wrgaff ¶ nv ely man Jnlenzker arf ok manez ar fna tha skal arfnethi standa · thz til hian komber arfna skal ¶ nv ely man gęet ey hians arfna ok komber ey bnedh aff honom ellr sin kuss hnar hian arf · ellr komber ey sielver Jmian nær ok arf epter thz arfnethi fiell · tha taki kniugen hialpt ok halpt grisnis fore hians siell

xix

Ef nakar man ellr kona gęra testament hęell ellr syuker · haner hian bedy epter sik · hann tha wald grisna hian tionda pening aff allo sino gotze rętelsko ok ovętelsgo · hanes hian ey bedy ok hanes tho arthra arfna Jnlendes hann tha wald grisna hnavy tridia pening aff allo thy hian atgiver som fęr ey saket ¶ hanes hian ellr hon hwarte bedy ellr Jnlenzka arfna · wtet hanes tho arfna arflendes bygiande hann wald grisna alt halpt thz hian atgiver som fęr ey saket · hafni tho engen wald grisna vndan sinom arfna ellr sino bedio ellr wtlenzka arfnom hnar gewrkat ellr Jordh ely the wilia ¶ landena wara thz bo ok bygia wtan hian wili ¶ landena wara thz bo ok bygia wtan sia at arfnema · nęgho thz ater losa vndi sik Jmian

nat ok en ¶ Al testament al gieds alr ths likesens wrtfeth en
grunagl offer ok thelikr alr sral aff oskpto godzse wrgrifias eth
al epter ferth epter then dotha sithen wrgrifs grifii then wr
sony arfiner rob sna sony manathemodz ell. aarsmodz ell ok athen
thölika epterwarth

xv

¶ Epter may skylmende sir ellio oskyst aff godzse smo ok
dor sithen bernlgs gange ater gozseth tul then thet
wrgaff sna mykith ths wan grifuth mz hond ellio then
ne. ths ofsier aflat godz er. arfnen sithen nesta fvender ok ths
erme grafnor festins mz stadzsens breff ok jrsighle

xvi

¶ Wan gudh fadher ellio gudhmother gudh barne
peninga grifna ellio annat nakat ok fadher ok
mother sender the peninga til syos. vfrids the pe
ninga ellio mithras ths wan barnsens gagn ok taki the peninga
barneth forst at oskpto. sithen scipte syskene fadherne ok mo
therne sino. ¶ Wan nakar thretti mellom thera koma bin gozsar
annat thera sigher sna wara ok annar vy. bigge ths til thera
mama ther nar wano ellor ok til fadhernes ellis motherues
hresne elr the doth ervi at sna wald giort ¶ nu sigher annat
thera ths mera wara ok annar mine. sveri that then ths sverka
mellom hanar mz fier mama ethe at ths godz wara sna mykith
ok tho stal ths prosnas fer hinn ths er kepensery drifuth ok
ths grfunt godz ok sna aflath. gange sna til arfs. som til fa
nor aff. alr ths barneth dor

Jordha balker. pmo

¶ Hinn arfdha godz sculu vp byrjath selias ellio pantsetias

Jorth

Hom hyrdsamena tompt/ elle gruthsa ok hesser ij
Hib delen they som salde ok hyrdsamia som ater kuk hesse iij
v Hib mz huat foerthsrum mon mia gruth elle tompt aterhesse
iiij Hom mon kul atfinga Jorth sehia
Hiw hinn mon mat afhenda sek tompt elle gruth mz kop alt vj
Hiw ah tompt elle gruth blandes som kapt ell elle skipt vij
Hib ah thy thsen som sal gitev ey hennok giort viij
Hinn mon mia sehia tompt/ elle gruth annars ix
Hinn ofrevnigh tompt elle gruth elles Jonssinn magh x
sehias elles hesar
Hom sagha Jordh hesa tompt/ elle gruthsa xj
xiiij Hom mon fiv Jordh fore afridz dagha ok gruth elle topt
fore frudagha
xij Hib taker mon Jorth at sand fore gruth o hopstath xiij
Hib gra mon bethe kop ok skipte xv
Hinn barn agha forsta fader elle mother xvj | xvij
Hinn bonde mat hussin sinne Jordh tompt/ elle gruthsa for
gra eller sehia elle hussin bondans xviij
Hom the forsek mon elle koma gra smon ytesta tima
hinn the sinhi stadgas

I

Ho hol naker sehia tompt/ sina elle gruth sin
they hem hener mz eldre fangath · that stal hem
they sema gruth at thvem manadagh som at vrdsin
Ho sagha op byrtha · sithen byrthe nasta sven
dom fadhernes svendom fedhernes gruth · modhernes sven
dom modhernes gruth elle hual tompt the hest elle sehia

Jorthga cth

thge fore them gretth sina gifina cthe tompt/ som amtan hinthen
ꝺopen thge · wilia thge ey sath thge hem best ma · ok at steal satin gat
ester them cthe tompt/ o satter wena fiorthan thgha epter thge
thge eru laghlika ꝺybinthne osthyldom matnom at skylde mogho sik
ymprothna hnet thge wilia them gretth cthe tompt/ losa ether ey
Twil maker erthat godz til penit/ setna hynthe forst/ nasta fir
ndom hy the Jmrkis eru · fethermes fiendom fietherne othther
nes fiendom metherne som for er · sath/ wilia ey the lena penniga
at thg gozseth · thga sati wt/ thwem hem ma ginter hem ey last/ ater thg
gozseth a them dagh thge fore legia · thga steal them lant hemer thet/
ꝺybyntha thre manadagha sithan hynthe nasta fiendom hems thg
aterlosa ey the Jmrkis eru ok halde thg epter them xiiij dagha ;
wilia thge ey thg aterlosa · thga hemij firanlethis at finiuga til thet/
enga til tuli ok them penniga a lenne lose til sin · ey hem thg losa
wil ekkes nghta wil epter fyra gotha mana miedzorthom twe at hin
aus thera thegna ether sath borth/ som thg er wolde/ ey gozseth bere
gifni til epter thera miedzorthom twe at hinans thera thegna som
sakt/ er · ey gozset/ bere gifni til som hat satte epter setna ma
ethmana orthom

Gif wil maker borth latta finan hynthamanom tompt/
ethe gretth o hinthnan hy at ritzstuwo ethe fiendom
ey them hinthnan · thga bote them thg gor thre mirk thre
mirk til thre/ malseth · finige ok stathena ok nasta fiender lethin
ether til sin thge sama tompt/ ethe gretth som hem stalder wolde Jma
xiiij dagha aff them setna dagh hem thg worta fik/ ok thg Jmen sa
ma eretth ruff fyck · ok that steal hem genstan til ritzstuwo tonna ok
penninga sina til hynthga epter thy thg sakt wer · ok steal hem thetth

Jorthsa

Swerra sichier truthi at hæn thz ey fœra witafik · hpser hæn ey
Jmæn sæma dagh ater som nb er sakt thza hæni engta tik tæsæn tik
thz sæma gozsel. nb hæner nakæ aufsinge forlendis wærth ok
komber Jmæn nat ok ar epter thz then tompt ælle gærther sælder
wær hæni siex vikna dagh epter thz hæn hem komber then gærthey
ater hpsa som hæn sælder wær. ar thz gozseth nakær in betrath
gifin thz ater epter fira gothra mænna mezorthe · hpser hæn ey
ælle then i siex vikur wæri lagh sænni som for er sakt ok hæni at then
forlendes ar siex vikna dagh epter thz æreth ar fore aff them dagh
gozset sakt wær sina byrdh hpsa ælle hæn ey fœr i standeth kom · Sænni
lagh wæri bm Jomsfru godz ok oficiumagh. bor nakæ forlæn sta
then ok thso Jnlendes ok forl thz godz ater hpsa thza skal hæn thz for
ta in thrigia mænna ethe at hæn thz alsbe vinna fik fore siex vikom
aff them dagh hæn fore komber ok thz gozseth sakt wær ælle forsætt
taker nakær skere gæringa ther fore ælle wæn ther fore gifinth
ok gærther thza nik kvinnen in thvem mænom · bote xl mærk nik thvet
fore thz hæn hegth thz nik. forlæn hæn hæn hvisa thz gozseth thz betrath
ælle

m

Nw dsa thz sighz ænnæn thz tompt ælle lagfliga wæri bo
bnthna ok ænnæ ey thza skal foghoten borghsmest ok
rathmen som that a ritzstuno wæno ok a tigezho · then sa
ma greth wæri Jnbirthman ok thz mesta thera wirskila · sighia
the hæn wæri bobirthnan wæri sakloz · meka the thz bote thre mærk
nik thvet. ok hæn hæni wald ater hpsa the sæma tompt ælle grethi
epter thy skall with sakt. dsa the bm sighia hvesthæme then sa
ma greth ælle tompt wæri ey lagfliga hembirthnan sigge th
nik thrigia mænna som that nær wæno at then sæmi gærther ælle

Jorthsa

tompt/ them nerwarandes war hond lagligu hemburthin sigsla
the thi sant/ wara wari sakloes neka the thi bote thie mer thi thre
ok lose ater som for wari sak/ ¶ Ef hwar tompter elli gaurtha sculi
agtandom elli byrdgamanom ater byrthes elli arthira gamla thi
stal mz twem byiamanno goras ok festab

III

Hwar afsinga tompt/ tolf scha eller gaudg. hany thaff
ey them laingar epter arfinnigo halda. tha the lybirth
ne eru alle arua dagha. wilia the ey alle tha them gaudg
elli tompt/ ater losa som sakt/ ey tha sculi af hwar hany best ma:
Koten hany hona kopt/ hemer affe arfinnigo sinom. hanar hany the
tompt/ elli gaudg sua kopt/ hwar saunn sagh som thin arthira topt/
elli gaurtha som sakt/ al for

V

Ghta eru the hwerdagar som man stal ater lysa mz topt
eller gaudg sin. gulk. silfuer. vetha penninga. korn.
not. flask. smor. sial. waithmal. klapt/ klethe o
skinnith. ok arthira handa hwerthsre epter thry thi hwar/ al ok ga
ngar al a. ok syra gotha math mota thar a hnaus thera hegg
na ok sina dyr/ stal tompt/ elli gaurth ater lysas som the salder
ok sua som the fyra thi thera mesban gora sua sculi the arthira
Gingen ma nakra handa tompt/ elli gaudg aterlysa. Koten
hany koli hona sielver agha at/ minsta thry har koten hany boz
dge thwengdar them sama gaudg elli tompt/ at selia. thi sama
ydmis for/ fore hwi hany thi ater lysar

VI

Hsa stadha thi ma gor mz gaurtha elli tompt/ sume kop

Jorthia

ellio skipte thz ey fast ok them magho byrdhemē ey atervösa ok thz stul göras openbarliga a rätzstulum före saghoten borgstamen ok rathmen ok thz stulit the firitiskiling göra epter grembiom sin dgn ok fullom stadz bretiom ok justitiale stadzens ok a staven sko sa. ifiath thz stadgas ok festas ellio serskua j stadzens bok. ok skriftlias hinn manga alna the tompt ellio grindstein ok breed ellio stang ellio hueu the tompt liggev. sina ey tompt som annen ok huath rimd stadzens thz skipte grostes ok hinn manga peninga hueu atthrom til graff ok the grevska eller tompter man köpev thzev ey komber skipte j eller gieldgulsne kostuga eller thz annen atthrom grifiev stulu stamulet stadgas som nu ey sake nz stadzens bretiom ok annars före thy at komber nakor dela thera mellan som the rop tena ellio grevskune hauna köpt ok then nast byggv ellio the tompt klaudas före honom. thsa nat hafn ey dylia som salde ok grifu stadzens skriftene thra göra peninga forgat hafn thz skreff j stadzens book

VII

Köpev man gen ellio tompt aff atthrom kostuga then tompt som salde ok hemose then thz wathet som köpte klaudas nakar j the som köpum thet stal fangatman firtan honet. grev hafn hemolatti som stilde. stende köp thes som köpt hafde. komber ey fangatna hafn firtan ok komber firtan ok grev ey hemolat grovt. thet gange hueu til sins ok göre thre nivr then ohemolt salde til thrivt ok sin wetn j allom köpum

VIII

Nu latev man bort tomt ellio grevth sin hälder nz köp ellio skipte. fatv sithan hueu aff atthrom til tirithia nathz ellio longre. klaudes then sinn grevther ellio tompt före then hafn köpt bort fik ok grev ey swarv. the

Jorkshire

bore thre mark tul thieff fore oshemorst ok the archre wetrin saklose ok then grunge tul penngat penngat burgaff ok then take tompt ellio grucch som thz atte ok burgaff

IV

Engen stani wals tompt ellio grucch thatus selia shomom ey nerwetrinde wetrin stan stani fulla mark ok oppe burgaff aff shond shemola them som kepper topt ellio grucch alla tompter ok garthat shwilkey them wul paut satiat: that scal stan them paut serua a vngstulvone ok ey atmor stredz

V

Atfin engen wals ofier magthe Jomffini ellio wultwillm gat tompt ellio garthat ellio thatt them tul shiper bore selia ellio skipta wetrin thz wetrher tul bere skipt: wetrin then tima ofier magth wetrher mogthande man ellio mo gipt aly hasfim wals thatt the tulhat thz skipte thalat elles ey thso ey wetrin thz wetrthe wely skipt borgthamest ok vathmeth. seten thz grozligat that thzhik shender at thz ey timat wetrin mz fullom skiolom. ok leggen thz engen stadgat fore a

VI

Aw skipter man tul aghlo a lande taker Jorth a lande fore tompt ellio grucch kepstath taker fust a lande eyter metrka tath som Jorthen gielder. that shemes thz first ok fust. gaus thz bathe kep ok skipte. grunge thz som al atmor kep ok skipte a lande ok grifins thz burgaff a bathe a lande ok kepstath som al atmor kep ok skipte

VII

Aw gor man bathe kep ok skipte aff strethemo ok a lan derth ellio aff lanthemo ok j strethen. aly skipte mer ok

Jorthia

ok kep mine tha gifs skipte fastom walb ok wizordh ath kep mena ok skipte mine tha domes jordh ⁊ hyrdh ob gifo kepo fastin walh ok wizordh ath basken jelumpt grunge atter ⁊ hyrthena

VII

Hella the jordh mun skipter ⁊ strutheyom elho sak grunge epter sandh lagbom ella the tompter elh gardha mun skipter at sandeth grunge epr strutheng lagbom ok hwat the dela tim jordh · that aghter then afirath som jordhenat windet ath hom fetum ath · wrath hath mine sak til wizordha ⁊ ok hwat som hinamath hinder aff sandeno gerdh elho tompt til sin ok hether ⁊ honom hyrd elh hath lagho sath grin honom hustalagho ater

VIII

Hwat som mu kepe elh skipte fan aff athrom fore af radz dagha · eller mu waldfetning that hath then af rath som jordh that hether · sama lagh wath hin topt ok gerdha som math kepet elh mu skipte fin aff arghin fore fin dagha

IX

Hu hum bain sculu fathet sin ok modhet sina hpe skalda ok fodha hin the sywk wirdha eller wathfar hin the moghemde ern · fodhe that fest the ella fa dhet sin ok modhet sina · ok at sighin hwat epter thy the ath ga math ok taki fore hwatro tues fotho thre mik aff lofsom hemus · talia ey the til tha taki aff arfue hath ⁊ foratha the fathet elh modhet ok ern the moghemde · that bere hwat the ra hwat ath thre mik medhen the willa rade sina ok wath the fathernis ok modhernes cusak ⁊ nu wilia the ey fother fathet elh modhet talta · tha sculu nasta arfinga with hu at bain ern doth elh lifiande · epter thy the ofin ena toma

Jorðsa ᵹᵹ

¶ Hiſiuer ſkeiu ſaungiue eiu aff̃ ſkaus reſſker forðe ſka ſkeu eſſu ſkona ſua ſiðsaiu ſom ſkꝛ eſſu bꝛe ſkue nuor. ſuilia ſke ey ſuulſk ralſka ſka ſeeu ſik foꝛe ſkuau ſke beſt mogſka ok ſkafinu aufſiiu gꝛt enga ul ralaiu epꝛeu ſkꝛ goꝛſeiſk at ſke magſko ey gꝛꝛa ſkꝛ nu ſkuat ſke ſuilia

XVI

Ey ma bouſen ſkuſtiu ſinne Jorðſ tompt eſſu gaueſk ſelia eſſu foꝛgꝛꝛa. ſuiaiu ſkeſſeu mal ſkuengeu ſo nu optekias ¶ ſkau ſuꝛlenzſkeu ſkau ul ſtaðz lꝛgies ſkeðiu eſſeu auſteu ſtanga bondau eſſu ſkuſtiuna ok bꝛꝛt ſtiu bombeu epꝛeu biuſk ok biuſka bondau eſſeu ſkuſtiuna aſteꝛ ſkſa ¶ nu eiu ey ſtnatt ul eiu Jorðſ tompt eſſu gaueſk. ſka magſko ſke Jorðſ tompt eſſu gaueſk ſelia eſſu ſkuat ſkꝛ eiu ok ſkuſtiu ſina aſteꝛ ſkſa. ſina ma ok ſkuſtiuiu Jorðſ tompt eſſu gaueſk bondaus ſelia ok bondeiu ſin aſteꝛ ſkſa ¶ nu ſtuio ſke ſuaiſka biuiu biuðeu eſſeꝛ ey ok aꝛ ſkem ſkueugeꝛ ſkuugeꝛ ok ſtaugſkbombeꝛ. ey ſko aff̃ foꝛgꝛꝛſom ſom aff̃ ſkubbel eſſu aff̃ aiuo ſkſko. ſka ma ſkuaꝛt ſkeꝛꝛt aunetus foꝛgꝛꝛa. ſka ſuaiu Jorðſ a ſaude epꝛeu ſtaðz lꝛgſkom ſ ſkeſſo male. aunetus ma ſkuaiugſket ſkeꝛa aunetus ey foꝛgꝛꝛa ſuiaiu ſkꝛ ſe begies ſkeꝛa ſuilia. ſa ok ſtiſkuða ſkeꝛa

XVII

Aſt ſket ma eſſu ſkona ſ ſimon yꝛeiſta tima ſ ſm yꝛeiſta tima kennes ok gꝛꝛ ſm edꝛ epꝛeu ſom ul bꝛꝛ ſkuat ſkeu ſagſkeꝛ gꝛeſka naſkaſk aſkſkom eſſu aunau ſkonom eſſu ok ſom aunoꝛ mall. ſkꝛ ſtiſk ſuaiu fiuſk ok ſtaðſkuſk ok ſina aꝛ ſkꝛe ma aꝛ inuſta ſuaiu ſkꝛ nau [illegible] ſkeu ſkeu ſom gꝛeſkeſk ſtiſk gꝛeſka a ſkaus ſuegſka eſſeꝛ [illegible] naſkaſk ok ralſka. ſkue ſke ſom eſſeu ſkuſu gꝛꝛa eiu ſkꝛ ſuꝛkeꝛ ſkeꝛff̃:

bygyng ek

sälyna ok swerna huar the hörsso

bygynga laskes

i ¶ Hwe sculu the swerna j huarro köpstath som bygning sculu se
skuldh ok skalla nidhra mellan hunn the sculu bygia ellr sin
hus nithen rikt ok thy thera bunt burthige wardha

ij ¶ Hwar hemeliker hus sculu bygias
¶ nar huar annars tompt bygger olofwandes iij
¶ thy nakar bygger ofridh at annars thak iij
¶ thy nakar gör woghet aff annars husom v
¶ Hwar bredhe almenna gatun sculu swerna vi
¶ Hwar swala sculu bygias vij

viij ¶ thy bro bygning ¶ Hwar the sculu bygia bathe
etgata ena rumpt stenan ellr annar bygger bidi ok annar ofrid

x ¶ thy nakar legher grund aff annars om ok wil sithan ey hälda

xi ¶ thy nakar fur j annars grund ok wil sithan bort a hono
fenat ellr husbonden swarar gielden

xij ¶ Hwar men sculu swithen swerna gra skal · the men wil bort
a honom fenat ellr bonden Jnfenat

xiij ¶ thy bonden lofwar gielstena hus thekia ok thy bot ok gör ey

xiiij ¶ thy nakar nyttiar annars fä ellr legger merke at the
ellr dela twe thy et merke

xv ¶ thy nakar drepar annars fä'mz bulla

xvi ¶ thy men drepar fä'mz wathna

xvij ¶ thy men sarghar fä annars ok gör lyt

xviij ¶ thy fä drepar annars fä

xix ¶ thy nakar legher hast aff annar ellr tulv
til sans ellr nakat annat fä

bygninga

Hinn maȝ scal legtho hion legstia
Hinn elder scal gchmab of bm bnut thera
Hinn nchta bo mast standend til scal bygiab of bm the
athra tha ther eftu

I

Loc scalu the wera ȝ hinnd stacȝ som bygning
inna mellan scalu see skulda of bygskifta:
sua at huilken maȝ hus vfiver eller nittes
taker of bul sithan after bp bygia. that scal
ȝelda the forncmpda maȝ til kalla of nagranna sina som ther
aff bua. Of bp bygia epter thy som mit ch of ginnum steffo
of leira mellan sin of sins granna huse eua alin skuppa vtom
hinar anorlethis byggder bryte bp of bote siex mirc til threr

II

Qaȝ byggr hemelikes hus mast sino granna alls
alin hramma ȝrin. hvilkin hellr after mel
lan standa hus of sins egdum rumgia sotu vtom
hinar anorlethis byggder bote siex mirc til threr

III

Hvar som annars manes tompt byggr of lofuar
des. bryte bp of bote siex mirc til threr
Hvilkin som byggr et annan sina at skuppi at
hemb thak of vtan the. skiccr aff of bote siex mirc til thre
som fadr ar sakt Hinar ganella gangel seman. bygge hinar
sitt of sen hinder hvilk hinder at scal vara

IV

Hvar som ech vegh of annars manes hus som hotar
eldhemdens orloff bryta bp of bote siex mirc til

thre⁹ ellr̄ bliſue ⁊ aghſandens mīne VI

Alla almeningꝛ gettin⁹ ſculi ſwara atta alna bredde
at mā ma at them batha abā oꝛ vidda · thes ſom anor
ſeghis byggev⁹ bryte vp oꝛ bote ſiex mārc⁹ til thes ſcript⁹
ſom ſkr̄ eꝛ ſkr̄

VII

Swan ſom byggev⁹ ſwala oſuer⁹ thwerra gattu bryte
vp oꝛ bote ſiex mārc⁹ ſom ſkr̄ eꝛ ſkr̄ ¶ Eugen ma
ſwala bygia lengre at almanna gattu⁹ eller almeninga
ān hallna atthra alin · wtā hān ſkiuſ aff oꝛ bote ſiex mārc⁹ ſom
eꝛ ſkr̄ wtā ther⁹ vtoma almeningia eru oꝛ ſkrithin thꝛ foghe
ten oꝛ borghſtamneſt⁹ hinu thꝛ ma ſwara

VIII

Othen at ſwatne byggev⁹ aghſer⁹ broa bygia fōrſt aff
bygning ſinne ān hān ma ey atthra ſina bygning
ſina bitt vp bygia ſore thy at the oſuen bygia at ſwattus
ſuegſina ān them the⁹ nabat hender⁹ thꝛ ſom ſkattſchikit⁹ eꝛ eller ey
magho vruliga eller⁹ oſkattſchigia til ſwattus koma · ſkuſken ey ſina
ſina byggev⁹ ſom nv eꝛ ſkr̄ oꝛ komben⁹ kāno at hān bote ſiex mārc⁹
til thre⁹ ſom fōrer⁹ ſkr̄ · oꝛ tha ſkal hān fōra at vrzſtinſko kallas
oꝛ foghoten oꝛ borghſtamneſt⁹ dagh ſore legiger⁹ · tha ſamn broa
bygia oꝛ kinoghſe foghoten oꝛ borghſtamneſt⁹ almanneliga · tha the
ſata alinoghen ſamen kalla · oꝛ gōr hān ey ſmen they manath
tha bote ſom eꝛ ſkr̄ ¶ they ſom ey veuſa⁹ ſina gattu⁹ them dagh
foghota oꝛ vrzſtinſko ſore legia bote thre⁹ oꝛa til thweſtinſko kin
ge oꝛ ſkattſkeno ouſeyſt ¶ Broa ey ſina gattu⁹ them dagh
ſore hān laghſe bote thre⁹ oꝛa ſom the⁹ ſkr̄

bygminga bb

Gesetr thæ bygia bæthe sæmen ælmehs bidi of ælmes
ordum a thsa stal they bidi byggia. bidigiendh by
gia. balka of alle thy thi til skoves. of they ofsiuny
a eth: bygie thæt of alle thy thev til skoves. sin ælmes theira
skeltha sone ælmes theira forsimelse skuls rhutigie a sinne byg
ming elho simon jugiellom xiiij nattom epter alle sjem skapa sho
nom sagthlika til sakr my rhem nathom. bote hemom alleny sket
them aten som sjem skaves fingrith a bygning sime ellev jn
giels sit epter fyra mænd mieszorthem thæ a skuens theira bæ
gina. of the thy agtha bætha ena bygning sæmen. romm
kiellene elho skenkus swein sæmi sagth som forer. sakr. nu
sem ælmes theira fullev wæra of orlan ey bubbon of they
ofsiuny byggev tuil alle skem bygia. of they ey som bidev byg
gev elho orkev ey. Elli thy thæ agtha ena rompt. kiellæne
elho skenkus sæmen. ælmes tank bygia alle skey of ælmes ey
elho orkev ey thsa stal sogthoren borghæmest nempna of in
dhmen. they til sinn gorthe men som inthmen elho ælthæ
gorthe bynamen som thy skulu theira mellem skepta. elh swa
rsom alle til. thy sine ær skuens mæ bom sik bygia. ælthevin o
skuldom. elho of saghia penninga theira mellem som fiker elh
of liker elv grey fiulla. som the bulia thy taka a sæmid sinet
of eth sin epter gøra. ær the kimo thy ey bætre skepta elho
konethe. wella sithen they til libming bynethev of bygge the
bestæ skem ma of talis thy stadz bref a of grinde libming
alder theira mellem elho theira barna. bin the sama rompt
elho skuldt thy elv. Engen ma thy som bidi ælthe biggev

ælma ælma alna bredde
of vidda. they som æln
a fiey mæn til thvesfing

theirra gætu bryte
the sakr. Engen ma
a gættur elho ælmedm
of bote fiey mæn som
nn of skuldin thy fogd

bivot bygia forst æff
ey ælthina sina bygning
the ofsiuny bygia a the
om skaldeskar the elho
ms home. skullen of
w a skem bote siey.
ghva thysdno bassa
gger. tha sæmi bivot
ff ælmedneliga. tha
ey jmæn they mæn
w sina gættur they
ra til thvesfing
ta gættur they dagt
sakr

bygingta bb

with sina thre mith rev tul thvr elld jempt/ wnthev tinavb
eth thz vimet eth sina tanke/ of gotha mæn timo thz skotha
elld thz ofniam a athvom eth som fær eth sekt/ nakid selia wtta
wnthevbotnadom mitnom/ sey hiam wnl thz kopa. wta hiam som
wnthevbotnade mæn eth magthe thz aver talla jmet dagh of av
som byrdh aff thy som wth sikt. wtta the seen hond lagthika kp
bindm of hembuthm. nz them mænom. wtta hiam sven der
wnlia thz nl sin kosta of bygia som tul bor. T wnlia ey the elld
wnthevbotnden thz kopa tha lofnas hond thz selia hvem tha wnl

X

Legthe mæn elld kona gnath aff athio. hekt av elld
halirt. wnl hiam ey halda som legthde of fifta penng
a gifum eth nz tvegia mæna wtmo. that gifiu wt
halia husalegtho of færi hmæn hiam wnl

XI

Sv wnl ey agtstanden halda legtsona tha domes hond som
legthde y gnathena wæra elld gifu hond wt halio husa
legtsona of gudz penng aver of hæm sitsam sielver wta
bi standev ofver gev wæn tha batthe bonden of griestven y gnathena
sæmæn of tekt halia husalegtho aff griestenom

XII

Sv fin mæn y æmbus gnath of wnl sitsam bort bv skonom
færa gifu boudamom fiulka husalegtho of færi sitsam
hmæn hiam wnl. gor of bonden thz griestena wæn sæmu
lagh. Cæmu lagh wæn bu hvs them mæn legthe

bygmga xiii

Hw hoil bonde sielucr rettha sone gerthe sinom thet hoem ett manath sone sindagh ok sighi griesteno til uz thegia manna hoitno ok sina sighi griesteu bondano til · sighcr ey sina griesteu bondano til · thet oliske griesteu quenu ⁊ gravgreno til annara stenupnodags ok grisu bondenom sina manga penninga som thau standgarthe uz hono forra ethes · sighcr ey sina bonden griesteno til · thet bönus griesteno ⁊ gravgrenom hoem til annara stenupnodags

xiiii

Hw losuch bonden griesteno thus thetkia ok hoil sin hoes pinna ellu kalno ellu hnatt thz ath · fyller thay thz bathi up atta husatheghso sino · fyller thay thz ey thet frille sina myrku aff husatheghso staus som rathsmne thz mattu ath griesteu byggr thz sielucr ell bindor uz thegia manna hoitnom · stathi ⁊ stenu husatheghso ¶ forderfuar griest hus bondens ellu hnatt thz ath thesse grelde atter skathsen epter syna manna miszorthso thwe a hnaus thera thegna

xv

Molkar kona thaus manz fit · sin ellu gvet hoath taken hoither hote ena mire til thre · hoither ta sin hoither · ok hoins thz skemme hoath sik uz sielre sinne esse ¶ molkin kona thaus manz hoo hoather taken hoith hote thre mire som fer sakir ath ovkin hon ey hoth hoa rette slagsim hoither stokken · sina sone ett som sove thath hoathe hoit skemme ok hoathe ey hoither taken uz thegia manna hoitnom hoath sik sielf truthi uz sinn esse felb hon ett esse

Huggunga

ok orkan ey bord grunge til erwithes forst/ fore malsag sina fore
kunige ok stuthsend ¶ laggen mun merke at annars mend mer
ke hunars hunda thz helst ath got elh gwiker · ath thz bune ath hal
uen dze ok mune ath uirf ok worthen talin with bote thingsm
mirf til thef/ orkan hsan ey bonn worthe schingsm with fin
pona ok wynne stuthsen · worthen ey ban ok attalin with wines
hond elh hemme wen sik mz sier matna edhe stals hson elh hsan
att/ edsend fellis til satkemne Orkan hsan elh hson ey bonn grunge
thsa til erwithes · forst/ fore malsag sina fore kunige ok stuthsend
¶ ath thz merka worthe ok worthen ban ok attalin mz thegna
matna with · bote yl mirf til thef/ ok hete man ey thes bune
elh wynne stuthen ok mirste dwn sin bathen ¶ worthen hond thz
with elh hemme wen sik mz sier matna edhe stals hsan elh hson att
edsend ok orkan ey bord grunge thsa til erwithes som fore with
salt ¶ stikan man elles hunggen annars merke aff ok steen sit
bynd ok hsan ey wedha aff sik aff hwem hsan thz merke sik ok with
alh talin mz sier matna with · worthe hsungden ath thz ath
hesta merka worthe · ath thz mune grunge som annath thuf hath
worthen ey ban ok attalin mz with · wen sik mz tolf mann
elh topwith simon att/ hsan thz mz kope sik/ ok annars ey stals
hsan att edsend fellis ok til sutkemne

xvi

Nwilken man som dreper annars mannz fit mz with
boo hast elh hneat thz ath hesta/ ath thz bune ath
thet dza gielde thz annen sina got/ mz sina gonga fit
elh sina nutunga penunge som thz with with epter thegna
matna imezgetsom · ath til enn thegna matna with ok mz thre

Lysinga þ

marken· til þriet ok sia fore manat ok twiþia · elle· wæri sik meþ
sier manna ede ok þæm ater· gielder· taki þe dotter · dreper· slæ
þe sloter· hiorgta hyng · gielde ater· stæfgan ok a xl mit· til þriet
ah til ern tiuegia manna sorne · elle· wæri sik mz sier manna ede
¶ dreper· man sik meþiz mz hvilia were ah twat dra gielde afstan
dauom ater· tiuegit ok wair sakløs ¶ selder· maker· manars hand
q hæl bote sier dra til þriet· malseg· kinige ok stanseno

XVI

Hwilken man meþiz sa· dreper· mz kwaþa gielde sia
got ater· epter· tiuegia manna mesworþo ok wæri sik
mz tiuegia manna ede at þe wa· mz wadia ok ey mz
hvilia ok wæri sakløs fore allom sakere ¶ Bidder· man manna hiel
þat sa· sino sæste blodi bata elle· atsiro sa· sino · kan were at koma ah
hsem tvilde som hsem a ban· wæri sik mz þriggia manna ede at þe
wa· ey hvili hsems elle· bote sia got ater·

XVII

Hy stæfgar· man sa· manars elle· selin· kyster· ey dodi
aff · ah· þe sloter· hors elle· kyse · ah· ey wæri kniate sket
taki þem som hiodi þe særa ok sake · ok sa hono fort
til syslo sinne · ok bote bordano sier dra ensyslt ¶ wan þer· þet
hugget ok ar· olyt taki bonden sit ater· kwaþer· kyte aff taki þem
som hiodi ok sa bondano olyt fore epter· tiuegia manna mesworþ
ah til ern tiuegia manna sorne elle· wæri sik selicu· twiþia
at hsem þe sakere giordse ¶ selin· maker· manars sa· fore stadom
elle· selin· sia at þe sin· stæfgia aff ok ey dorfi bote bondano þere
dyri ensyslt ah sorkmen ern til · elle· wæri sik mz tiuegia manna
ede at þe aff kwaþa til kom · bote sia fore ok sa· som fore manat

17

18

thra dra bondano ok edh sny epter at thet thaw watthe ok ey thri
aw thz skemehgn hamar at godha may kmo thz thrskka · bote thz
ater · ok taki thz tuk sny som thiggar then ¶ thigger may mumpo aff
haste esser thigger bot ogha mz thria thra aw hany hytter ok ogefnev gde
taki they hastey tuk sny som thz grorthe ok gdn hond fnst ater epter
gotha mana mezorthom thre a hnavs thera wegha ay thegia ma
na kortne enn tuk ok ena mn bondano enskyft : Enn ey kmne tul
wer sik epter thy hastnen thaw godger tul · for hany hyter thrsk aw
ok thz thatthe bote halff mrk ok thegia mana edh

xvm

19 Oreper fil amatz fa thz ey ma ara som aw hastev esthe
hons thatthev mz thom manom hagthka tul kmnen
grelde epter halff grelde epter fira gotha mana mezz
orthom thre a hnavs thera wegha ¶ Oreper hyrsta esthe ko esthe
amath thz ara ma grelde fievathng aff finllo grelde ok they taki thz
gotha som forra atte ¶ nb hanr thz tul hams ok aw ey assma kn
ne tul · watn thra sik mz edge epter thy fa kmdges tul ¶ nb ay
fa stnghan fa thz aw ogift ¶ thatthev kverknatthe fa stnghan
att thz mylter ey hnsk tok esthe sika · thra snal then som skathan glor
dge fa hond sika fylning ok thre dra bondanom enskyft ay til enn
thegia mana kortne esthe watn sik mz sielffma edge

xix

20 Thatw som legther hast aff athra han hany for serfnas
handom hams of gift hond skuld at hany forder fnatthas
thatwekt esthe forsmnelsom esthe mz thria ok thatther
thz til kmnen mz thegia mana kortne · bote halfte ater epter gotha
ma mana mezzorthom · thre a hnavs thera wegha som thz aff
kotta ok hastens thatthe laggia legthan som sore hastey skulde

gifnaß ¶ nōgheu ey them at sōy the thera mellan legra · gango
tha fore fogheten of bozgtemest of then som sitten gifs fore
hastem legie fram a diskem fore fogheote of bozgtemest rettha pe
minga elle pant sina mykith them kemnes with ſwerth hastes
wapn · of wapn thrigia minna ecge ey u
sigy mire fullit wæpth elle men wapn sicliter siatte · wins the
hond of eru ey wntne tid · tha bote tosse eru tul leghone of ey
men tho at hastem bette wape · of thrigia minna elle mz at hā
forderfnathes mz wnnde of ey mz forsimmelso elle wilka hams
¶ after them ſ wak mz hond forderfnaß nakat aff gozse hams
mz helstenom elle ey · eru thegia minna wntne tid · gifin ey men
hit thy hastems legho fir ¶ kan the sina minna at hem hestem tul
lens taker of forderfnaß ſ handom hams · hinn the helst ham
da kan gielde after hastem epter thy them battho a semder elle
gotha man the thera mellan legra asamder them ey laggy fra
a diskem fore fogheote of bozgtemest rettha penninga elle pant
sina mykith them kennet with wæpth hastems wapn of gom sinna
elle hin epter thy som them skulde fore hastems wapne gifna som
for ell sakt som fore the ther ſ bristen bin hysel wapn stemn laggh
¶ nu sighter ammeth kan wapn of ammeth ey aghe them wrsozdh so
hatte mz threm manom of sielmer trigh at saint wlfr

¶ xv

Legher byrtinna man elle kona of gifi them festa pe
ning a elle grinder a mal elle mato mz hond skinas
the sidhan with hem fore stempno dagh · gifin after
festa peming of legho sina mykla som them hafde hond fast
¶ wnaten byrtinna legho them with sak · byu thine the sidha after
tul hems mz thegia minna wntno of them wil them ey mj taka

thsa gifin sina mykit them som thy hafde them fast of warin sithan
thiuæ the kirkia ¶ kimo legtso thon sylvk kwædha ok gærningi hon
dans mithen sagiat. brisse sina mykith ¶ legtso thera som ¶ dæthwerso
fore kondano ¶ legtso stemmno stulu kwæna thra vm stredh. en
thay pascha ok til mykiels masso. annor sitan mykiels massa ok
til pascha. sina stal kondey legtsethom til sighia natnath fore se
pnodagh vm thay wil them thana ether ey. samu lethis legthotho
kondano ain the kirkia thonom ey kænger thiena. sina som kwæx vm
gærdha legtso ¶ alla mæn ok kunn aghia legtso gænga so nunc
aghia ain til thrigia mærka vpreklat goz. thuan som them thyser
elle thæn bergthen sidhan them ain legtso penninger bridhin ok kirkia
ey kirkiu tæka. bote thre mirk til thiet ok tho vnne stathe som
ey kirkia thiena. komber thay elle thon aten ¶ stadhen ok kirkia
ey thalder tha ain forthiena. kwædhen tha sidhan kirkiu stok
kem ok vnnen sithan stadhen. ok sina epta thay elle thon komber
aten ¶ stadhen ok kirkia ey thiena. kitan thond kunno penninga
kwessa aghter thay til thrigia mærka ok kirk ey legtso gænga kwan
tha ¶ fullom kirkthyslom inz kepnæno ¶ thiuet som lokkar ain
næns legtso thon bote thre mirk til thiet ain thay kwæthar til kun
nen inz them mænom elle wer sik sielver truthi. stunni lagh wa
re vm them sik lokka later

xxi

22 Æ rigen til fiarnæne mæn elle kona mit læmgre kyrkio
thana ether nakra thenda eld elle ofstalun elle all
drykio ¶ simom thusom ain til ¶ kærdh til kirkiu wtan
thay bote thre mirk kunige ok stadhgend cuthyst. kinath the eff
naken wæthe sidhan ¶ kændh ain kirkiu eff stadh. bote til fier
næne thre mirk til thiet ok thain stadhan grotha swari kristnu

smom · konna thō warthme til ellō stadzsens stwena som elder ellō
hyms alō of beskis hythernelis pant at the langre strita ellō nakra
hendra eld hanta alō for alō sakr of nekas them bote siex ora kngc
of statheno alō til enu thegia matra bonne · ellō wen sik mz thrig
na manna eche at hiaty ey eld hasse of them ey pant nekathe ¶ ko
ma the ther nakar skadh timan ellō for timathe of the skadsa
giordho enn vndan flysse take fulla borghan aff tafnermakeno
fore the sama thre mirc / Orkar hian ey borghen stetta · ledhis tha
y stadzsens gomo of serry · finnas the skaethen giordho y tafnerna
vens hyse gorls mz them som vrskild ey tafnermaken of tho take
fulla borghan aff tafnermare fore the sama thre mirc som aff them
skadhan giordhe ¶ timar thō warthmeno ellō stadzsens stweno
nakar skadh wan twebote ¶ hman som eld trudde for alō for
wandh ey ringd · bote thre mirc kruge of staethend enskylt · komb
thō nakar skadh aff bote bonden mz griesteno hathar hman thera
epter thy fremlethis vrskild ¶ owinnar sorry wraka ofuer brygn
gom smo ellō vosta maghe saklost waka · tho sua at timar thar
skadh aff wan lagh som for wan sakr of fremlethis vrskild
¶ wathar elder lös y hnat stadh thz hesst alō of gitev bonda
ellō griestey hathar schakr bote thre mirc kruge of statheno
enskylt · komber thz aff griesteno bote halma sak mz griesteno
som for alō sakr · komber thar til yxse of hmbar ellō klappar
klokka ellō stwp bote siex mirc kruge of statheno enskylt · alō
tho at engen skadh timathe ther aff wtan hond halmo kom
ber thz aff griesteno wan lagh semm som for alō sakr thz alō
sua vnderstandande at hman skadh hnat griest hathar taker in
til sik ¶ alo kny aff them forwempdo elde gardhen ey · twe
ellō hmm mange the mir ellō alder stadhen vp hrimma · gors

tħz mz kuiha kuiadhen ben of a takm gðus tħz bm skils ȝ hðgl
mals balkend. komben tħz aff forsimelsom grauge a liff hems
som watħen ok skeedm aff kom ell ben sik mz tolff mðna elde
att tħz kuen watde ok ey will ell forsimelse hems ¶ hum
statħen scal skiptas ȝ fira fiedhungu ok ȝ hudaom fiedhinge
scal standgas hudart at tħa vkelme walkas tbe hðsiezmath
mudh swensken of mudh rhzken. sua att them time elden wer
dher hðb scuhu siex aff thessom atta ok ey man aff hudaio gaude
att mista ȝ hudaom fiedhinge aff them thuem tħe siex atgha ko
ma mz yrse ok ambtu sigha ok kerse them sema eld wt sikka
ath the orka ok tħz folket ȝ them fiedhake send bygia mz sinem
thuem hðsiezmano sino gozse athmenelugu hielpa hudan them
forneedom elde ok thy forst som mast eldend th ¶ skulle the
merkande att the siex hðsiezmen ok them athmogha som sikt
ek. scuhu tħe gudha mast ell eldend elk hudu the best att
koma sua mykt bm kul kasta ok hudu epter mogho sinne
wt sikka ok tul hielpa koma att them elder ey sidugu sinne
of the gudha scal athmogha atter bygia som ey buen fore sua
gotha som the wend tha the nidher kastades. tho sua at sua
gielde hem aff sino som nidher kastades sua som them som
flosk fore ok grisin hem mera wt som mera skafued epu muh
ka tuh ok sua gielde them mrt som engen gudh hudu ȝ sua
skend som they som gudh hudu ¶ alle the hyndne ell
standend wil naken ey lata sin gudh bm kul kasta bote xl:
mrt tul tbeskip ok kastes tho bm kul ok gieldes enkre fore
¶ skuhen aff thessom siex ey gðr tħz hond tul bðr ell mudh
tha thohen wadde tumu bote xl mrt kunge ok standend eust
ylt. komber ey ma en aff hudaio gudhe at minzsta tul hielp
som fier ath stikk ell naken them gðr ey tħz the atta wisa

bygninga

hono ær nakar man æff them grundsend ⁊ staþend ær · þat bote
æff kyrcrid gen þe tolff mitc til þrescip ok sua mykit bote
griesten som bonden ¶ Huer man som genæst hamer hafuer stal
þenne wedzsetp hafua som nu nempnes · til sin grið · En fyl
alna lengdin slugha · tolff alna lank kerse eua eld yxe ok
et kumbat · Eua tyno fore sino gærþe standande mz watin ¶
Standelis borghamestaue ok middelmen ok the alna fornepdo
sculu fioron sunno hnaut ær en stadhen ganga ær sea kuæt
þenne wedzsetp ey hafuer nu nepder ær bote þre mire kinge
ok standhenom enskylt fore kuæt þera ok sidhen sua optet so
nom dagher legs ok hafn ey hafn halder ¶ Huer þe tyno fore
mandz gærþe stæv madger stær mz sielff tolfta en nær eller da
gh ok watdher til witnes mz tuem mannom bote tolff mire til þre
eru ey witne til ok vtan þo honom watin sik mz sicy mæta esse
ær þz wæn ey hans grið ¶ Huer stadher stal hama enskolt :
stor fyngdr kerse optet þe gemæl stadga ær ok forbiu wæ
¶ Hwilken man bonden elle griesten eld hamer ⁊ þe huse ey æ
loflikt hafn hama elle sua lank ær elle ey ær sua wonnt ⁊ æn
tigne a widhs kreghna elle adgra thinga bote þre mire til þre

xvm

Sylo æru the kapstedhi som norra bio sculu bygna the
næst stadhend ær sua optet þz þæff · stokholmb
man sculu bygning sina gyrna ⁊ nordhene næst sua
thenom ok bygna ofner studmen kirka ok hafn biora kærest þz
symerstu næst stadhend som bindi the bromme kigger · kuæstrandus
ær bugha þz sæma bro kærest hafn ok allan halfdelen a the sa
mu biorne mz byrsalu enskopnig sighthema strengiandis sin
tredha del æff sæmu biorne · Hwilken stadh ey bygger sæmer
biorna · þat sagdhen æff stokholm them til sigdher elle them þæt

23

Kapmala

fore laggerd. bote xl mrc/ tal tuoestr/ bm the aethra bro&w & stokhol-
me twari lagh stimu

bm losora kap klathes kap ob fa kap — fmo

bm gul ell' siluer kapes — ij

bm man kapei wax salt' vokiste ell' hnat/ thet/ &c' — iij

iiij bm man gor a thorghe kap || bm Julaghs fa' — v

vi bm wadh sating || hiuru man laghes' wadhfa' kapbyrtha — vij

bm man borghan' penninga fore annu eller' stab — viij

iv bm nakan' taker' laan aff aethu || — x

bm pant/ sating/ hnat/ the helst/ &c' ob hiuru the' m' stal gorab

bm man setes' thes pant/ wt/ hond sattes' &c' — xi

hiuru man stal sin pant ater/ losa — xij

hiuru man stal sin pant/ selia ob ater losa — xiij

hiuru bynamey ob thera swena saulu kapslaghs ob bm fork-
ap ob hwilken tiwem sal er

bm nakan gor kap & batom ell' skipum — xiij

hiuru man ma & skipo kapa ell' selia — xv

bm norrmalms kap ob sydra — xvi

hiuru kotmangne saulu kap sin gora — xvij

xviij bm alra handa gier-wigos man hiuru thera giming' stal legias
ob bm bunt/ thera

xix hiuru markmatis saulu halpas alla statis ob bm stokhols kapslagh'

xvi nib bm stain kwik/ ob atmay kapskat — xv

xvii nib bm markmatis & halsinge lande hnan' the saulu swena

xviij bm kapslaghs a lande hofmana swena pri'sta swena ob
bonder' ob aethe thelike ob bm lanzme kapa & stathemo ob selia the ater

xviij bm thes stadhay man gor' aethu a sino gozs

Kapmale xxv

Thy may latere kvm skal kapa my stopū kvrap fogstotens orloff ok dyrane skal

Thuru kvm skal sættas ok annar dryker xxvi

Thm mato tul kvm ok ethra drykio xxvii

Thm sab thera som kalmoto gora a thetiko drykiov xxviii

Thuru kvm myðther tvampnal my timom skal sekas xxix

nb thuat tima gieste sculu j stadhen koma ok thuru the sculu va xxx
dh sokia

Thm alt godz som tul stadhen ok in komber thuru thz skal bort fara xxxi

Thuru gieste ok kapmalz sculu thuat man kalma my klædhe ok xxxii
allo thy the fora

Thuar gieste sculu sin kapenskap thama ok thuru the sculu seka xxxiii
ok thm thera sak

Thuru gieste sculu kapa j stadhend xxxiiii

Thuru the aff finlande sculu sin kapenskap drifua ok thuru kvm xxxv
skal kapas thelom kastom ok thalnom

Hvat thz man kapar fyr thofnath ellar klofnath thaft thorv 1
gul siluer skinn klædhe ellar thuat thz thelst ar. thz
skal alt my thvegia mana kvrtno gorvas ok stamledh
sakas my vpskiptighe ellar fofta penning stadgas ok thatn engen
make thy kape kvnther sighse ellar ater kiyta. thuar annarlennis
kapar ellar skal kalm ater gangande thz kap ehi tho at kvnne kalv
kvnther thz kap

Kapar man gul ellar siluer aff aughd thy sielnom gulsmi n
thz finnes them som kapme at thz ar skadh j thra taka

thsen ater flawth som salde ok twen sib mz sier mana esse at hen
wiste thr mz ey swik stalo hen at esthum bote yl mirc til thwet dyll
hen at hen ey thz salde dyh mz tolff mana esse en ey ern wntue til
stalo hen at esteno grifin ater twath ok bote som fr ath stalt Or han
hen ey botum thsa gange til ertwnthes som fr ath stalt Thal gul
smithen stalo j gulle elh silfre at thz th ey stawt taki ater flawth si
na ok bote yl mirc som fr twen stalt or han hen ey botum gange
til ertwnthes som fr ey stalt ok taki hin ater penninga sina som wt
gaft. Ken smithen dyha ok wl ey ater taka flawth. hem hin wnd
orth hen withen stalo sina binda mz twem manom ok bot som fr
twen stalt Thus ken gulsmithi gul elh siluer j hsandr antwaththas
thz at goza thz stal skawt in antwaththas mz sier manom. ken sithen
thsen sighsa som gul elh siluer atte at thz er ey sina skawt ater fan
git som hen thz wtfib. twen tha thera sier mana writno som tha nah
twand thz wt sike twera the smithen twen wnthen fella the hen gange
sina thr thm thm amman thinsnath

Rdper man wakes stalt. kopisse smor. flint. talgh elh hin
mista at hnat man secr flawth kopta elh stalda. tha kinno
ghe thz fogsota elh radhmanom ok the nempnen tolff
mana nemps writa hnat flawth twen stalt elh ey twera the hen
som salde twen stalsob fella the hen bote yl mirc til thwet ok han
hen ey botum thsa gange til ertwnthes som fr ath stalt Swa stal
alla stathsa botas som flawth kopes ok the satma flawth hnat thz
skelst ath stal birnnas ok thsen som kopte stal penninga sina ater taka
Engen mat mz bondum bawno elh hrono kopsclaghsa writa bon
dans writn wtan the ern til stahi stet. hnat som kopper mz thm bote

thse mirf til thes ¶ Ghwa som fælsken nakat godz swerdz
bew ok atakn · grunge som annan thwfneuder ¶ Ath godz scal sel
nas eyner thy thz ath ok ghwat bm sik elliv bote then siey mirf til
thes/ath thy eru wrtne til

iiij

Hw goz man kop a thorge ghwat thz ath dot elliv æfwirk
klandas thz kop swet engen fangamā sin · then
sna klandat er sore thsa swern then til sin then som
klandanse nz thrigia mānā wrtnō ok sin bindr tongh kop sit
nz thwem bynamānō ok gori sik wrthfna · sithan take sin
sit ater som klandanse wtan losn ¶ Kaper man hors elliv
koo elliv ghwat thz ath elliv ghwat thz ath som fothis aff ok klan
das sithan thz fel ghen kapt ghawer thsa scal then affodho ghana
som kap fod ghawer thy at engen mat annan affoster wtan dsa
ok then take sit ater som vrit klant ghawer

v

Legger man penninga in til annars elliv æghra kofte
thsa leggis in nz thwegia mānā wrtnō ok take wt
ater nz sānā wrtnom eru ey sna wrtne til ok sigh
then som sin lagde at ther swen mera insakt ath ghen wtgaff
ghana then wrzordh kotgifnith wil wita swara nz swa mānā
esse som gozseth sighs swena Gnalo thz bindr elliv walsna
ko · fylghes ey begnes thera at thsa grelse ath ater ath sna bwt
kostedh eru forstanden thsa sigge thes swerdhmatker a som ghen
dom ghawer

v

Ater man wadh mēne ghwat thz ath mine wadh elli
mera thsa sath thz nz thwegia mānā wrtnō kimo

the wæddi hyrna for ælc stemnio dæghes bote æl. hi[n]den begia thera gifini cnihte wt fore ¶ Nu hæfð thi stiefæs eller wæ ld takas · thæt sceal thi foghotend ob radhmannum witerligit ge rað · sithæn kuikio sceria thera sæti ther epter lyfa bætha epter fino ob sina thy wæddi sæt wan[n]. Cy[n]. cy begia thera stulthi gifiu eghtandæno wæddi sit ater · ælc sina hiræt wæddi eiri forstandæn sigge thes warmathes a then sithæn stænda mellæn hauer

VI.

Nu æl stemnio dæghes thera cnihte for[n] wæddio losef hæfð cy wæddi ater thæt sceal hæfð wæddi ater hyndæga a vii stulum dæghi en mannæn tuddia will hæfð thæ ater losa wæddi sit · thæ hæfð thes wealds · will hæfð cy thæ stulu wæddi mætus · æl wæddi bete æl gieldeth · gifin thæ eghtandæno swæ mykith wæddi æl bete · æl wæddi mine wæfð æl gieldeth æl thæ fulle them til som gielda skulde ob tho hyndæus the scria sy sdmæno stæns æl the stæna ther rætt til

VII.

Borgsæt[n] mæg permiga fore mannæ gielde thi wt hæfð borghætte fore eller swæri sik epter thy som permiga gieldet æl til mi mæna esse sit hæfð ældre borgætte fore the permiga æl cy eiri wrthe til · fælð hæfð at esse thæt gielde thi hæfð borgætte fore · hwæt thi æl mera eller mine ob bote thre mirf til them ¶ Nu hæfð them at skilia · sigsæt æner mera borgsæt wæra ob mannæ mine · sigge thi til thera mæna nær wæro thæ hæfð sik til borghæmæz tok eiri cy the til thæ segge fiæm fore foghote ob radhmen sina mykit hæfð kiemes pænt eller permiga

Kapmala

ok swari thre mur/ mz thrigia mana edge. hwer/ thz sv mine eth thre mur/ wori mz sielfsms edge eth thz siex mur/ mest. swari siex mana edge eth ey eri wrtne til ony the penninga tha fore them borgatkes

¶ borghsar nakar fore sak anawe ok wymar then sindan som borgsatkes fore swari then som borgatke a hwat hsan ev til eller borto ¶ borghsar hsan sna at hsan skal fore watten koma sæti tha hsan fore koma ok swari sakløs komber hsan ey swari fore sak hab

VIII

Hwilken man nakar taker hana aff atthrom hsan skal hsana twegia mana wrtne thr til samuelthus tha thz ater gields. gors thata wtan wrtne ok kiefs thz gield hsan ey kiemes wori sik mz wrtno then gieldar kiefs ok sina so for ra forskild

IX

Hwilken ma pant taker aff atthrom. hsan skal hsan la gshka sep bynedha thre reszstwo dagha wtan thz see gul elle tompt/ elr thz lospanter stande sithan atta dagha. hns tompt/ elko gul skal man sphndha thre mana dagha ok stande sidsan o skat xiij dagha. wthether ey tha then pantten lo ster hami tha then som panten skaver wald hsan sagha elko scha epter gotha mana mizorko thre a hwers thera wegna

X

Ul nakar then pant wt setia hond satter elr. satt lo nom wt/ fore sina manga penninga som panten satte fore ok gori them wterlagt/ som panten sagher ok sna then hsan satter wth mz twem manom ok lese ater elr hsan wil ok sete ratt sin mz them panten sagher. wnkes panten mine tha

rattey mz hond gǫrs · gange til thes hem sakne ok lece vrt / sin aff then hondom they pant sakne · sam hem they sama pant / fore mera bote thre mrk / til thret / ok an hem ey botum gange til erkemannes som for ey sakt / ¶ Engen ma manna pant / nota elh gvarna wnder thyng na marka sak / ok skathem ater

12 XI

Gif wil man pant sin ater leysa ok then panten hemer hrefnes mera en panten fiar · legge sina mykt / hem fiennes firum fore fogheten ok radhmen ok gǫri sitta elh sin ra ater then hond skuls fore penningana gifs wta the eru wttne til

13 XII

Alla the penuta ma selia elh ater leysa skal the sial gǫ rab mz tvegia manna wttnd

14 XIII

Gif then rman byrtme elles thera swena kǫpslagha tha ma engen rathin sorkep gǫra elh sik til manz kǫp lata wtan hmen kǫpe the hem a komber kǫpe a sim hem grter · hman manlethis gǫr elh nv th sakt / bote thre mrk / til thret ok then gange til kǫpets fore a stoth mz tvegia manna wttne eru til elh gvari sik mz tvegia manna eithe ok siehes tvibli · sin gresta kǫp gvari lagh samn ¶ then som thvem sal et bote thre thrk / som for th sakt / ok samn som fore kǫpte gange til kǫpm ¶ the byrtmas swena som hema sit egith ok sma wttlen legning nl xl marka magho kǫpa ok selia som rthre byrtmen erter ga mblom stedga ¶ the byrtmans swena som hema sit egith ok sma wttlen legning til xx marka magho kǫpa hndhes bukskin gvet skin ra ok thor et ok tw thri hathio dikom ok ey helom · gresk

manðgskm, hałno tymbrom oc ey helom · bm talgh sinðr oc flesk
wæri sagh stunni Oc sndre þolike the mindre hanna sit egnth
oc sina kunther legning eth til xx merka magho enga hunther
elh bukskin kapa kota wæri the allaleths kunther skilder al
annor skin magho the kapa epter skinna tali hinn the kinnu
kunther oc ey helom tymbrom elh halnom · hatskin katskin
sambskin kidgskin kosnat them helom tymbrom kapa · sinðr
talgh oc annor þolikes kosnas them ey kapa kuten helom
merko oc halno · the eth sina vndrstandande alt the som th
mera eth halpt Dkin tal elh halpt tymbra tal elh halpt
lispund sinðr elh talgh the magho the ey kapa · koper nakn
annarledhs eth nb eth salt oc kandher til kunnen mz thoem
manom · bote siey mrk til thiuf oc hann forgiort the hann koppte
oc the hanni kmiger oc standiger enskylt Or kan hann ey botum
gnuge thet til evndhes fore kmige oc standiend oc the kosen
malsegnande vat til sin

xmj

Kunskm som nakath koper q batom oc kandher
til kunnen mz thoem manom · bote the hra tall
thiuf oc hann forgiort the hann koppte oc the dgher
kmiger oc standiger enskylt elh hæri sik mz thegia manna
edhe oc them som salde bote sammlede elh hæri sik mz sielfsins
edhe at hann ey aff them lagtinne kunste ¶ Fiska kiskendes
oc dotha scal man selia at almennigs thorgfe oc kapa elles
bote som fore er sakt ¶ Falande bngt oc gamalt hnatroken
da sal the helst eth oc annath kopen skaper som til standiger sa
res scal at almennigs thorgfe kopas oc sellas · them annan keth

15

kapen bote thre mirc til thre ox thi ham kapte taki kning of stanlen enskylt of wanlagen ham thi til winnen mi tiwen witnom wanlagen ham ey wari sik sielmen tuelti · wanlagen ham felagen of orlagen ey botimi grinde til erfordthes fore kinige of stadhend of the losen mal[illegible] nat til sin of thien som stalde bote samnlethis elli wari sik som fore er sakt ¶ hinan som kapen nakat ⁊ skipi thi bote thre mirc som fore er sakt of hem forgiort thi ham kapte thi taki kning of stadhen enskylt ath til ein twegia mana wotne elli wari sik mi twegia mana adle kagistamni wari bi thien som stalde of thio agtha thien som stalde permigta sma quarte hana som ham sik fore kapenskip sin · wotan ham hanen fore wanath stingen thi mi of wol ey buthet halda of thia th merkande bi thien kapen skip mellan julenzka of worlenska mana timar som helsmigta of adhra thelike som bonder the ofman koma aff kapstadhi ¶ wolia hallsmigta of adhra thelika som aff kapstadhumme koma scha sin kapenskip ⁊ stadhend ⁊ oppenband bodimi thi mogho the wal

Gessen wanthore ma man badde kapa of scha ⁊ skipi at sakfso kerr · kalk · sith · kopan of sern sinath of of engen timan kapenskip wotan thien bodas fore som fore er sakt · thio mogho bonder scha rugh sin ⁊ skipo smom

Engen ma kapa elli scha elli nalva hande kap gorn a norra malm elli sydhra wotan ⁊ stadhend mellan norra bro of sydhra · wotan thien som kapte bote siex mirc til thre skipt of hem forgiort thi ham kapte samn lagh wari bi thien som stalde · ath til ein twegia mana wotne · elli

Kapmala bk

Wil kona bort fora hmat thz helst ah aff them forrepdo ste
thmmen til stokholms komber of ther by skipas of ther selia
scal alt wegias ¶ Sanda nakir aff them fornepda stedhmme
sin skip til thyz kalandz of sit sery ther mz eller annat tholik
som for er sakt / tak stadz breff ther a at thz fiult wegser / of
wari sakias i stokholm bm athra wike · Sotten thz thr by skipas
of thr selb som for er sakt ¶ Alt thz godz som forlenkes scal
fbras · som sery · kopen flesk finder of annat tholik / scal alt
forre wagias ah thz wt fores · hmar annorleds gor ham for-
giort alt thz obwegist ah thy til ern thegia mannd wonne of
alt thz sery til statkers komber til stokholms of ey fiult wegis
thz agher kmnger of statker enskylt ¶ hmar tinabindne scal
hafua sik et merke hmar bm sigh som hely scal sina tynor sidl
fat / Jernfatt mz merkia of annor tholiken tha the ern gora:
sina at / findz nakat thera ey sina rett som thz scal ah thz tinnor
elh annor tholike tha scal thz bm ganga som forskib bm annat
fulb i kmngs balkend

xvii

Enger ma i helsinge lande dalum Jempta lande elh
hmar thz ah a landeno nakan markmatt hafua elh
nakan markmatt / Drifua thar alles kop · for ah :
kmngs skatter ah wt kmnin of skytaka · sithan lofuas ther
atlom i landeno fenna of kopskeptha i rittan markmatlom thra
som the aghta halfas · hmar som annorleths gor ginge epter
thy thar nast skib

xviii

Swilken thz man kmngs soghena elh kmngs dmbz
man finder a land & kopskatt / Drifua · sua som skof
manna swena preste bonder elh atlma man · taki

aff honom thz hem hæpte elli⁹ falde of mz xl mice thz wæri fri
mugge cuftk eth hem wæri⁹ lagfliba til wimen mz lendz lag
hmm · fmugev⁹ talki of thz hem falde elli⁹ hæpte ¶ wendhen⁹ na
bev⁹ fmuge ⁊ ftathend⁹ aff thefsom forneydom inelnom of til wi
nen mz thegia inena wntno wæri fmm lagh of telki healpt/
fmugen of healpt/ ftathen of thz mz fom wev⁹ hæpt elli⁹ falt for
thy at/al hæp fculi ⁊ ftathend⁹ gpeas bædha lendz mena of hæp
ftæzmena mellan of thz fm hæp gova of ey a lande elli⁹ fmuch⁹
ftadz ¶ Eugen lanzman ma hæpa nahra hlandia hepenfcip ⁊
ftathend⁹ fellathe elli⁹ hmat thz eh⁹ at hem fcal thz æter⁹ bot/ fcha
⁊ ftathenom of bot/ manga wnther⁹ bot/ fom wev⁹ fakt/ hwilken ⁊
thefso mallend⁹ ey orker⁹ botum gfmge til evfwnthes fom til bev⁹

xvmj

Hwilken men fom fithvd gex ftadha a fmo godzfe
mz wnha fna fom æmor bygmig eh⁹ wnder⁹ of æm
mor ofhem a of thes godz wnder⁹ eh⁹ hmat/ thz hefft
eh⁹ fakt elli⁹ flaadhe for dufnas aff them ofhem a bygge⁹ of æm
thegia mena wnne til at hem hond⁹ them ftathem giordhe elli⁹
fna ftortey bote hond⁹ fellem ftathem æter⁹: dyl hem at hem hond⁹
ey them fcadhan giordhe of æm ey wnne til elli⁹ bev⁹ a talem wæri
fik epter⁹ thy hond⁹ fakem gifo til: fcald hem at/ edhe fellis til ft
femne. orken⁹ hem ey them fcadhan æter⁹ grfina · lofe hem mz ey
wnthe fmo wither⁹ mafsegn fom hond⁹ fenld greff ¶ nb hem
thz aff wæthda til fomna of ey aff wnha · bote thæt hmatm fiendha
pening/ æter⁹ aff ftadha hemo · of æ fiellem edh epter⁹ thy honom
fenld gifo · fcald hem at edhend⁹ fellis til ftefemne orkav⁹ hem ey
botum thæt gfmge til evfwnthes ¶ nb hm them men fithvd gex

Kyngmaka bōc

skatha ⁊ skipum ellēr ænenstadz sæmi lagh wæri thz hm som for ær sakt

xxv

Hwilken hom kater sakt kyngia mz stoppum ellē hyp stungen wotan foghotems ellē wadhmæna orloff ellē wtin bōte thre mōr til thrē ok hem forgiort stittis thz hem ænigen ok skathen anskylt ¶ Sal hem thz hyrane ær thz sat wær wæri lagh sæmi

xxvi

Hwilken mæn hom hnæwo hænda hom thz helst ær mōdh ellē æthra dryckier wil mz mætto ellē stoppum sakt hæna sighi til foghotano ok borghæmestæno som for ær sakt hm thera sat thz thz sakt göra ok sætia foghotano nærwærande ellē hænus ombudzmæn

xxvii

Hmæto som til hom myōdh twæmynol ellē æthra hyp hio bör stal merkiæ for ær mz them mætto ellē sælb ok rækis æff them thēr til sættes wærigen ⁊ ellē thz ellē sua mang hæm wither thæm ok engen drykke sithen hom mz krusom ellē hnæt thz ær ellē æthra mætto mz mætti wtæn the wttæm ok likaig wither sæmi mætor, göra ænerlethis ok wæ=ghen fnime with falska giærning göra thēm mz emne mærka skæ dska göra thēm som mz rædhro fulstæno wærdh thz hono wit göra thz mz som wrskis ⁊ kings balkeno hm ænnæt fals

xxviii

Hwilken som grifuer wæmmæto æ wnne bōte thre mōr til thrē ¶ Sore wæmmæto æ myōdh bōte ena mörk til thrē, sore wæmmæto æ twæmynol bōte sex öre til thrē sore swenskæll ælle öre til thrē

Hwilken som nakat aff thessom forrencpdom dryknom vil
sælia mz timom skaw skal them atstyngs vp ⁊ spyrnd
fylla ok ⁊ swarskom timom matta · skuen som annorle
thes sak ok swarskes til kommen mz them manom · bøte siex mrk
til thret ok skam forgiort / thz skam skalde thet taki kringen ok stratse
enskyld ¶ stopit aff gitrnisto dle ok thes like skal sakmab fore:
thre peninga ¶ trampnol ok thes like fore thre peninga ¶ pasa-
wals ok thes like fore fyra peninga ¶ kvin myndh epter thy thz
got / skr · ok cy dyrane ¶ Engen ma trampnol ok thz like dryknar
mz stopn sælia kvtan hyndnath ¶ Hwilken kvin elln atfyra drykke
later cy sak / kæpa at sætta dagh som the sattu kvnnd[e]o · skam for
giort fruth ok dryknom som sattar kvæthi ok mz siex mrk fore
ohyndone ok thza ma skam engen ⁊ timom sælia the aff kvtan
skam thza thz sattus at vrz fruhvinne stagle at sina thrugat kvæn sina
mykit ok thet skal skam skalda mz sinom edh · skuta annorlethes
gor bøte som for at sakt

xxxj

Hadh forsta skipi maghu alla griesta mz til stadhen ok
landz koma ⁊ laghe ok thz kæpstaghu epter thy
⁊ laghbokerne mz sighu ¶ Engen griester ma kæpa
land fyra elln vidha kæp at dyrsta elln skuls mana · gonger bot
xl mrk · kringe ok stadhens enskyld · thz gifs malsag aff siex
mrk ok forgiort / thz skam kæpte elln skalde elln pinandan kringe
ok stadhens enskyld ⁊ kvn skal kvæthes mz them gortuo til kommen
¶ Ey aff kinigs vadhe skal til stokholms koma ⁊ them timom
kom ath · forst vm pings daghu · annan vm sancta Jacops
dagh · allom griestom ok hyndnanno vdi skipa ⁊ vm dagha

Kapmala

epter thz att hem hemen written stunth Ey aff erchebiscopsens capitulo scal tha in til stadhen koma mz them sinna aff hi mugs radhe · tillom vatt skipa giesto ok hyrdamano · hoff nattom ok klerkom ok aff lendz mannom · som the kimo ey alligheus vatt aff sa epter thy som fore ey sakt ok sinat : gyvi hemen biscopa ok sino biscopdome

xxxvi

Alt thz gods som kledhe ok annat thzlikt som griesk ok hyrdamen in til stadhen fora · thz magho the etter bort fora att sakfallo nar the thz ey selia fa · Vil naken thz bort fora som attsamde mo ellr hvikka de · thz ma hem ey forbiudha foghotemb ok radhmanna orloff bvth bort yl mark kunge ok stadhend enskylt ok thz the bort fan kunge ok stadhend · ok then gifs malsg aff x : mrk fore thy att thz scal profnas fra · hvat thz ma vanta forbiudha almo ghemb skadha ellr ey

xxxvii

Hv fora griesk ok hyrdamen klandse in til stadhen ok lender · thet scal thz vattferdugt vara ok langlek sin hemta epter thy til bor ok fordlo plegharthes ok then the fore hem scal then man fortene ther mz som thz aff honom kopet · findz naken then annat kle dhe fore · hvat ro hemda klandse thet halst ma · felle aff viemgo epter thy klandet mundre ok stymne mo en thet hemta scal · ellr taki the kunger ok stadhen enskylt ok bote kunge malsg ok stadhend yl mrk Ok ther man klethet kopet the scal hem the stryka lata · eller hvat som hem kopt

hanev. ſemm lagh kotar bm alt ænat ſom mæn ſkrivæ til ſtathen
ok landet elh hnat tha ev. kotan the hitter ſnbindet ſkal mz
hnat tha ev ſalt elles kvydde tha ſtal the bötas ſom för ev ſakt
ok gozſet ſiælpt bvenas ¶ hnæv ſom the köper antigie ellæ
elh ænat kotan ſom nb ev ſakt bote xl mrk lenge ok ſtathend
evſkift eth han kvarther til vinnen mz rhem mand vitnom:
¶ hnen thetta vttis antigie at han hnæv ſalt elh köpt ok
evn ev vttnen til. kvar ſik mz ſiex mæna ede. fals han at ede
nom kvar ther lagh bm ſom för ev ſakt. ſemm lagh hamm alle
atthe köpſtevh a hnæv thoht ſelb elh köps

xxxm

Ov tha fogheten elh hans vndvizma hnæv ſkipa
köpt the honom hughnas epter thy ſom vorſkils
ſkipmala balkenom. tha ſtulh grefte a hnathan
the heſt evn. ſit godz a klothes hnſet ſkipa ok ſeva alt ſen
der ok engen annan ſtulh ſna ſom klathe kevpt kvydde ok
aldra handa ſpiſſer tvæl köpen völ ok anna thoklen thinga alt
the ſom ma bæras til ok aff. ok the bæta ſtuſna för elh ther nakat
aff ſalb ſkipav hem the ey aff elh laver the ey ſtuſna ſom nb ſkal
ſakt bote xl mrk lenge ok ſtathend. höner han nakat vndan ok
vvether ther ſtingen mz. han forgiort the han vndan höne ok
bote xl mrk ſom för ev ſakt ¶ alt the vin the ſkva. ſkal
ſtatzens. hellæve ſelias ok the inſeglas ok ſtuſnas ok engo annv
ſtadh ¶ aff theſſom fornemdom. ſom klathe vin elh hnat the
ev. ſkal hin lagho aff giſtnas epter gramblom ſtadga ok hnav
ſom bort fand för thy hvſa legha ev vt giſtnin. bote xl mrk
lenge ok ſtathend ¶ ſkalt ok annan thinge ſom grefte ſkva

Kapmala

scal skipas ⁊ oppenbare gatabotter ok the schas ok ⁊ engo kellano
ellr kalbodhom ¶ Thessen forneimpdo som kleinge kerept ok annor
-tholiken scal kelom kunfratthom ok kelom stykiom schas ok ⁊ en
go stufud ellr athom Spisseri kelom drusnom · salt ⁊ kelom kesto
totten kan er stanken ok kemer minne · tho scal the alt ⁊ serder
schas ¶ totten the aff gutlande kin them kosnas skipuidom salt
schas ok minne ey engen nia ok annorlethis kopa · kwilken ok annor
lethis sal ok totterther til kommen mz them manom bote xl:
mrc kmige ok statheno ok kann forgiort the kan salde kmige
ok statheno til thesse bot grifnis malseg x: mrc sa
nnu lagh toarr um thom som koper um kan kopsmedz man ⁊
bonde ok annan thokliken bote thre mrc ⁊ thesso maleno ok ta
ki ater pemnga sma ellr totn thre mrc mz kelsesmis odhe at
kan ey aff them lagsmme konste ¶ nb kan gieftten natro
bynetmane fa sit godz · at kan scal the at kond schia antigie
komkka ellr oppenbarliga · kladde ⁊ smme gatnbodh · stykiom
kelom ellr kalkiom · kerept spisseri kelom drusnom ellr kalkiom
ellr kunn kan kattker komber · salt kelom pundom · ellr kn
nn kan kan kattker koma mz them kopenscap ellr atkpd · kom
ter ellr somar · kuat kan unstatkes in ellr ey · ok kattther
the til kommen mz thegia manna kattnom · bote gieftte xl mrc
kmige ok statheno enskylt ok kafni forgiort the kan til sakn
kect ok them som schia skulde bete lxxx mrc som for th sakt
ok ther aff taki malseg xx: mrc ¶ ey magho ok gieftte sm
kopenscap ellr sit godz ⁊ atkra stantga ellr a stand ellr na
kra markmatte forn ellr the the schia · totten kan kann forgi
ort gozset thet kan forethe ok mz xl mrc kmige ok stanth

Kopmala

ungkylt aff tu ern thegia manna witne ok taki malseg ther aff x.
mirk. ¶ Nu ben nakan finnas them thz gör at thera thegna smid
markmathe ellr rotan markmathe antingi a hverdegin ellr we
thia peningo. huat sem seal skema thz beten aff ekkr ey. bote hver
mirk ok aft thz skal mz for bathe sit ok griest sens ok bot aff gieste
nom som för er sakir aff tu ern thegia manna witne ok malseg
taki tio mirk ther aff som fyre er sakir ¶ Findz ok nakan them gie
sta peninga tul sin taker aft skal skal ther mz j stadhseno köpa mes
tenom godz tul skandar ok seal ther fore lon skema ekkr ey aff sond
ok gör ey vattoligit köp mz sond ok oppenbart. ellr gör köp mz
sond at skal seal sakloss vara fore bruto j thesso male. wtan the
bin sab som för er sakir bathe bu bynamane ok sua bu giesten
aff tu ern thegia manna witne ok aff thesse bot taki malseg xv
mirk ok them manno skule giva aff thessom fornepdom ok wtan
ekkr ey tul kunnes som för er sakir that koen sik mz skey manna ens
fader skal at odhelo tha fellis tul sakemne or kan skal ey bern tha
grenge tul erfwinnes som för er sakir fore kunige ok stadhseno ¶ En
gen maghe ma göra skeghra köp aller qwinna mz nakrom manne alla
borgista mark aff godz skams vekkr wtan bot som för er sakir ok
skuar göra skal epter thy skan köpenskap drifua. wtan bot
ther bin forskilt

xxxiii

Skan them köpenskap gieste. skulle the skest ern aff thz
helande flandra. gutlande ellr skuathen the ern skulu
the drifua j landseno köpstathome. tha the ther komd
ro. skan skulu the drifua mz köpskettes manom ok engom atfarom
som bondom ok athrom wtther bot xl mirk ok forgiort aft thz

Kapmala

kapr/ elk· salt wer· sua vndanstandande ¶ them kapenscap the sculu sker kapa· som sindr kopar· scarn· simmbla talgh scal· skinwerning/ of al drit skarka godz· thz sculu the kapa skalkom skeppndom of skalkom dikrom· skelom skeppndom of skelom dikrom of ammorlesh ey ¶ thessom stykrom som stykrom kaper· wtan thsen som scal skan ey mer· ath skan ma skeppnud op fylla of alt/ a waghena elk· gnndare latta koma of ther· wegskab som tul bær· skutu· som kaper· elk· scal ammorleth an som nu th· sakr· bote xl mrk· kinge of stathena of skan songiort thz skan kapte elk· salde ¶ scal sculu gieste kapa brendan of ey o brendan wther· bot a barna sithor/ som for th· sakr ¶ thorfna gieste sindr til sin kost/ et gnnd elk· thu· thz sculu the aff them bynamathom kapa· som bygia ¶ them stath the koma tul of the drifna sin kapen scap ¶ Of ey mz engo athkom bynamathe thr· tul stathen koma : wther· bot/ som for th· sakr ¶ sindz nakn· thsen kost langligh til sin kaper· som sindr of later· tynor stota wtan lagh som for th· sakr

A Sle aff sculande wtan abo bynamne aff nylande kosten no· skelsinga lande elk· gudstuka lande· sculu skutege sin kapenscap drifna wtan ¶ stokholme mz thera skpn wther· bot xl mrk· kinge of stathena enskyn ¶ korn sculu gieste kapa skelom leskom of ey mme aff bynamanom of bondom thz kosmas thsen aff gutlande kapa them gndom korn ¶ sander· of mme ey· skan· som ammorlethas kaper· wtan bot som for th· sakr of thsen bonden ammorleth scal bote thre mrk· elk· wtan sik skelmer· tu dth at skan ey aff them laghsmen wrste elk· skat mane thz th· bynamen skuldgan the ern wtan ¶ laghsom mz gieste skath· bon fore thy at the laghen wrta of ern ¶ stathenom ¶ Enga gieste som

wtay til koma aff flandr' elle shuatha the komet magho nakor kop
sny ȝ nessay gorr · seliande elle kopiande wnay with the ȝ statheno
ern of ȝ landeno wnther bot sony fare er sakt of aff shuaro the sal
mantka sak shani malseg' x nivt of aff shuaro thirgia mantka sak
ena vnt of enkre aff thy sony sakt elle kopt wan ¶ thirta seal wt
nas of fulkomynas mz thwen manom of wennas mz siox manom
alȝ ey ern wttney til tha thobkt timeh' shuah' sony wenther falder
of ortar ey botnn grunge til a wntches sone kunge of statheno

Skipmala of

¶ shuru mony seal sit godz kop skipa of the' mz stura tha the komber
til statthey ¶ nb bny skipa first ij

¶ bny nakar' wanther wt by thes kastanther mz wnha all watha iij

¶ bny akkares stweng wanther synder shuggen elle the sast a land iij
al' bnrin shuru the seal bennas

¶ bny skip til shafo elb' syo kay drysna of komber skybrut ȝ elle v
nakar' liss mister

¶ nb bny mych watha synder shugge mz wnha of komb skatha aff vi

¶ bny skipbater' wenther' aff shuggen mz wnha of the komber vij
skatha aff

¶ sony alt the skipi til shoren bny the wanther' skaugat of bny the viij
skatha ther kay aff koma

¶ nb bny ther skatha skipi gorr bny ther watha the kay aff x
tuna mz wnha

¶ bny the skip wnther' broma ligia of the the til koma shuru x
shuar seal attero wegtha

¶ bny skip komb. a gruny of kastas ey of wanther the kast aff xi
elle komber ȝ shaff elle syo

Capitula

¶ Om nakan skipan godz ok annars mandz skip oc witerskes xii
huat han hauer the godz imme ellr ey
¶ Om mata skipan mer ok annars skip ey han forelagger ok
dyl the ey xiii
¶ Om man legher ledzsagnene ok om then skatta som thera
mellan gor xv
¶ no om nakan skip legher ok hul ey halda ellr then som
legho scal
¶ Om man samlegha skip xvi
¶ Om nakan sclepper tugh aff hendom ellr akkare ell tugh
hirsta xvii
¶ Om nakan inbyrdes slugger tugh ellr skyrematy siehuer xviii
¶ Hinn lange nakat godz ellr timge scal a brom ligia xix

Nv skilen men til stadzens hafnum komber mz skip
hem scal ey the godz sche bop skipa en han hauer the
kimgs fogheta banhet ellr them ok hans stadh en
mz them nationom sramlenskis uerskilias . hul hem
ey ellr grier ey the gozset seer ok skipmo en . thet mat hem the
loghega bop skipa lata ok ok hins lata koma som sche er sakt the
eghen han aff thy godzseno som han aff hul hanna thre dagha
enan ok skipmo halda enter fogheta ellr hans ombudz ma
ne . scal han aftrom nakat aff thy han hafua hul innan thre
dagha ok halder the ey enter koman som sakt en . hans forgiort
alt the han mz sek ok sochte In til stadhen ok the ath kimgen
ok stadhen enskyli

Gyrdi maþer sinar skaper mann ok skipi sino sonr ok smoro gandre. ok hundro hundra skelmanna þer rimar stal dømmas ok vættar epter þry saker þa ok hon kann hundra bonda vitnar sannar ella hnattar þa þa

Liggia skip ok brygio lagha veþra mann þer vt byr dies kastandes vt a sionn ok ern tueggia manna vanne tal bote xx mrk tal þeirr ella sverri sa er sa sier manna esse Liggia skip ok akkeres lagha. vanda þa þa mun vt byr dies kastandes bote xl mrk tal þeirr nv kann þa sverra sa er sa sier giort ok komber ey blandin ok saurmal ella blodsvite ella na kat þa stins hafue ma skaþa sverri sa sielfuer skatta ok bote þre mrk malsig enskyli fore vaþan Kann hann naken skaþa gorr bote epter þry som birkila ok strandalom Orkn hafn ey botn gange som birkila hnattar þa þa ok bota sverom ella sverdi

Liggia mann akkere streng synder a sa er hafn ok þa fast a land ey binn. bote þre mrk tal þeirr ok bote atter skaþan sina maþer hann vann ok skipa sina epter gotlens manna mez or alo Orkn hafn ey botn gange tal eyrindes

Hv þar naken a sa er hafn liggia synder akkeres streng ella þa fast a land ey binn ok þa tal syo sinnar ok komber ok skipbunt ok alt sior skaþa ella sit hafi maþer fore þry at hann akkeres streng vann synder liggia. bote atter skaþan þa singo ella mista hafi sit. komber þann ok manna vaþa

skymala

grisul liff forelaff ok kinul engo botum wiek thy skey mana kortne enn tuk elk wæri sik mz tolff mana eike fald at edge wæri fallen tul sakemne ok thani malsag wuld böter taka ell gera mz thond thwat/ thæy wul· tho sma at/ kmiger ok stathen sa sy mit

VI

Wilken may som tugh thuggen synder fore atthrom böte thue mit tul thuesk ok böte sma got tugh thg thandano ater epter gothra mana mizgarson komb thes skathi aff wæri tho laghi bm som for sa sakt bm dragskep ok vtleta wæri sanna lagh

VII

Ef wæri ker skybater thuggen mz wiba ok tappas bort/ bötis ater bater epter gothra mana mizgarson ok thue mit tul thue stup· komber thg skathi aff böte so for er sakt tappas thom ey bort böte tho thue mit tul thue q thuggen makar stamens dubbane aff wam lagh stamn q tappas atbane bötis ater epter gothra mana mizgarthi orkn thom ey botis grenge tul erkunstes som for sa sakt· thwat thg skest er may skatha fore atthro ther skipi tul thörer ok göre thg mz wiba böre ater skathen ok a thue mit tul thue thy tul enn thwegia mana kortne komber tho skathi aff böre ater epter thy skathen at tul thy forwendo kortne enn tuk elk wæri sik epter thy skathen at tul orkn thom ey botu thom grenge tul erkunstes som for sa sakt· kortin thg gre at laff thoms elk thug strenger atthug kan thenn mellen benda

VIII

Ef göre may atthrom skadga mz wadsta ok ey mz wnbet thwat thom holder sighter thond aff atbane

skymala

strang ell[i] akkare ell[i] komber. Dufuande the a bøte hond[rith] mug the aff stauksand skan fik a smo akkare ell[i] hundro skan
da the ær epter gotha mana medzon tho ok fier mana ell[i]
at the wat[er] wætha ok ey synke ok wætri sakkar fore botena skan
skulde vt gafua malseg kunge ok stauksand ¶ nb kan nakra
aff skipbrutti forderfuas the the kunis ſ. bøte malseg xl:
marka en sik ok stal a koma tolff mana ma[rk] ok konta the kun
skuar sanct ch[e]. folla the skan kotni felder kona the skan kotni
kuardher skuar the skelder with ell[e] wathe etc.

IV

Ef kan skip til stauksey sighslande ell[i] vtande koma
mz gotz ok vt til stauksey ell[i] hvone legia ok sun
aff skipa. tha sunki the skip som barlesse ero sum
fore legia ok latis hin til hvenne koma skulken the vt ey
gøra bøte thre nitt[er] til thet[er] sidhsey skuchin dugh epter ther
fogdotens ok statzsons sætna skauia hond til sakir mz thegia
mana witno. sua kunge skan the liggen kone thid nit[er] all
thet[er] malseg kunge ok stauksey Orkar skan ey kotnu tha gø
ge til erkunkes som sakir etc.

V

Ef komber skip a grunn ok kastas ey ok thauff ang
lasta aff the kastat kuardher gielde ater skip ok
gods epter marka tuh ok hunar stal sin ell[i] ther
til gøra at skan hauer[ith] giort aff allo thy godse skan
kastat the ¶ nb kan thesey skilia at kun kasterh tha
sunki the ær at tha som fleie ero stærkaste ¶ koma man
skafs nokh ell[i] sua ok komber offio ok offe ok thorfio at

skipmaka ðf

kasta thser godz kut / grelseb ater som forer sakt / kan them a skika tha sniki the radha som flere som flere enn fauleste

xvi

Hw skipan mang godz / ammans skip mer ah hany skip herrand sighert elkt / fore stadgan ok legger ther kon a hatfin forgiort / gozket / ths taki skipsmang enskylt / ok bote xl mivk pmigo ok stathsend fore thmurnasken ok hete thmfuer ah tul enn sker manna kuitne . elles hany sechner ths kremes nu orkan hany ey botumy wan the slaghny kuther stympna ok ryme stasken

xvij

Hw skipan / mang godz / ammans skip merd ah hany fore legher ok sighter / sidhany skipsherranon tul hann rsta skipsherrady wald ths aff skipa ah hany kul ok taki fult aff gozse hanns fore ths hany later ths aff skra epter thy hany grfner erkuithes manon kon / ok skipleghso the tul komber kast / / siond ah ey fore aff skat / kastas forst hab kut / sony olofhandes / ny skipantke ok gifnas enkte fore kuta them for kmsember / kom skipleghsona ah kastat / kom / ah hany kulde ey ths fyra som ammat / godz . tho ah kastat / wan ther taki the ful la skipleghso . kastas mer grelde ater epter manka tak epter thy hmer hanner / skipno ok aft kusa fa grelseb ater som redha penninga wane ok a thos manter forena aff thy so kastat wandy

xviij

Hw legher manz ledz sighane som them skal ledz sighra . sigher sik them kuha sighla lata wthy alla skadda ofner sio rhst / the fore legra . sighsin sitha a gvn ok the skatha aff fa . hann skipherrey wald ofner aff hanns ok the fore enom mr ah sker manna kuitne enn tul . aff

skipmala

thghkean skaugha giorthe mz skip skerrano skipand / komber ob
a them sios offse kwan sakkes thy allen skadha

viii

Legher may skip aff athwom · shuat / thz er meira
skip elth mme ob kwk ey them halda som legfde ob
festa peming a gifurt haner · gifu kor hathia skip
legfona ob ham forgiort festa peming eru thegna manna wrthe
til · kan ob sia kwana at them skaner skipskpatt ob skip sigfler
kor aff hampy elth vor ob aas mia synas a borthe ob sithan
wil han aff skipa ob kwk skhias · tha er al skiplegha forthkerr
stann lagh · kwan kw them som legfio sel som ey wil halda thz han
legfio sak

xv

Im them tima may legfna skip stan legfe tha ma en
gen aff ga kotan skipskerranus orloff · ganger ma
ker aff ob haner nakat ⁊ skipno skipat / gielde
ful skipskan · haner erbre ⁊ sepath ob ter tho aff gielde hathia
skiplegho

xvi

Ater skipare sclepa sik tugh aff handom elth hmn
manga the eru · gielden skipskerrano ater allen
skadhan fore tughet / epter gothra manna miczorthe
Birsta tugh elles affkare kwan thz skipskerrens skaugh · sclepper
han sielner aff handom kwan sielfe hans skaugh

xvii

Ugga skipare tugh kotan skipskerrans orloff elles
kwha gielde ater skipskerrano allan skadhan epr
gothra manna miczorthom hugger han sielner
han sielner skadhan

xviii

Ir thz godz til staulen komber mz skipmy · thet semb
the ther mz konna engen hande thinga som kopar

skipmala

salt. Iain skeri skiat thz ath vppa mandz bro om later ligia ellr thz thet scha vtan skipa j bosghom ellr a almennings torgh. vtan skan före hinary then dagh thz the ligger. bote the mirr malsegh bringe ok stathse by vrdy vari semmi sagh ok annat thz slikt

XIV

Legger nakan skast a annars mandz bro pala ellr festa band. komber nakan skadi ast. skusa lösning ellr na kat forder firas ast skusom skans ellr bygning. bote ater allan skathan then skan ther ast sik epter firi mana miedz ovdgo tive a hnars theris wegskna

Xastinbo balker

I skinni mang mal man ma a annan kiera by ey dagh pmo

I skinni manga vrzstinbo dagha agha vara j ime kinki ok skr ij
in borghamest ok vrzkmen scinki vrzstinbon sokia ok by brut the
va som ey koma til vrzstinbo thza kings bndi komber til vrzstinbo
ellr then warskr ankameliga til sakt by strzsens arende iij

I by nakan wathin annot/ foghotens borghamest ok vrathmanna
dom skiat skan scal annote sokia

I by ey warskr wethiat/ mote foghsare ok borghamest iij

I skinni vrzstinbo dagha vatte scinki vari bote a torghsteno ok v
manga domare
vj

I by nakan kal ey bndi kings dom swekia/ vtan bithar kasa
strzsens bok fore sik
vij

I skinni man scal annan til vrzstinbo stempna ellr boter skans
taka som ey kal fore koma

I by then som brutliken warde ok orkan ey botum (vnj

I by nakan komber ok kaper ok grafver atkro sek ok kal ater v
wande ellr skaner twetalu
x

I nb grafver foghoten borghamest ok vrathme nakron skuld by

sin Drap elle blodstwite ok ey then malseg sin

xvi nb stempma skere man eniom til vrigstuvo ay en byat ey dagd

xvii bin the mal som sin Drap elle knatt the sin som tvtlendes elle julendes ok tvtan skattes giort tvtenskes ok sin ey studet

xviii nb konungs man til vrigstuvo ok bedjes laghsa doma aff fogdsota borgstinne staue ok kem ey sa

xviij bin man bruthken kwarthes ok tvl ey wald fasta

xv skuru tvt sial Domas lan aff athrom

xvi bm fogdsoten elle vathnid legdet nakrom stempnodagh fore penninga gield

xvij skuru lan nr stannende skand sial tvt Domas

xviij nb bin bisetninge

xix nb bin thes man thenff borgstan bisatter kwarthes

xx nb bin skan borgstan fin ok sin sitstan bort to borgstanen for ey skan til swarit komber

xxi nb komber skan til vrigstuvu bisatter kwar ok ey thin bisatta let

xxi nb bin thes bisatter kwarth kan optene skuld gifuat

xxii skuru landzmen aghse borgstas ok thenn q[uo]dagho som skuld gise ok ey botum orkar

xxiij skuru akerlinden aghsen standanden nr kwinno binda ok stod vtsten sial ey edh fasta

xxv nb komber thes til vrigstuvu som sial edh ga

xxvi nb skatt kwinno magho gange aff landeno ok kopstathen ok aff stathseno ok a landeth

xxvij skuru kwaghsstandande man ma edh ga stathseno

xxviij bm thes edh fastes ok sin ey bolfastes

xxix nb komber thes man til vrigstuvo edh sial gange

xxx bin thes manz skuru som kyughes aro aff athrom

Trasnibo

Thm the bot man scal bota fore oquiatsens orth xxvi
Thb ⁊ hnat hirro the man ligia som stuzsens riuende finn xxxii
Thb hinn stuzsens sweria ok foghotens sculu sik stetfia xxxiij
Thb hnat man ⁊ statheno stubamas sculu bina ellr anor kuam xxxiiij
Thb fore hnat hirr ma ma borghan setia ⁊ statheno ellr ey ellr xxxv
ellr ⁊ hnat skeptilsom hirrlika man sculu stria

Gy ma ey man fleire mal kiana oppa ey dagh ay thiry
at ey standie hindras som sik kiera kulia

Thir skin uizstulin dagha ⁊ hnanne kuikn · mana daghen
oxhensdaghen ok legher · daghen tha scal foghsote ok
rathmen til uizstulso koma · koma ok kiromal skoua
epter thy som til skie · ok særiga the borghsamest ok rathman thz
skeuth sculu sina ok uitta uz foghstomo epter thy the stæzgande ua
vo hm walborgha messo · hnilke the elln athie ey koma til uizstulso
tha foghsoten elln borghsamest them bidh sonda · bote tolff ora :
peninga hnaut / sin the bidh forsitia · tuen foghsoten tiua ora ok ena
halua mirk borghsamest thz sauk sitia thz standia kinge ok stathe
sotlan hem kan wisa fiil forstil Ok hnaun tuen borghsamest thz
skeuth sina sculu ok koma a uizstulsin koma the ey til uizstulso
tha uizstulso klokkan tuetha simne uruger · bote tiua ora hnaun
them som tha ey komen Ok hnaun uathma ey epo uz them :
Thiuilken hirsaman ellr athie bidh sa aff borghsamestuo ellr
foghstomo ellr them ⁊ thera stanh ern · standigne at nakio scal hm
grieda swerin ellr hnat thz ah bote thire mirk hnalpt kinge ok hnalpt
statheno Thnaun som bidh sin hirsaman ellr hnaun men ellr

Rædhmæ aff borghsmæstend tha bruggs bidh bomber til stauk
elliv ok tha thom wærthar bm ammor stadzsens arende tala ok
bomber ey tha til rætzstuvu bøte thre mrk/ stadzens enskyld ok
wæri thz alla borghsmæst ok rædhmæna ensak ¶ gøra nakar o
hyndzlæse a rætzstuvone elliv/ bøte fore rættend tha borghsmæst
ok rædhmæn kavomal hvar elliv døma bøte knæfvo sinne hem
thz gøra ena mrk/ pennga kunige ok stadzend ¶ Enga doma
magho borghsmæst elliv/ rædhmæ døma wtan fogdzoten elliv/ hem
bindi nan ther nær/ ok fogdzoten skal skipa en for sik som rætten
skal sitia ok alla rætzstuvo dagha timeliga til rætzstuvo koma

m

Swa skal antigie swarandem elliv atervandem hafva sik
ey nødgha at fogdzotens ok rædhmæna dome ok
rætt som the døma tha ma hem wærdha sik bindi ut
innen nz xx nivkom sinna the alla dagha epter thz hond dømen
dømpder wav ok then sum fulla borghsman fore sik/ ok fogdzoten
borghsmæst ok rædhmæn sakny annot xl mrk ¶ Dømis hond
sæmi dombero som the fornempdo fogdzoten ok rædhmæ hond dømp
do hsani forgiort the xx marker/ ey tiltalmg/ fogdzoten a sina
sielfs kvegha ok ey tiltalmg/ borghsmæst som dømt dømpdo
ok tiltha the rædhmen som nær wæro tha dømen dømpdes ok
atfive the ey tha nær wæro hsafvin thz nz enkte gøra antigie
grieffvande elliv/ forberande wtarthey tinæs dømer hond dømp
der hsani tha fogdzoten ok borghsmæst the sama xl mrk forgiort
malsæg enskyld ok taki ater sina xx mrk ok xx marker skuli
til thre/ gænga ok sua som the fogdzoten borghsmæst ok rædhmæ

Fitzstiuno

skuldo hyberi sina scuhi the the stima xl mir forgifina

III

Hwilken ey hwethker more fogstotens of vathmana dom
Jmun, atta dagsa Jmun at Dombuen Dompder, at
stande fuller of faster of hami aldre epune hald
hwethsa a stan

IV

Sima fitzstiuno dagsa scuhi hwilka hore ei forgsteno
som Jmue ei fitzstiuone. thri scuhi fogstotane hwilk
ey a kinigs hegsina of the vathme a stazsens hegs
na timun swenzker of timun thyzkend. wil nakin mote thera do
ma hwethsa hindi fogstotens of vathmana dom hatte wulker thet
dra peninga som tha genstan scuhi stiuny legias of them taki fo
gstoten ther hore stier of the tive vathmen my hond dema til thre
ah honom domis stimi domber hwetzker honom of timan domer
dombder hami tha the thre forgiort eua hatna mir malsog de
enstyli of them som hwethat hauer taki ater sma twa dra en
gen ma a thorgeno hogste wathsa ah a twa dra

VI

Hw ah nakin wil sik ey latta nogsta at fogstotes
of vathmana dome of wil ey sik hindi kinig setta
hwil buta fore sik stazsens bok lasta legie stiuny fo
re fogstote borgstamest of vathmen sem dra peninga of thio
taki fogstoten ass twa dra of timan borgstamest som the stietti
dema en dra peninga of ey daze stazsens stirstiore

VII

Hw wil man til timan kiera. that sial than stazsens
swen til hans senda of hany latta fore bynsta at

Xtes stuluo ff

hem scal til wittersmehs kumit · thes dagh the nast nyhtstuluo
dagher ar swerat fore sik of thes man stond later fore bynthe
hem scal swenend ar wirthes hem gifuet thet penninga tombes
hem til nyhtstuluo thes dagh hetin wrahter fore buthin ny lag
hom botin elle penningo the ar wal · tombes hem ey elle sin for
fals wrthe hems a nyhtstuluo ar hem ar ey o bynd elle synker
higger · ey timat of sinna timat of tirthe bete snaur sin the
dra penninga til the malsegs kumige of swensend · tombes
ey fle the sinne forfalla hes til swerus the wtin fullen ant
thrim mahom som fer ar sakt of til hinkunth sakene the slo
nan scald fore gifs an sin wrthe enu til cumen thy saken ar
of nempne sinsan fogstoten borghsmest of vtahmen twel mal
ny stryssens swend nasta gistinna thes manz sends som atkin of
ar the sculu of fler twerra of wind of wrtet ar the sculu fullen
pent aghstandend wr fil of malsegsta gifin swenend syna
penninga fore ar wmbe sir Of the syna penninga of forebudz pe
nigu taken of wr ast swarandend pante ny gretsend elle of
the hem sik tombes hem scal · sidsten taken stryssens skenna · of
fogstotens fullan pent fore thryzkomt cumen thy hems bint
adu of them wrst wrahter of sinna bynthmahom them nah
warandom ¶ nu kan them pantren synnas · wtin sik thes
birtaka skalno merra ¶ Engen scal of dinsnas gera wald
gering at thah birtaken ar · wtan latu the hem fore fogstoten
of wthme komna · wil hem ey the sin bint batra · latu the
fogstoten of wthme fult fult fore bint hems ast gorse stand
wr midu · hnat hem wil elle ey · Ne ey reka gods til mid
tin ast Inwinno hems Ern ey Inwithor til midu hews

Aldgate

elle tompt/ hem⁹ sua at/ sem elle⁹ an flunga hem⁹ the lósa mal
gelsin/ sua natt/ ok an⁹ ath the hwo elle⁹ sordh ath⁹ sama laghs
wath vm them som fore bynthe latter/ ath swarande komber⁹
til vitz studo ok ey akerande thgo sua at/ hem wari stallen til
sakewen ok ey til thuswinth sakemne

VIII

Hw orkar⁹ hem ey bom elle⁹ gield sin gielda so hem
skond skuld fare gifuer⁹ grunge the til arbonthes
forst/ fore malseg⁹ sithen fore kunige of stauseno
foran malseg⁹ kunger⁹ ob studen hwa wilia hem losan gifua

IX

Hw komber⁹ maka⁹ kaunde til vitzstudo ok gifuer⁹
arfue sak wander⁹ after⁹ ok sual ey kan ey sume flam
gelda laghlika elle⁹ unda bote thre mark til thes
malseg⁹ kunge of stauseno ok hem forgiort vtt/ smoy · kem ok
koma tiue tolan ⁊ antigia a kerandens elle⁹ swarandens · bote
thre mark til thes som for⁹ sak · hua⁹ athso moter⁹ thwarte
ing laghsom elle⁹ ing penningh bote thre mark til thes som for⁹
sake/ ⁊ Ongen hem wald wunne sua xl mark ok smoy vtt/ for
giort/ sin kiefvemal midler logia for ath the hem⁹ hwarin fore
eno vtt/ ⁊ kopstadheno ok hua⁹ som a thesse stempnamalo
⁊ antigia a swarandens elle⁹ akerandens wegsma · bote xl
mark⁹ til thes kunge of stauseno

X

Sw gifue⁹ foglioten borgstamest⁹ makom skuld ok
vatsmeth · sigse⁹ at hem hemer⁹ giort/ dirp ⁊ elle⁹
blodrunte elle⁹ hnat/ the hnat/ the hest ⁊⁹ ok

Þrazstuvo

sighev hem hevia hemeliga bót / kvitter malsegãdev ok sighev hm nev hitta tha sornemda fogliotev ok borghamest thev sin kvitne til ok vathne · thegia mena sin bylamaþ evn · the th kvida sværia att / thz hvem synt / ok skavskriftat / a sama dygne ellv ev oppenbavt / hem sama vald hem kvitter bindæ sin siel= nev malsegã kvave ok malsegã hafin forgiort / sino vatt / ok txl: mivv ok alla the mz kvalv til thev / sin forav sakt / ok them kvitt hemev bóte kvinge ok skatkind epter thy kvitten evn Ozka ey fogli= ten ok vathne / kvinno sino sin vb av sakt / elhv ev ey oppenbavt / hven sik epter thy hond saken gifs

VI

Sv stemma skive mæn end til vrzstvdo thy en vppa en dagh thz vrzstvdon skal halzas thz skal thenv mæ= ne forst stemma kæt / forst svarvas sithen hnævom epter thy hem stempdev kvav sove thy att / ey mæ en mæn) skinde= svena skævom til talom thy emne · vb sighev sik hnev hema for stempt / thz kvil thz hem stempde mz ethe sinom thy sia kvitte thenv

VII

Gvtzka mæn sakh) ethvo landom elhv ethvo skvtsom kvtamvikes ok kvatter ev skyna skvldat vb the vl vppasind koma · thz bótes thz att epter skvtzens vatt / al the kvitt sin brytas mellam stokholms ok vppa sind a kotlenzka mæna veghina elhv pilenzka kotny the) skatmonev hygna higge) sema laghsom ¶ hem nakev mæn bonde elhv æna mæn nakat / brytæ mellam stokholms ok kinge skemmv elhv mel lam stokholms ok kor skemmv elhv) appome sin skvtzens mæ

thē ligge alit ꝙ ſama laghſom ſamu laghi hiaſim alle eudre ſte-
dh Jmay ſin ſtedz mark ¶ Ok hwa mā ſtman homa ſmia
vikes elle wtan ok wapthey ey findit ꝙ them ſtathom the forſt
til homa tha hima the eugt makt thz midſter legit wapther bot
at mīe hwa bm ſik. fōr thē ꝙ them ſtand the bygia fore end
vatt ¶ Wapthey ok nakat ſtangen ꝙ ſtandſend fore ſen birit
ok gen at liff hema a hwatt grevningen wan gioth ſukendes
elle forlandes gifuge liff fore liff thē hem ey botum mat bm
ok thz amor birit bōtis epter thy them em hwar nakat ake-
vrunden thē elle ey ok thē grevningen oppenbar ok thō thē thz ma
lenſ fore vt vrnande thē Jo mz ſtandſom thē birit elle lif hema
af honom takes hwan thz til kunnih thē

XIII

Ey komber mat til vitzſiudo ok bedhis laghſa
homa aff foghſota borgſtamest ok vnthmen
oſtiev thz hem hemer kuna tha ſtal foghſoten
borgſtamest ok vnthmen hono vit vnſa bm thz mal hem kare
ok thz ey lengr dragha thē til tinem vitzſiudo dagh thz naſt
epter elles tvidha thē thz mall ſvendende elle Jaff ꝙ tha ſtulu
tolfa vnthmen them tvidha vitzſiudo dagh ſtman homa thē the
homa ſtulu ey vorta thz malet at endit elle thē ok ſwa ſtort
ſtal vri wapthey ey thz malenſ tha endar elle them vitzſiudo
dagh thes naſt epter komber. bōte tha foghſoten thre mit pen
minga hwa borgſtamest thre mīg ok hwa vnthmen ena mit
ok thz ſtal grenga til thre malſeg finige ok ſtandſend elles ſwa
vm at the them dagh ey vorta elle thz ey ꝙ them laghſom ſvarſmat ſin

Hw kynio maeg til Ryzstuvo komat ok burtkiss warthe
ok skatten ey hyddnoma ake sin brut/ mz threm maen
kom ok grangen them bort/ att ofesto sina oxtal skond
bnæg sendis skuat/ skem komlen alle ey maen ofrist/ stend totan
sagsta forsit til eru totun brut skems skalno meret ok thessen
brut/ maglo ey skere kunn/ eth thry ok sithen mlatus hyddnoma
skatten ok sina skems brut/ sina tor/ aff gozse skems som annor
brut/ totun skay mz fogskotens borgskemeste ok Ryttsmanat mn
ne ok orloss affgange Ok thetel totun sagsk skuat/ thz eth bmz gi
elds alle annat/ stanu sagsk skeskinn alle atthre kdyskeskil Orten
skem ey botnm grange til erkdunises som for ar/ sakt/ ath sina brut
ten eru Ok skmen som fogskoten borgskemeste ok Ryttsmen
elle som ey Ryttsman kome bynskat natkd tho sin/ messen a
Ryzstuvo blisina alle kunnarskatz/ nt/ engen thera stul stnan
qvecha/ ortho elle grevningom wirke bot alez skems godz elle
xl marken sak elle kiff ok godz skems Ok timan thz thetel mel
sen/ Jmnan thz burkset/ sten grange the boten forst bot til thre
sithen burten epter thy sakten alle Ozten skem ey botnm grange
epten thy sakten eth ok grevningen ok totun thos hen thme
Ryttes skems att/ burtetz alt/ meta ok skoss ey hyddnoma

xv

Hw gifs natkd stuld bm gield elle annor mal of
fremmes skem kunker elle swarkse til kunnen mz
kurtno ok skatten ey then dagh skond bote the
nire til thet malsegh kmnge ok stratsend sina oxna skde nire
som skond thz kunker swarkse ey ma ok thz lengre dragas

Fra stiuno

eth bin thyy bindh grisner/ hem ey thæ wt/ gieldeth mæres thæ
wt/ æss gozse hems sony fær eth-/ sakt/ ¶ Tus kwl hem gierna
gielda ok/ orkar ey botin ellr gieldo ok hyluster- sist tul allon
vatt/ ok betring/ skuthe thæ sittikdomber hems ok hwsk
gield hems eru tul kunnig stande thæt tul malsegh andens kn
nigs ok stathsens bin hems vatt/ sony fær eth sakt/ tho sua at/
eth thr kunnith tul æss oker hem thæ malseg minsta vöst/

XVI

Alt/ thr godz man sofnar genstan gielda thæt hem
thr taker ok thr komber ey kan ¶ stingie thesan
dagh ellr halfnar thr skal a sama dagh wt/ dömas
stingie ¶ pant/ ellr penninga sony thr fore domen komber/ mna
solasetar komber thr nakar dagher ¶ halfner ellr skeel dömas
thæ stond thr gieldar/ wr gisna mnar solasatar xvm dagha thr
eptar halfz ey budhot ok kræfs optar meer/ gors thr bin sony
fore eth sakt ¶ kan thr tinna att/ nakar gald a kost/ mz nathr
watzdher/ a stem kan ell dömes thr bin sama lagh stingie pant
ellr peninga ¶ Redha penninga husatzegho skiplegho sonthent
sony bonn ¶ sinna laghsom ¶ nu kan them ostinna bin gies
dar annar sighter sinn/ swarn ok stunen ey ligge thr nu thegia
mötna kuntne sony thæt nekar swarn thæt stadgum thr bin thera mel
kan giordher swatz.

XVII

Nu taka thre men mz skinnpneta hand nakar godz
til sans ok vrmer annar kuman taki fiuk att ho
nom eruth stref ok him taki sin vatt/ ef hinar hem
met ¶ kan thr tinna att the bandar quarne eru ok kræfs gemse

17

ham ey thes halder simon vat forgiorth swtan thwitten thera ist
fæw elli fore taken the taki sin vat tor aff som the battien hwan

xvii

Alle man thinke the hæist atvn ellio thera godz hutan the
kinges rathe atvn biddane ellio preste ellio kinges
thenste finet of sæhio · stulu bisatnas in thæm hyra
mæno of ey in ætthyd swa som swa som fra sens swæno ellio
thussens swæno ⁊ bondmas hemm ma man ey bisetta swtan the
in begnas godz hæist elli thnat thon hemmo in fara

xviii

Hu thenn thæm man borgsen bisatter swa sæ sedle the
fogstotens swæn ellio fra sens atn ey atv fogstotens
swæn tul thæm sin thve gætum esser thæt thæm borgst
sedles of taki borgsen aff hond of taki fore thwinse sit fina
penninga aff akerwitnæmon of stal swarandey gieldæ thæm æno
fæw thæm ey borgsen sedles ⁊ fra sens jaby of gtmo

xix

Hu hæm thæh som bisatter swa sæ borgsen sit kombe
thæm tul swatus swæn borgsendz man sikles of mit
ter sokis tor aff hond som gield skylling æn · fæw
thæm bindey bere borgsendz man thre mæt fore bisetningena
tul thræt of swæn fallen at thwingh sikrene ⁊ at thnat som bor
gsen fore thnay of rymer thæm bindey fore borgsatises · swatu
thæm som borgsatise thnat the æn penninga ellio ammor sik

xx

Hu kombey thæm tul ratzstulo bisatter swa sæ of hyr
ther sik tul allay mit · kombey ey thes atsandey fore

Fitzstuluo

ein vtz stuluo ein hafd · griffins hond hemloff som bisatter warelh
of elfarenden bote thre mire tul thre/ malseg hunge of stuthend
forr thz st. hein fylgde ey haro sinne ¶ nu hein thei elfarus amen
timia atur konna of twithia sin of bisatter hondze later ey thia
thei sonj haiter vrt/ sin gyra ¶ thei timamn bote fore shuart/
sin thre marker tul thre/ som for ein sake/ of hemi hafdu albe :
make/ hond skuld griffia fore thz sema sak ellr bisene hata or
kenn hein ey botn gunge tul ertunthes

xxi 22

Nu hein thei semi elfarenden optene thei forneda
skuld griffia of bisena hata · thia wazka the bisunde
mellin sin · amen sighor sik bisatten hema warith
fore sema sak of amen ey · sigge thz ul thera mana hein wa
rek bisatter mz hnatt/ honom watr griffin/ skuld fore thz sema eff
fore amatt/ sighia the fore thz sema watra watn sakloe of elfarena
den bote thre mire/ tul thre/ ein of thz fore amatt/ sete vrt/ sin mz
honom epter thy ul bez/ of a hnath som amay bisema hatter the
skuli the thre hein bisema thera arskinatt/ sonta

xxii 23

Nu hein landzman wazka bisatter/ fore grels sin
of flu ey borgheen fore sik/ ¶ stanfend aff byrama
uom thia borake foghoten fore hem of grelses aff
gozse hems ein thz vakker · hnatt/ thz ey vakker · gunge hna m
tul ertunthes fore thz som fore amor grels ¶ ein thz of sina ert/
hein ein torlenzker/ of hamer ey ul thz hein ma grelsa mz · thia
watn ¶ stanfend gyma the ul thz gozser/ komber epter honom :

som ma gielda sma losn mz ok tho grsin sust sore kosten som skan
j skeptulsom sorgiortse · tho scal malsegn skono grsna tiva pen
inga skuan dagh til sr tho a metsen skan j skeptulsom swer
for ma skan ey gield sin losn grunge sma skan · jn tul ertvintes
sore gield sin som skuan ¶ samulagh twatn bm bynamatn bm
thokst mal bm thera mellom skanda

xxvij

Nv skan thsen som kiere orka skan bnda with satkema
som skan kime til a thsen vrgstulvo dagh skan sin
swaren ok thsen a kaves bymesser ney sore sik tha
scal skan j sama stath nemma sin kome ok thsen a sama dagh
grunga ello nasta vrgstulvo dagh the epter ¶ nv kan vrg sva
va dulsmal ob ey kommes mal ok thsen som kuns tul bymesser
ney sore sik · tha scal skan a sama vrgstulvo dagh sagh sin
sasta epter the skonom saken gsf ok thsen daghsen sagh gunga
som sogskoten ok kunsmatn skono sore legia · sma som stamen
vrgstulvo dagh ello tridie ¶ nv kan skan edh sasta sman
thsen tmma skan mat ey edh grunga ello scerat · sarn tha sik
dompnat bm mz malsagn bm thsen dagh skan mat edh fulla
semben thsem ey bm daghsen · tha sagsen sogskoten ok kunsmatn
nuby skan thera mellom som for sh sakt

xxvij

Nv kombem thsen tul vrgstulvu edh tvil grunga ok
malsegskanden kombem ey ello sh ey j stadhenom
sarn tha sogskoten ok kunsmatn thsen stamt edh
grunga ok tvam sma sagskika gangen som sielmer malsegh
nath sume ok stemn engen makt thsen edh qudha ¶ nv kan
ett ekseno skan sollas · wam tha fallen tul sakemne som tul

Fitzstuken

hems hauer ok bote thre mark til thre malsag kinige ok stathen
huat thr ath ony penninga elle athra skuld ¶ Kan ok hem then dagh
forsitia sin hem skal eskan at ginga hemi fallen til sinna sak som
for ath sakt · thry skas hem hemi sinna laghi ¶ dyl hem sik hemna
daghen taket ok hemthen til kinnen · hemi laghi sinnu orbeth hia
ey botum ginge til arkinthes

XXV

¶ Engen kotne ginger affsendeno ok stathen ok 26
engen affstandeno ok a landet kotin man ginper
til kedzneth ¶ alle bolstathe men som konden ok athre
som skalike arin meghe kotne ginga stathend ofner dreth sa
ok annor thoken sin the neth arin tha thoket hemden · kin giefs
ok thr thoke til hoker meghe the ok athre kendzmen engen kot
ne ginga · giefte hetin hem kin sinnu laghi

XXVI

¶ Laghstandende men mat sinna dagh esk sin ginga 27
som hem esk fester ark esksont ath · ath hem vidsta
de hem mat esk sin a sinom heste gora ok laghi gin
ga ok skipmen sinom skipa · ok skipmen sino skipum
elle stampa som the stigha sin sina kontser thera ok ey
annorlesth

XXVII

¶ After then men esk som ey ath bolstathen · tha stath 28
hem borgthen fore sik ok sin esk · ath ey mathsag
nen tha esken skal ginga · tha hetin fogthoten
ok reuhme then esken ginga som fore ath sakt ¶ Pynen
hem kudin som esk fester ok stalb at esken · tha bote then
borgstandzmen ath som fore ath sakt ok skutin fore sakemne

Fitzstiuson

NB kan skan ey borgskan sta · göris mz skorlo som fær ath sakt

xxviij

Ow komber then til vatzstubbo som eth sinl gangi
elh fortne fylla · gifner fogskoten borgskanneskud
ok kattsmedy then eth vip ok malsdag i thsa widsker
swavo · swari sina gothsa gisning eske som gangen nb skal
thsen som firthdelis · sigsker ennath swarat gisning ok ennath
ey · kortin thsa fogskoten borgskannesk ok vittsmedy thp saant
som thp komber swavo skuat skan wari gisning elh ey · elh
skanu ok thsi mz stadz livenom fäst

xxix

Swar som kyngsker thro mandz aff mene elh skorno
bote siextigh mark penniga til thret malseg kin
nige ok skatisk att ewop komber at skan eky sier
gothsa manat kortne ewu til Orkar skan ey botum · swarthe
sclagskin kortsker stinpona ok forswari skatisker ok kinni aldre
qwane i skan · korday skan kotwrthe skalskuggen Nb kan thet
ey kortne kotwrt til · swari sik mz tolff manno · fallz skal esske
fellis til saksemne

xxx

Swar som kallen stinnen oqswedhnus ordskom
ok kwarsker til kwinnen mz tkwem mannom gortso
ok skalskom · bote tolff mark til thret som fær
ath sakt elh swari sik mz sier manat esske Orkan skan ey botu
skal sik for minnen ok sigsk att skan skogs ok kwarthe sclagsk
kortsker stokken ok kynne skatisker ok kinni aldre i skan kotwn
malseggskanden kirsker fore skonom · komber skan ok i skatisker

Thristinbo ch

olofmandes kwæthe hem vitter tholiken som for ok a sina opta
hem ⁊ stathen komber. lofmas ok hono ⁊ stathen kwæma ok
for thoslika gerning optare kwæthe sinagom kwnder stupona
ok vyne stathen ok kinni alskre optare ⁊ hem nig bey alla
kristeskre kwæthen hem mise thungo sina ⁊ thzna ena then o-
dla som sina skal botas fore ⁊ forkwmen thurfiner ⁊ for
kwmen monthare ⁊ forkwmen kyngthare ⁊ forkwmen hæ-
ren son ⁊ forkwmen morth kvenare ⁊ forkwmen hundzsema
son ⁊ forkwmen thral alla hem fralsa ma- ⁊ ella kallan
forsta qwna for ⁊ forkwmen skokia ⁊ forkwmen hoxkona
⁊ forkwmen trulkona ⁊ forkwmen fordathe. kallan na
kra- anan man ella qwna et af thessom formenqdom ma
nom. sina som herrenson skokiansson. thum sik ok a- ey:
merker thzna ordh forkwmen ok ena twe math til kvine so
for ath- salk kwæn bor skathe mine orkar hem ey botum:
that skal hem forther- stokken skaghom kwæthat ok ey thes skel
der- stathen fly. kwæn hem kwæthen thz nig optaren finnen
nib kerg hono thz kwæthe kwæri sik nig sex mathna elle

xxvi

Hw nemdner- fogheten ok- thuthmen. kynstmen
til ath- sin stathen ga epter- stadzsens ordom
hwat thz hesst a- kwæthen- them nakat giort
suntugie ⁊ ordhom ella grannom ligge akt ⁊ twebote ⁊
stadzsens skvena ok foghetens ena ey hoghre ⁊ ordhom
ella gamago thz the math som engen stadzsens ordende sighat ella
gætinga

32

33 Stra3sens ſwena ok foghotens hiulke the heſſt
etiu ſculu wena of vitte ¶ allom ſtra3sens tiuendo
ok foghotens · wntſer bynamen ſtrike ok vike kem=
men ok gieſte nat ok dagh ¶ allom ſimon gier nigom · engom
ſit eff talka mz nakiom miſſvrmet · tuntigit ¶ orthom elk gier=
nigom · ſnidz timorleth ok kretzdha the hiuttike ok eru ful
wttne til thet ſculu the ſin hiut/ betra ſom ſithra man batre
¶ orthom ok ¶ gnngom ok enga nadhe mz them gozab ok
vitte foghoten mz vatſmanome ofner ſtra3sens ſwena ok
vatſme mz foghotinom ofner foghotens ſwena ofner the
hiut ſom kinno hendha ¶ ſtathend et them wegſma

xxxiij

34 Nwulken ſtadh wrlenzke men til koma · thet ſculu
the the ſin wepn mitſer legia ok ey ner ſit them
ſtena medhan the ¶ ſtathend kin · tuntigie dagh
elk/ natt ſonligit elk oppenbarligit · ſwat ſom ſwerdh ſtikamet
tyting/ bardane elk hnat wepn the heſſt etiu wtan vatta
metkinſta wten hem hemer ſegd et ſik · thet ſcal hem fogho=
tens ok vatſmana orloff hem til ſtena ok the ſculu the wrta
hinu the ma wena · hner timorleths gor · ſnat optid hem
wetwtſer ſtingen them ſtingen mz · hem ſongiort wepnen ſom
hem ner ſik hemer ok ſiex matker peningit til thes ſtup ſtinge
ok ſtathend ortar hem ey botom gainge til evlontiges ¶ ob ¶
hnatriom ſtath ¶ mukus magho enga bynamie wepn bidra ſom
nb ath ſtake ok wntſer ſetma hot · wtan hem hemer eghit tuff
¶ ſtathend elk ortar til xl matka vpvelikit gode · hnatt the

Prynsshun

cum rekkeliga ⁊ stattsend eller ey ¶ Stura of byname aff end sta
ss of tul stanum ryende elle kopsteu sin drifende · tha stan the lomb
tha wetu sumu lagh bu stan som bu stanum bynamen ¶ the higge
hofmen som rekkeliga stulu ryende stura battse bmigs of sin null
kopstaul ey ob stanum · aff of tul ob stuent thera ryende ligia for
thy magho the ey thera wapn mista ⁊ stattsend elle stuen the ch·
sumu lagh stalom bynamen at landeno mz lemdz mannom ¶ bonden
ob the man bet/ otheres dwenge bura magho engen wapn bera
⁊ stattsend wreth bot som for the sakt/

xxxiij

Fore aff bun magho grefe of bynamen borgsten
stura ⁊ stattsenom stan the gen at biff of wapthen
wothen fensta gwing taken of fore al bun/ ⁊ stadz
sens gomo setas wtan stan bunthen wapthen wothen kmig elle
kmigs vrek elle forsman kmigs ombizmans buth of the stan a·
kmigs wegsna bynthen at/ gera of stuel eru tha makmigs fogtore vrek
stana mz vrethquana vrethe stuat stan sul stan ⁊ torn aff ⁊ stadzsens gomo stura

¶ nb wthen man elle granger stem at stanom at stan sul gonom
stattha gera

xxxiij

¶ nb wymen man at stanas gawthe fore dwmom simon ob stan
stattha stan for stan tul gawdz komber

¶ nb taker the stan fore koper for stan tul gawdz komber

xxxiij

¶ nb gen man ⁊ stanas gawdz of gor ey blamat elt blodstonte

xxxiij

¶ nb ein blamat elt blodstonte wapthen/ gwort ⁊ stemstulu

v

¶ nb stur man stattha stanan stadz ub ⁊ simon gawthe

vi

¶ nb thmes man scote of stulas ostate

vij

Exchequer bb

Nb Hampnes may a sett ok bot
Nb Hempnes may a bote fast
Nb Hempnes may a tunnen ok tunnen gloz the gunigenta
Nb Hunten so taken kinn ellr mo nz walk
Nb dm makn gor for saat fore attzom a kurkio wegh
ellr katzstubio wegh
Nb bonuber skinnatha natna nellans a katzstubo wegh
eller kurkio wegh
Nb dm kurkio stubh ellr katzstubo stubh
Nb dm may aller tunnen aff kaghta tul malom
Nb seruer may tunnen tul stok ellr tunnen stakz hugge
aff honom enta hens en for. stinger hot oghst et ellr
ruer aff qrta. nassa ella timgo
Nb Hempnes may a kniggs dom
Nb fore may tunnen nz walz kerko so Henne sino
dm bonde father kussun sinne offra aselgta sna att
hon fra dotu aff tunote hens wnka
dm bnne wanther off hanseligta kaghat
Nb kntes menne thuf stab ellr tunnor bunt
dm may bither tunnen dutha ellr attha gnag gunt
Nb dm kaghat
Nb ligger may skogha skepi ellr tunnor stadz ok kater
sne nl att vofna
Nb gtinger may tunnens tunigenz ok taker aple
ellr attha stubh nz walde
Nb hinu exchret stak botas ok the bunt som nsta
hanga nsta exchret timan

edzares

Rymer mon ſtem at ſtithvo elli grunger rhes
vonſtandes at ſtan ſul ſtond ſkatta gora elli
nakvo ſtams ſtone elli nakvo them ſtams gu
vde er elli gieſt ſtamer elli ſtems gendi ſo
ker ſtrengo tha ſtan ſtandan komber ſkeu ſtripe ſtrugge
ſtullom ſtrom elli ſkeu ſkeno blamath elli blodſtone alla the
mz can ſtok elli ſtrandote the ſtima bruttiſ edzoret · the ſtima
bruttiſ edzoret · ſtima lagh ſwari bin ſkipa ſtridi braz ſtinlom ſtridi
ſtemeliker ſtwo ſtridi of atthrom the ſtrandens optekes

Rymer mon at ſtandas gen the fore oſtrom ſtrom
ſtim ſom epter fen · kaſter elli ſkyſter epter ſto
no · ſtia at ſtan ſtu dodi ſtulſtre elli blodſtone elt
blamath · take the ſtidſter ſtan komber ſtams gendi ſom ſtan
til ſtrethe ſtber tha ſtamer ſtan of alla the mz ſtond ſtwo bruttiſ
edzoret

Ru ſtan the take ſtim ſom fore ſtapes for en ſtan komb
ſtams gendi ſom ſtan ſtydde til · tha ſtima the ey bru
ttiſ edzoret

Ru vitſer mon elli grunger them at atthrom en the
at the ſunkat ſkatta gora ok gora ey of ſkia engen
til bloſt ey ſtugga ey ſwepa · tha ſtima the forbruttit
xl mvf til thver mallegſt ſtmige of ſtandſtrom · bryta the ſtwo
of ſkeno ſkia · ſkiu ſtia mane elli ſkyſta of komb blodſtone in
nen blamath elli nakat the liff ſtams ma ſkadda of en ſtey
mana ſtotne til tha dr edzoret bruttiſ elli ſwari ſik mz toſſ
mana ethe

V

Ac hem they mon hemsoken gor wrathe drepen elli[ve] sle[an] elli blodsture / thy ar hem gor hemsoken thet ar the alt ogilt the hem sle[an]:
Anb himo the fore sware of bindem thy alt the sle / gre-
thenom elli[ve] at tompreme the se[an] alt ogilt Anb thy the sig
hem bother[e] / hubume eller[e] grewz lidgi of falla fo[e]ter-smiten
grewz bibi elli[ve] lidgi of hubuten bot / at them som hemsoken
gor wera ogilter[e]. falla fo[e]ter forten of hubuth smiten wera
gilter[e] thy at / thestem fiol hubuth som fo[e]ter stodho Anb
hem they scipt to grethe som the vedhu tal eller[e] gingo hem
at of drepen[e] sleen[e] eller[e] slugger[e]. sedhen the himu to hems
grethe. bote epter[e] thy gierningen se[an] / sewom elli[ve] hwet the
se[an] of ey epter[e] exodo. hwat hem sle[an] sle[an] elli[ve] elli[ve] swelth
drepen sithem hem fomber[e] to smom grethe. thet boten of
the epter[e] thy maleth ey[e] giort / sewom elli[ve] drepo som hem
alto epter[e] flath velt of wera / engo thesso exodet hwilum

VI

Ac hiritas men / grethe sato of skilab ofato
the se[an] ey exodet hwilum. wtem hem gringe to
grethe sithem bretherer[e] of hemter[e] sib wepen of
hiehp of gengter[e] sia / grethen ater[e] drepen elli[ve] slugger[e]
elli[ve] gor nakat the som nb se[an] salt / for. thet hewer[e] hem of
alla the som mi honom welo hwilum exodet Thew they
men do som hemsoken grothe. for se[an] hem sin hwet bethuth
hewer[e]. gielden ansua hems som hem ers do epter[e] thy the se[an]
toko of for se[an] salt

Edzhues

VIJ

Hv hsempnes mæy a sætt mal ob bót thæ hsæuer hsem bruitit edzhet · thæ scal thz tolff mænna nemnd wtta mz smom eth · hsuat hselder æuer skilmatter kom thera mellam elle ey

VIIJ

Hv mæ mæy ey hsempnas epter bóter stæsta wtta hsem bryter edzhet wtæm bóter sœy ey borghsatske ob sua se fore skilt at bótas thæ ey thry sænna dagh thæ fore legna thæ mæghso thæ hsempnes · thy hsempnes hsem sithæm bóter æru borghsatske thæ hsæuer hsem bruitit edzhet ¶ vb thy nakett er bót æff botomey thæ mæghso thæ ey hsempnas wtæm kiesin thz æuer stæm metth lagthom

IX

Hv mæ mæy ey hsempnas a æmæ ok æmmer gode germingena · hsempnes hsem a æmæy ok æmmer gioræthe giermingena · thæ hsæuer hsem bruitit edzhet thet sculin thæ tolff mæy wtta hsuat hselder thry sæmi thæ hsempdes a gioræthe giermingena æff æmer gioræthe thry sæmi ey giermingena · thæ sculin thet tolff mæy wtta · hsuat hselder æmmer skilmatter kom thera mellam elle hsm hsempnathes a æmæy · hsempdes hsem a æmmæy thæ hsæuer hsem bruitit edzhet

X

Ef vtæther kona eller mó mz wald takin ob wtæthær thry mæy sængey a ferske giermug nisse skulunth sit thy tul æru sicy mænna wttne wtæthær hsem ey sængey a ferske germug · wtæm synes

Exposicio

tho hans klarke ell' hemme vrsinn ellit hors vop of a kallan
of virtus honom of witnen enn ey tuk. higge tha tuk tolff manna
nemnd. karle hakun nemnd kerander of halsa swarvider
werra the hans wenn swarther. fella the hans higge tha tuk mass
egtskendus. hwat hans hwl boter ell' liff hans aff honom
taka epter thy hans wither komber. tho sват vin boter takas
att ennigen of stanken fan sin vett ¶ wil ey hans sone koma
som brutuh hemer karle tha halsa nemnd malsegn of
halsa foghoten of stanken swarther hans tha fetar ell' swa
ester hann tha the vin sagh som fer ey sakt ¶ taker man
kinn mz kvals of vynar aff kande mz hemme of swarther
hans sagfikka vinnen tho tuk. tha agther hans nidre fvrdh fa
fer ey qvinnonne giptomat bither sone honom

xi

Tho siter nidh a vtzstulvo vaghs ell' kirkio vaghs
sone authom hwat hans fan tuk eller firan. wil hans
sangkist dreppa ell' berra fer hans komber tuk mz
stulvo ell' kirkio tuk ell' fira of gor nakat thera. tha hemer
hans brunt edzpret. wirdh tha se aff brudhom skelnat tuk fa
nidh

xij

Tho komber skelnather manna mellan a vtzstulvo
vaghs ell' kirkio ell' annan stadz som fer ey
sakt of tho ey aff sango dvmd fan annan
drap aff authom tho en ey brutuh edzpret ¶ nb siter nidh
sone authom a vtzstulvo vaghs ell' kirkio vaghs eller af
annan stadz of giter ey skatha giort en tho at hans kirke

Ezóres - (bB

þſa aꝺ hſor mz engo bót ¶ hugger oþ þe ſlaȝe manz ſwam ſkinſner ſtyuter oþ ſum ſier manna ſume til · bóte xl mit til þiret elle hæꝺ ſiþ mz tolſt manna oſſe oþ hnæw þiþer timbr huſom elle ſwaȝſom ſom ezcheꝺ / mette bi ytas þy þo at hem ſaȝhew ey oþ gꝺe nakat / hem oþ komber þe hoti ſom ſoꝛ hem ſtalt bóte xl mit ſom ſoꝛ aꝺ ſtalt til riget ſtrum laȝh hem / þe ꝺoꝛ bi ytes epter nakom oþ ey komb blamaþ elle nakat / þiþer /

xvij

Ow ꝺrepeꝺ man aman hnigger ſtinger ſelꝺ blamaþ elle blotſmite / ſielſin kirkio elle : ræzſtuſun þſa aꝺ ezcheꝺ biritiſ · gita hæt ꝺ kinnitſ aff breaſom ſkilnat / þe ſtuki tolſt man wi tta mz ſmom ezſom hnæt þe kom aff ſtange atemmaꝺ elle breaſom ſkilnatſ

xviij

Um man æfter ſtuman aff ſtaȝſta tilmalom oþ komber ey hng blamat elle blotſmite þman bóte xl mit til þiret oþ hem ey biritiſ ezchet oþ þe ſtuki xij man hnita hnat hem gioztſke þe þwong ꝺer elle ſelſtanhandes elle hm hem æfter ſlæn aff ræzſtun ſum ſtemmno · ꝺrepeꝺ man hſtn ſolꝺ elle ſtaȝhter blotſmite a hoegſtenom til ſtemmno elle ſra ſtemmno þe ſore at hem ſtemmze hom þſa hæner hem biritiſ ezchet ¶ nb ſtnat þe a hoegh ſore hom oþ gita hnarken ſtaȝhat elle ꝺrepeꝺ ſlaghter blotſmite elle blamaþ þſa aꝺ hot mz engo bót

Eszcheres (bf

xv

Co lesser man fingan tal stok ellr fingerfingz hengger
aff ena hend mz wealle/en foot · stinger bet egsa
scier aff stmat ora skap ellr/ naso wurther sin
gey wither fenska gewinz grisni sing fore sing ech scier manna
sintne cru tal esser wen sib mz xij manna edge nb fatn hatn
bufoma that lagswines epter thy nb ech scir. Tnb ech malseg
wil wither bota taka · bote fore swerr et xl mr malseghand
of xx mr singe of xx mr stathend of ther ech ey burrt
eszcier mister man thb aff thessom simon bote sinf eszcreth
of eahra bot ey ellr mistc kiff sit · sinnu lagh wern bing tingo
of skap Tnb hatn rihta) kiff tal boma of cru tal thegna mã
na sontne bote fore swerr et xx mr malseg singe of
stathend xx mr/ ellr wern sib mz scier manna edge Orkeer hatn
ey botung grisni sing fore sing of sina wern) allom afsinggo
Tscier hatn of tingo ellr skap aff mane bote hxxx mr
malseg xl mr of xl mr singe of stathend tal thre
skeptis ech malsegh wil wither botung taka ellr grisni sing
fore sing · sin hatn the deth aff · bote epter thy) drapa
malom skils

xvi

Co hempnes mã a kinigs dom dreper ellr sing
ger · fulstæ ellr hempnes a hatn fore stiff hatn
wilnathe not/ honom fore kinige dome elles
hempnathes at hatn sitthan hem hauer bet wither hatn
eller sat wither hatn sina stab ellr sit sainsevne wæri
wither hatn lagslihta hempnes hatn thr fore · thæ hatner
hatn of alla the mz homo wæro burrt/ eszcret · thæ stal
the tolff mana nemnd wrra huett hatn hempnes the fore

Edzares

esh' ẽmar' skilmanger fom thera mellan

XVII

Now ganger man hem at arthro ok fore hem
mz walk hoerkom w gawthe simon ath tho at
hem ey bryte hins hems esh' gor blotskorte s.
gawthend · tha hem komber w gawthend bindr hem mz
fillom handom dreper hugger fulstare · finger esh' hmet
hepthsom hem wti sater hest · tha hemer hem britth
edzvet dran thr se kings dombar esh' emars thes
budh som kings dom hemer · esh' a hender hond sindr
thmsmather esh' nakd mz tangskan w hnsom hems :
vatter thmsmather

XVIII

Now hem bonde rutha hussin sinne ofgawthelega
sna at hon skar dothi aff amote hems kuha
tha skal hon bota som fiam sethe kanskild
fore sinp ok ey hff hems fore ga · tha hemer hem for hver
kar ath thr hem atte aff themne gosse kyrkia · thy snat som
hosse eru ok allan thera hals hond mz themne bindse
som hon gipthis til honom mz · takin arfna boter fore
hona aff hems godse ok gange atere atter hond til arfo
esh' nakd hems attinge dran the hems barn saman
tha sculu arfna arfna hona ok nasta mothernes fren
der · takin barn til sik thera til the gawthe til skalo kom
mm · gome thr barnomen hethe til bindr sinne kerno :
eru ey barn til thera begins · tha skal bindi mothernc
ganga thr hon atte · thy at engen atgter thera arfna som

hiam dreap ¶ Item o[f] bam the do[m] of hema vy bam epr[e] sik
tha æ[n]fic thæn æthelagger[e] sone epter lifner[e] of skathiam sik
sma æ[n] of æ[n] husum dreper[e] sy bonda · tha æ[n]finer[e] hom
cuke epter[e] hond of ey hundred dage gafliz sma of engen
thæy vat hon wæ[n] gipt of gifum tul · wotan the hema bam
semum · tha seal bæmneth honom æ[n]fina of nasta fæder-
nes fiædder[e] sculi bam ⁊ sume wero hema · the tul bæmnet
the bomber[e] tul sagha sma of alt the bæmneno hore tul æn
ey bam tul · tha æ[n]finen nasta fædernes fiædder[e] tul allen
sy vat of boter[e] fore thæn dothe ¶ æb dreper[e] et the æmnat
mother[e] wadda tha seal the botas sone sculi ⁊ wotha bota
of hiam allo the sonbert sone hiæt thæra bin the ep[e]
æmnat hema of æ[n]fina

xiv

Ef hom bæme wæpther[e] offhim the hega ⁊ atheth
sma at the der æff · tha seal thær[e] fore botas
healma manz boter[e] tul the[re] mal leg[a] xxx:
mr[e] of xxx mr[e] hinge of strathenom of ey hiff fore gæ
ga of the hagster[e] hem ealdre æ[n]fina sone dreper[e] · hiæt hem
dreper[e] mz wilia elle wadda · wotan mother[e] hæm higia heal
bæm sit tha æt hon ey wæpther[e] mista hiff sit elle æff sma
serptamal of betring · taka epter[e] hi the vat of ey atha
boter[e] forgifna ¶ Item fiædderneb fiædder[e] hema tul thene
hiin hon sa heal bam sit mz wilia smom · tha wer[i] sik mz
sley mæma ede at hon sa ealdre the ⁊ heal mz wilia smom
or[e] hæm hon ey thæn oder[e] gringa tha higge the tul tolle:
mæma hiæt the wilia hona wera elle[s] fella ¶ wotan dæ[r]
sma at hon gæma tha gome sik at hon legge ey bam ⁊

edzóres ff

seng mz stinff fatherend · Dor thz barn ſ seng mz honom
tha ſighter hon mista anfiet ¶ nb kuno the threma ſtikk
nes fiender barnens at thz barn Dor ſ begia thera seng
ok sighta the ney geen thin ligge thz til xij manna · werra
the them wen in wardh · sella the them boten som sya wan-
sakt ok mz anfiet drepa the thz barn mz wapna elh ok
at fattiger sichter kome · bote som skils ſ wapna boten
hanu thz forkwerkat anfiend som then elh hon anfina mat
to ok thzra stiff som barnend til bane ay thz at anfie
kmmith wane anfien nesta fiender elh syzkene ay the til
ern · arn ok the ofiermagske rathe tha nasta barnene fien
der sore anfie thera · ther til the moghande wapna ok
ey fattiger eller mother ¶ nb kan ammar thera som stynff
fatther wapna wallande Deth barnens · sua at thz ey so
sua at thz ey so ſ seng mz hono elh them bathom Ok
worskils sua ſ lagkinnen the sore granga · anfie tha mo
theren ay hon ey wallande elh hanen ok thz samsyzkene
beth tha thz hanpt anfiet op mz mother sinne ¶ nb ay
hwangit thera fattiger elh mother ovken botinn

Ro wntus mane thmuffak elh hwatvio hsandat
hwitt thz hesst ern · tako man bastas ok
hwade oforkommen ok pinas ok ey oppenbera
ſ hsandom takit wotan kunge dom eller ok thos hsans
dom hsanen · thery man thz gde ok alle the mz hondom
hwatvo hsanna bantit edzenet · thy at hsan man mate fagher
finth at smo godzse ok sanfagn at sielf sins hsine

xxxvi

No legher mann kunna hirsbonde hyrtiser swe-
ne swom nasen mist tiepa stangha blamerth
elk blodwite gera hnar thess stunni thess-
mansom gor sorstant hem sokn elk hunn thz hember
hwan sna thess som legste elk bok skillo sak som thess
thz gioratse · xiij tul ern sicy mana wrtne elk hwan sek
mz tolff mana ekke

xxxvij

Swen som rofnar aff sudhw skanskenom
tul ens chirk werthe elk a synne mansne
elk nchra epter thz swerth sk vingd ok
wanrisen bar stakem mz sicx mana wrtno misse hwlwuth
sit ok grange ey loss sone ok kunni engo botmy wirthen
Ens kan ey wera wrtne tul thesso manens sigge nest
tul tolff mana wera the kan swa wanrisen fella the sa
thz stal kan skalskyggno Rofnar naken tul ens chirs
werthe a almennings stadu bm dagsen sielwan ok kun
thwegia mana wrtne tul bote xx mrk malseg kunge ok
skenkeno elk hwan sik mz sicx mona ekke orkan kan ey
botmy misse kstand smutt Rofnen mann tul kallna mrk
werthe bm dagsen sielwan bm thessom dagh ok ern wit
nen tul som sone sik sakir grange laff sone ok kunni engo bom
wrisen Rofnar mann bm dagh a almennings torgthe or
dagsen werthe bote xx mrk tul thwegia mana
wrtne ern tul elk hwan sik mz sicx mana ekke Orkan kan
ey botmy werthe skiagskun wrisen stokken ok vynne stadhen
wtan mal seghanden bruser sone skonom

xxiij

Hw ligger man j skogis skipa eldr annars aff later sik til xxx wapnfør hestar griper a sama giernīgene tha skal hann til rætstuvo fara. the skulu tolf menn nempnas som hestar skulu dømma eldr falla a ey annan wittne tull sex manna felles hann som j rætt dømis. tha skal hann hallskriggias ok ey attu a botom wittne doma dømma the hann bøte tha them xl mārk som sakløsan giorr bastardr eldr kunde skogis ok a thri mānadr the eru bøte hinar thenna xl mārk ok hann ey burtu eðr bøte

xxiiij

Hw griniger man j annars tragum som hunder eldr ok taker epter eldr annan finnr mz kunsta. hyrdma eldr hans hustru annr fore ok kunna dømma. komber skiagh thenn mellan fæ bonden eldr hans thion dræp fæ eldr blodhuite the a eðr bøtet burtu. fæ thess som til komber dræp fæ eldr blodhuite hann ogilt

xxv

Hwilken man som gør naket the som nu a eldr salt antugis j hemfridh kunio friðh hemeligh hus friðh rætstuvo friðh eldr naka aff the som nu a eldr sætt eldr kunskib dræper hugger stinger gør blodhuite skæf skeno eldr thiuat the a the skal alt bøtas som kunskib j dræpamala balkeno eldr sannamala balkeno ok sithan bøte eðr bøtet malsegh. sextighi mārk. kunge sextighi mārk ok stadeno xl mārk ok skal ey vikat vyma ok ey hans gods skiftas orkan hann ey botum dauthe hallskriggen ¶ Orkan hafui ey them botum til xl mārk a felsta j thessom balkeno tha skal hann mista hægdina sina handh

Hógfmelno 6t

Ym mon myrðfer mon elli kona mæ i
Ym fæder elli moder myrðfer bearn sit ij
Ym ey mon tælfer twa hagligupta timmu iij
Ym mon elli kona wærfer tælfem mz tuelfum iiij
Ym mon elli kona forgðr stunphearne sino v
Ym mon reser hæri mote hingc eller rykes herra vi
Ym mon lecher a fosterland sit hirdenzkan slæ vij
Ym tuoskyldes seuen dreper sin uætta hinsðndæ viij
Ym mon sitter elð j annarz hus ofr hul biemma ix
Hwa mon stul wernæb elli fellas fore thælika sæb x
Ym kona elli mon bar forger migd ofr wærth bæ ætsakin xi
Hwilkem sum gðr sæming æ vrðfer elles ey rættsma xij

Myrðfer mon stulon elli kona mon elli hnaw sum
annan myrðfer ofr legger æ hem ofr bar j sialfer
that stul mon straffa ofr timm biemma ofr eru tal
siex manna hirne elli twem sik mz tolff manna ede ofr fogho-
tem ofr rættmen stulu the vij men nemna twem the hem
twem wærthes fella the hemm twem feder

Deper kona elli mon bearn sit mz wiha elli
myrðfer hedfat elli cristr elli bearn fæder
sin elli moder sinna hnaw that gðr mon elli
kona that stul mon straffa ofr timm biemma. ey thz openbart
ofr sect æ mz siex manna witno. hwem thelik sæb witus of
æ ey oppenbeart mz witno. that twem sik mz xij manna ede
ofr twem hnaw ym sik ofr foghoten ofr rættmen hæfdem
æghen twem the hem twem wærthes fella the hemm twem:

hogfmelis ff

felser. Tnb thz thera som myrthe ellr dreap mz kuha mistc
arfiet thas dethsa ob sina atlegger. hetns. thy att engen
ma sik timat tul ens dreipa Tnb ethy thz ar mz wretsa tul
timmt. thsa bote som I dreipamalom skuls mz wathsa of thes
skal yn mana nemyd a koma hnett thz wer mz wathsa ellr
mz kuha

m

Engen. man fiat lagfigypto kimu sinne of stu
sik tuhva lagfliga of hefdan. man hon hstier
som hetn for mz lagfom hafse stingit. wer thes
thz mz skalfom of oppenbarom siex mana witno seet in tul
hetns of mz kirkio vett. thsa skal hetn hafshuggas of the kimu
steina som stanuleth gor. finth thz ey ful skal tul ellr appen
bar. kortne wera sakfalb

m

Forgor man mane ellr kimu man mz tuulsom ell
athrom forgerungom. sina att hon ellr hetn fata
doth aff tha skal hetn stagfista of hon hvernas
ethy tul ens siex manna kortne ellr wera sik mz tolff mana-
edge fatz hetn att edge fellis tul sakeme

v

Forgor man ellr koma stynpbarne sino of wil bar
ne sino aruff hafgna wera lagfstemn vm hiff the
ra som sker kuskuls of stenske vm anfiet so ske
ther sakt

vi

Kuistem som reser hech mote kimige elles vikes
herre ellr forsaett gor att hetn wil hetn stinga
ellr dreipa ellr nakra wathz gimnge gorn at
hetn ellr ovett mz bresinom kathom ellr grethso ellr hselp

tha a hem mistet alt tha hem aghter forth losse elh gewdh
ok hiss sit ah hem stingen wewther ¶ nb kem honom thette
kotab ok ey mz oppenbard guernigd stingen wewtha stande
til kmigs nemnd. fella the hem hafsii forgiort alt tha for kwe
sakt kwema the hem kwam sakles

vij

Ib bm mem leadh kwtlenzskan hem a fostersand sit
ok bew alwighem skold amot sind vætta hema
ok hæma sit eghet stadgad sand kwtem hem
fylghe them kmige varkmmer elh til vikit tha hemer hem ok
alla the mz hond wæro buudh ok forwerkat batha hiss ok
godz bndi kwonone alwer skeligh eghande ¶ nb bm nakvom
kotus thetliken sak ok elh ey oppenbaut. tha stal kmigw nepd
hem kwema elh folket. kotus hem kuetr kwewther fald hem mista
batha hiss ok godz

Ib bm nakew tvoskyldet stxen elh hustru drep=
er sin husbonda ok bewther stingen a fenska
gerning. tha stal hem stadgh las ok hon brennas
ok alt til thes skipt genga forth gendha elh hnat the agha
taki ey hit matseg kmem kmig ok tvughia stathem ¶ nb
hkem thetlik sak kotus mætne elh kmm ok elh ey oppenbar
lika tatkn wrther ellev ern ey sier mætna kotne til tha sve
vi sik mz tolff mænna eske. kodz hem kuam kwewther fotz hit
hemi forgiort batha hiss ok godz som for er sakt ¶ nb sigh
tha som drap kwæva mz kvasha til kmmith ok ey mz kvilid tha
stal hem vettom ekstiom rettegilda koter gifna ok ey hiss
mista ok grisii kmige ok stathend skgha koter som

Hogshmehs

pene baldeno scilis thz steal xij mitna nempd with mz
simon ethom hnatt thz wan worthe elli ey

v

Sater mety eld) remens hws mz wnka of
bnd bremna bathsa by of bonda bremey
bp et hws elli sleve elli gewdh etlan wtw=
ster wnther sewsta gerning taky. thea steal hsay) brake
hrimna of godz hsens aft simay til thre grunga ey
tnchsing mgtsag. amay kinige of nydhna stathenom
thz swa ett steal skathin ater gielsas forst aff oskpte
tisem som skathsen fik of skipta thz ater tu bether thz
ey mer ath skathin thu thea steal a hsem hurt fore skathsen
hnua of kinigen of stathsen srikpre mista

x

Hu hnem thpliky skadh witis of wnther
ey bar atakin elh til bimden mz siex mitna
bytno wern sib mz tolff mitna athe of wnde
hsalina nedd swthranden of hsalina aswthranden bern the
hsay wern wtwther fessta the hsay gerib mz hsons som for
ett sakt

xi

Ath hona elli mety forgrinnigt mitne bon ster
bar of a takin thea steal hsona taka mz forg=
ninigom of hsy a mz stnsbu lesthas of steal xij
mitna nemps bytta mz simon ethe hnatt hsoy the forger
ninge grorthe elli ey bern the hsona bern wch dh. fessa
the hsona bore ett mid til thre hsp nedsag kinige of sta
thenom Orkan hsoy ey bytnu thea steal hsoy bremnas of stnda

takin godz ssenne ¶ kan thz prósnab att hon ssaucr thse mz
nakrom skatsa giozt til lissens mz vatho elh gningom
tha stal thse tolff mana nemd a koma kerna the hona kotn
kerneg fella the hona hum forgiozt liff sit som for elh sakt
of gozset sammledges gringe of thz til thre malseg kinge
of skatsend hnar sin tirdsing ¶ kones thzta matne elh kona
of kerthe ey tekin mz ligge of til tolff mana nemd ka
atse skalna nemd hnerr thenn. kerna the hna kotn kerneg
fella the han kern felder of bote som sker elh sakt or ken
hany ey botum tha knemmes of stufminga takin mff hems
kern ther hany kotther bote then som hond sak gaff xl m
malseg kinge of skatsend of kern sumn sak kin tal sinor
hogsmalse. som kinnen orken ey kinnan til kinda ub or
kar hany ey botum kertse skaghin komber kinpona of kyme
skatsen komber hany ater miste hulsint sit

xm

Ofsey matn som gen flok of simming at foghora
forgskamesiare of vasshmen elh at ey thenn
jmeby skatsend elh kern miste hulsinth sit
ey tho att ey komber gnerning drap sa blamath elh blo
dhsorte skattses viff elles hufbrut ey til enn siey mana
kertne elh kern sik mz tolff mana atse. gen hany sam
blamath elh blodhsorte. skattses viff elh hns brut miste
liff of godz. kingen taki gozset of malseghsanden lifiet
ey til sinn siey mana kertne elh kern sik mz xij mana
atse of alk the mz enn flok of simming mz sinna
kinlia stande sinna vit of ofner salla the them hysst of
hema stal grinna kingy hempd of kretse

Dreap mz Cuilia

¶ Cuy the dreap may goz threngder hmm thz seal bótas i
¶ hmm may seal stmay cuntser dreap bindi elles of sil ij
thz fore beria
¶ nb kay dreapaen bindy fly of beardser ey fangen iij
¶ Cm dreapaen dez foz ah hsay laghswnney ah iiij
¶ Cm dreapaen dez sithay hsay lagh swnney ah v
¶ Cuy alt thz bótas seal fore sattkers gmingi elli motht vj
¶ nb Cm kona dreper may vij
¶ Cm pster elli clerkes dreperi lekmay viij
¶ nb Cm lekmay dreperi preest elli blark ix
¶ nb Cm nakeri Cuil dreapaen beria x
¶ nb Cm nakeri rdne dreapaen alt thm hay fangat hall xi
¶ nb Cuil may bitta dreap sitt of bót xij
¶ Cm kona bedserser dreapm thz mz bernie alli xiij
¶ nb Cm stnfiat thes dreapm dreapi dreapaen xiiij
¶ nb bynther fmiger lething bit xv

Dew dreperi may stmay bray thring of beardh
fangen a seyske gierming! gsim liff fore liff
of hmm engom stthrom botum bntser of a
hmm mabige stmay em ! flok elli stnthnere
thsi dreap gors standen alle en vtt ah hsay threngder a
hsis nodh. thst mist ey liff bray bore stttrigh mayter
gemigal epter fogstotens of Rathmal nadhom of the
stttrigh mayter gangen til thes en tredhmig malsegn
stmal fmige of tritha stathser

¶ Cuy may dreperi stmal of dreapaen kay bindy ij

Drap mz Swha

fly ok Wauther cy ſtungen bote meſſeg' ſiex tugi mirr' kniġ
xxx mirr' ok xxx mirr' ſtattieno ok vyme ſiex kuikm' ſ ſtla
ſter- elli' kurkio ok cy ſtmeth ſtatz ok ſtuſtem kumi ſtes ſ ſtn
thien ok bynthe bóter ok hani meſſeghtenden cuſte kuſſe att
hempnat. kuſ hetn cy kuthen bonm tuſte. ſtaggi ſtums def
ſ take hetnden ok kniġs ſtuthen kyſet ſt hetn. ſtetnden tiſet
hagh ok ſtn take thet the kniġs ſoghote ſore ſelotaſſe

mj

Uathen many Dreqm ok bicheb engen buthen
Dreqet gruer tho ſtungen nakom ſtnſe
bindz hetn kuthen mz ſiex mathom elli' thien ſom
Dreqet kums kuen ſik mz tolſt mamno ſ nb ſtungen' mchy
ſtmen ſtthen Dreqet kuen gioet ſore Dreqet ok kuſ ſtt
pb bindz ok hetn ſighen ney ſore at hetn alkne the Dreqet
gioethe orken thien ſtmi hetn mz kotno ſtt bindz mſte
hukuthen ontar hetn cy bóte xl mirr' tal thxet. thy at hetn
ſakſoſtn wath ſor the ſtt ok hetn ſeng ſtuthen elli' ſtlagthm
thet bóte ſom ſ ſtnſtmelom ſtlab ok the ſtmat xl mirr'
mz. hetnet the ok nakat hetn ſ khuſom hetnd ok thenne
elli' ſtmen ſtatz thet hetnet the kuetst kniġs ekſchu.

mj

Oder thien many ſom Dreqet gioethe ſte eth hetn
ſlagh kuthen ſtt ok ſtchnab ſtnſtme the
thet bote ſore Dreqet ſom ſte ſtt ſtakt ſtt thet
dyket the the ligge the ſtt tolſt mathmb kene the hetn kuen
kuthen ſtelle the hetn bóten ſtnſtmet ſom ſte ſtt ſtakt

Her my Swike

V

If any Drapiar or sellar sell lagh wynnen
er for ay hans daghes er out of ay mast
egsiunden kan honom daghs hafua gifuit tha
böter sum hans ay first böter fore drapet som fik forskil the
tul thiue

VI

Aff- nig böns sun fore fadhers gyngd som hans
stemder brudt elle modher elle nadhra frenda
rikt gudes ok böter bör aff hans som bröt
hnaf nig ay forsz gridhat elle lasse fekt ey gridh
elle lesse thet wapn ay fuera sakloss bodha fore mal sg
kunge ok fridhend- thy ey ey aghen aumen amars bröt
gudes ok ey ay andre laghs

VII

If any kone drepen maey ok wapnlos fangen
a farde gierning elle manay dagh ok nyghtne
hafi sun kone tul vitzstadhen latha kona ok fa
met latha som nyrmaey drapare sakins bötin mal sg
hans fadher sun böter taka elle hans sunge kone taka
mal sg ay böter taka epter thy drapet ay ok kunges
ok frendes sun del nig ay kon wapnlos ey forrader fenga
gen nadhra thet lagh wynnes som fik ay sakt thy drap
pet

VIII

Hwer gnest elle thiuf latandes thet naker
ok kopet kunge vat ok en fiur thet drapa
mal sg vat ok bötum ok frendes sun vat

IX

If any drepen lesmaey latandes taka kunges sun

Drap mz Swha

sm vett · malsegham den sm vett · of stathen sm vett

Vm naken Swl drepaven Swerra fore them som hem Swha stinga antigie) sino hieme elh amen fiaz tha Swerr thz thwegift som the gora hem Swerra Swha of alt thz ogift the fia · hnett thz eh· drap sen elh hnett thz eh·

vi

Sw sm naken vene drepaven aff them hem stinget skastia them thz gor hem hathen birittit edzoret stinn laghs Swerr sm alt annett thz naken vene stinga aff athrom

vij

Sw Swl men Wita drap sat of bet hiere malseg epter botum stinger elh stathen hwilken there thz helst eh· sm sighs sik the bot gulthi hana thz aghser han stazsens breff of insighle a hana hnett thz gullit eh· elleb ey Kombet men tul vetzstuwn of granger Swthen sak sinne the han aghe bötz fore hilvta tha thorfno thz ey Swthne ofnet takab · for thy at sina mykit eh· frend sak som skabrutath elh mz Swthno tul bindey

vij

Vm ther Swna drepm mz barne som qwik eh· hiene lifne tha bötes hon fter mz thiebeto Aff them boto fore sinn drap bötis som eh· thwegift · thz taken qsinnona arfina alt halpt of stingen of stathen hathr of xx hirth fore barnet thz taken qsinnona arfina enskylt thy tul ern siex mena Swthne of thrigia gothra qsinno som swilk Swthne bara at thz barn Swen qwik) hiene lifne ern ey the tul Swen sik mz siex mena edge a barnsens Swegina

Drup mz Wathsa xmj

Ron ber⁹ thes mattsons arsne som Drepm Wathsh of Dreper then som Drupet gioritse Jma sama dagh ellr amatt⁹ tima aff bratne wtam sagha dom⁹ thsa bote then⁹ ok saste som amat⁹ Drupare of taki tho thes boter⁹ som fore Drup orfat⁹ tham ey botum grange aff thad fore xv

Ro hyntsher⁹ fmger⁹ setsmng⁹ tot⁹ ok strp ligger⁹ slagtsa thamum ok skolder⁹ stranden⁹ stampne thet⁹ Dyer⁹ mam the Drepm wam tuebote xmo

thmm mang hng til Wathsa smsh takas ono hngge
nb kmno aff ono hngge nb sat⁹ wamtha xj
nb stat⁹ mam sato ok wil⁹ dysler skylsma ok mam wand⁹ xij
thet⁹ fore
nb kastat⁹ mam sprsute ellr steen xiij
nb hnggra thue tma ellr⁹ stema wathsa xv
nb ev brmnder⁹ by thsa stal tham bysias ok bm hysias xvi
nb sklsmer⁹ ma tma sielf wnsiandes ok sa doth xvij
nb fasser⁹ mam mther⁹ ok thes stat⁹ stantsa bndr⁹ ath⁹ xviij
nb fasser⁹ hab a mam ellr⁹ amatt⁹ hsanda bourke xix
nb kam ofnermagh⁹ mme aby xv aura Drup gora xx
nb aby ofnermagh⁹ Dreper⁹ mz Wathsa xxj
nb dyl ofnermagh⁹ Drup xxij
nb kam mam ellr⁹ kona atwrta wamtha xxiij
nb kwatther⁹ kona Drepm wathsa xxiij
nb dreper⁹ fatsse ellr⁹ mother⁹ bam sit mz wathsa xxv
nb dreper⁹ fa⁹ mam ellr⁹ qwmo xxvj

fyue

Pw hyngge madhe att mane of warthin anan
fore of fan bana aff · tha ma ey fleve hyng til
warthe tehas thy et

y

Pw hino aff eno hyngge thw fan warthe taker
hand ellr hinderith thz eth hogesta wadha tha
eth xl mvr watha bot of yij mana eller sua
at thz hoan mz watha of ey mz sulid of then edh senin the
gangs manat epter thz drapet hoan giort of hinder hin
fik sverta · tho take ey til watha · hvten bathe then som
dreip of sina hemb thrfina som dreipin hvarth sighin watha
hvara of the senin bathe edh fore gyra brighta sib sina ·
gudh hyelpa att thz hvter watthe of ey hinder · sina som nb sk
nds hin watha edh fore dreipom · sina sera hin alla watha
ethe gangs) sterin blanat ellr blondvite of hma edh sin gen
gil epter thy edhen eth Of alla watha bater bathe) drap of sa
rom ellr hinario thz eth take malseg enskyld · fals sten att ethom
of orter ey both ellr feller edhen of orter ey botom

y

Sten mety) sato of wil dyhor skyldra of warrisen
many fore of fan doth aff bote xl mvr som fek th
sake of watha edh mz · taker thz market for a stok
ellr ften of taker sithen many of fan bana aff bote xy mvr

my

Skyldter mety stenbite ellr kastar sten ellr naka
thy thinge ma ma stretha mz gona of att ofner
hins bave fan thz naka doth aff hvem watha

Dreyp my Wattha

bot xl mñt of Wattha eth som for ev salt ¶ nb hay skuttetz elv stenkfetz ñnerstadz for taka eth hay som skattha sik bote tha xx mñt of gauge eth som salt wtv· falb hay at/ ethero of ovker ey botimy wetv lagh som for ev salt

V

Hw hingget thve tvet elv stene wattha fa bathe bena aff ligge bathe ogilde· fav amen gielde they som lisnev hay atev my tolff mavko of Wattha eth som for ev salt· falb hay at ethero of orkev ey botimy elv fylle ethey of orkev ey botom

VI

Hr Burder ¶ by hay stek hyhas of bm hyhas· fallr· may ¶ of fav bena aff· bote xij mñt they burder ethger/ of Wattha eth som fev ev nb orkev hay ey botimy thet wetv lagh som bm athva tolff mavker til Wattha ¶ mythe elv aghe burdy fleve· gielde they som fellev of ey they som bygger/ ¶ fallev may ¶ bro of fav bena aff· botib fove hay xx mñt of eth som for wev salt/ aghe bro fleve saman· bote they som fellev of ey they som bygger falb hay at ethe wetv lagh sa- mm som for ev salt/ bm athva xx mavker til Wattha

VII

Hlifnev may ¶ tvet siek bnhandes hmat tvet thy hefst ev fallev mither of fnev bena aff wetv ogilder ¶ Hlifnev may bithm ¶ tvet fallev mither of fav bena aff bote xx mñt they som hay Hlifna bath of eth som for wev salt ¶ Hlifnev may ¶ tvet epter budh· fallev midh of fnev bena aff· bote they som both xl mñt of bad wko ha eth ¶ nb sighv ev fine thes dothe epter budh elv boy wera bp fimmith of hm nekev dyk my tolff mena ethe falb hay at ethero felbs til se

Dray ny Kunsha

kenne son kay hond skuld sore grisiev vij

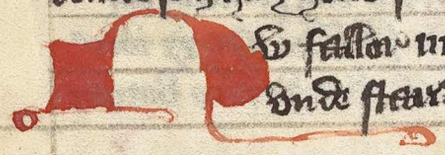

Ov fallev may aff tve nigev ok they fiv dotij aff son vnde steardev weri ogildev

iv

Ov fallev hws a may elliv ammav kenda werke mena ok fiv ok siv bena aff weri bot tolff nivt ok ethev son fer tiv sakt weythe ok hond buthit son the eighe at betra ok dagher sore laghdev ok tinnathe epter dagher. kwnt thet dray ⁊ wrika werkon ok botn ok sna weri ⁊ alla athro the mane werthev buthit at betra ok gor the ey ꝙ nb gora may hws elliv ammat thetlikt bygia. elliv ammat evonithe at gora ok the son bygia. elliv the the gora ny ammat evonithe. kana sik sekna aff kendom son tymbev fiolev elliv kmat the tiv ok may fiv the aff bena bote tolff nivt ok eth son fer er sakt orkav kay ey botnn weri lagh son fer tiv sakt ꝙ nb kay nakav koste burta son bondey fik them tel bygnig sinne ⁊ thy may bena fik bote thet bondey son bygia leet ok ey they son a kiolt

v

Ov fallev kab a may weri ogilt at kiuero kenda kab the kelst tiv

vj

Ov kay ofiermaghi ninne ey yob tura drepa men ny wrika bote xl nivt kalgt maseg ok kalgt en nuge ok Stratheno nb orkav kay ey botom

vij

Kepev ofiermaghi may ny kratha bote tolff nivt kay ok ofiermaghi ninne ey sylv tura drepa may

Dreap mg Watha

hnatt thg ath Watha elth Wilh bote atta mark

xiiij

Wyl ofnermaghi dreap bindes sna hay tal sone dreap ok sat som ennen may nb sigher ennen Wara of nermaghi ok ennen ey Wirtny thg tolff meth ok Watha hallia nedd hnath thera

xiiij

Wo hay hona ⁊ Watha dreapny Wardha dreapny Wera dha ok sighs hon mg barne Wara · hann tha nafta barnsenb aufne Wizordh hona mg thegna mana hotno ok sley mena elde ett hon mg barne Wer · tha thus bot hemme mg tolff mth ok Wan hona ⁊ stana laghom ⁊ Watha botum som may ⁊ hnatt hon dreper elth dreapny Wardher

xv

Wo hay hona elth may atWita Wardha tha stulli nafta frender hamb elth hemme thg fore gridno ok sokname no bmokt gora ok hay elth hona ⁊ hepthsom hana · han tha may elth hona Wo hepthsom sclepa dreper hem man elth hon elth bremmer by ligge thd by ⁊ Wa tha grebom xx mth bote ey mer tho ett hay bremme Watha by ok bonda ⁊ hay then mat elth hona dreapa nakan Wari ⁊ Watha botum xx mth sna skal thera aufne Watha taka ok grisna fore them Arn ey hysninga botne tal · tha Wari gimig hamb elth hemic ⁊ Wilia Wanke Watha thg the gora ok thg them gora nb orkar hnargtht thera xx marka botom

xvj

Dreper fether elth mother barn sit mg Watha

Pryly mz kwethsa

lisina thse thon batthey · kiche ammat / til thes dreput stauer thsa fysse
watsa edh ok watsa bot xx mvc qtveli thz engen thoghve thwarte
til lagtsa elho bota · kiche thwarkit / thera til ammat / wam thsat sak
kest / banga fore edh ok bot /

xlvij

Depper fa may bkssa gatier, buther · hatsier thider
from elho thmat / fa thz thest dv · bote egtlanden xiiij
marker ¶ Fother may dyswo elho fingsta thema ·
ok bimo thse thatsa gota swarri sua for thz som fore ammat / fa
alsom sakom nv bm thay dyl som fa agtsev thsa binde thes botsa
arfue thay thd til mz siex mannom elho twem sib mz tosse mannom
¶ Iv kay fa swngsta may · bote thew fa agtsev ena mvc thy thse
gta manna wrthne ern til elho wam sik sichtiev trvthi

¶ nb kwl may tumay til sina binda i
¶ nb gobs enom manne batsa sendev satv ok kay ij
¶ nb bimo may stumay homa ⁊ wapne skyte iij
¶ nb thugger may aff manne thumul fingev elho fot / fiwm iiij
may wrsta
¶ nb thuev som hab thugger aff fingrom elho tam v
vj ¶ nb kwatther may thuggen sua at watrsev lyt thand ell fot /
vij ¶ nb watrsev may thuggen fulsaue ok komber cy affthug ⁊
viij ¶ nb watrsev may thuggen ⁊ vyg elho thuvuth ok komber
fyre ⁊
¶ nb watrsev may kotsen thuggen elho swagthy skeno bta elho
blotthugger
¶ nb watrsev may thugē elho thtambtath sua at thay grev cy
til vtzstukd bmmt sib at kiem
¶ bm tander kwethsa kut swagthne

xj

Statutes of Kilkenny

Item no man shall ride on horseback or in a cart through the middle of the town of Kilkenny, nor through the middle of any other town in this land, nor through the middle of any village where there is a market, nor through the middle of any corn field in harvest time, nor through the middle of any meadow in the month of May, nor through the middle of any garden, nor through the middle of any orchard, nor through the middle of any vineyard, nor through the middle of any churchyard, nor through the middle of any cemetery, nor through the middle of any public road, nor through the middle of any bridge, nor through the middle of any causeway, nor through the middle of any ford, nor through the middle of any pool, nor through the middle of any pond, nor through the middle of any stream, nor through the middle of any river, nor through the middle of any lake, nor through the middle of any sea, nor through the middle of any harbour, nor through the middle of any port, nor through the middle of any market, nor through the middle of any fair, nor through the middle of any assembly, nor through the middle of any gathering, nor through the middle of any crowd, nor through the middle of any procession, nor through the middle of any funeral, nor through the middle of any wedding, nor through the middle of any feast, nor through the middle of any banquet, nor through the middle of any dance, nor through the middle of any play, nor through the middle of any game, nor through the middle of any sport, nor through the middle of any contest, nor through the middle of any competition, nor through the middle of any race, nor through the middle of any tournament, nor through the middle of any joust, nor through the middle of any battle, nor through the middle of any war, nor through the middle of any peace, nor through the middle of any truce, nor through the middle of any treaty, nor through the middle of any agreement, nor through the middle of any contract, nor through the middle of any bond, nor through the middle of any obligation, nor through the middle of any debt, nor through the middle of any loan, nor through the middle of any gift, nor through the middle of any donation, nor through the middle of any charity, nor through the middle of any alms, nor through the middle of any tithe, nor through the middle of any offering, nor through the middle of any sacrifice, nor through the middle of any prayer, nor through the middle of any mass, nor through the middle of any confession, nor through the middle of any penance, nor through the middle of any absolution, nor through the middle of any communion, nor through the middle of any baptism, nor through the middle of any marriage, nor through the middle of any burial, nor through the middle of any resurrection, nor through the middle of any judgment, nor through the middle of any heaven, nor through the middle of any hell, nor through the middle of any purgatory, nor through the middle of any limbo, nor through the middle of any paradise, nor through the middle of any eternity, nor through the middle of any infinity, nor through the middle of any nothingness, nor through the middle of any something, nor through the middle of any anything, nor through the middle of any everything, nor through the middle of any nothing, nor through the middle of any all, nor through the middle of any none, nor through the middle of any one, nor through the middle of any two, nor through the middle of any three, nor through the middle of any four, nor through the middle of any five, nor through the middle of any six, nor through the middle of any seven, nor through the middle of any eight, nor through the middle of any nine, nor through the middle of any ten, nor through the middle of any eleven, nor through the middle of any twelve, nor through the middle of any thirteen, nor through the middle of any fourteen, nor through the middle of any fifteen, nor through the middle of any sixteen, nor through the middle of any seventeen, nor through the middle of any eighteen, nor through the middle of any nineteen, nor through the middle of any twenty, nor through the middle of any thirty, nor through the middle of any forty, nor through the middle of any fifty, nor through the middle of any sixty, nor through the middle of any seventy, nor through the middle of any eighty, nor through the middle of any ninety, nor through the middle of any hundred, nor through the middle of any thousand, nor through the middle of any million, nor through the middle of any billion, nor through the middle of any trillion, nor through the middle of any quadrillion, nor through the middle of any quintillion, nor through the middle of any sextillion, nor through the middle of any septillion, nor through the middle of any octillion, nor through the middle of any nonillion, nor through the middle of any decillion, nor through the middle of any undecillion, nor through the middle of any duodecillion, nor through the middle of any tredecillion, nor through the middle of any quattuordecillion, nor through the middle of any quindecillion, nor through the middle of any sexdecillion, nor through the middle of any septendecillion, nor through the middle of any octodecillion, nor through the middle of any novemdecillion, nor through the middle of any vigintillion, nor through the middle of any centillion, nor through the middle of any millillion, nor through the middle of any infinitillion, nor through the middle of any googol, nor through the middle of any googolplex, nor through the middle of any Skewes' number, nor through the middle of any Graham's number, nor through the middle of any TREE(3), nor through the middle of any SCG(13), nor through the middle of any Rayo's number, nor through the middle of any Loader's number, nor through the middle of any Kruskal's number, nor through the middle of any Goodstein's number, nor through the middle of any Ackermann's number, nor through the middle of any Conway's number, nor through the middle of any Hydra's number, nor through the middle of any Paris-Harrington's number, nor through the middle of any Friedman's number, nor through the middle of any Harvey's number, nor through the middle of any Sloane's number, nor through the middle of any Wolfram's number, nor through the middle of any Knuth's number, nor through the middle of any Dedekind's number, nor through the middle of any Cantor's number, nor through the middle of any Hilbert's number, nor through the middle of any Gödel's number, nor through the middle of any Turing's number, nor through the middle of any Church's number, nor through the middle of any Kleene's number, nor through the middle of any Rosser's number, nor through the middle of any Curry's number, nor through the middle of any Howard's number, nor through the middle of any Tait's number, nor through the middle of any Girard's number, nor through the middle of any Reynolds' number, nor through the middle of any Milner's number, nor through the middle of any Hindley's number, nor through the middle of any Seldin's number, nor through the middle of any Barendregt's number, nor through the middle of any Abramsky's number, nor through the middle of any Ong's number, nor through the middle of any Ramsay's number, nor through the middle of any Dowek's number, nor through the middle of any Laurent's number, nor through the middle of any Regnier's number, nor through the middle of any Danos' number, nor through the middle of any Girard's number, nor through the middle of any Lafont's number, nor through the middle of any Scott's number, nor through the middle of any Plotkin's number, nor through the middle of any Abramsky's number, nor through the middle of any Ong's number, nor through the middle of any Ramsay's number, nor through the middle of any Dowek's number, nor through the middle of any Laurent's number, nor through the middle of any Regnier's number, nor through the middle of any Danos' number, nor through the middle of any Girard's number, nor through the middle of any Lafont's number, nor through the middle of any Scott's number, nor through the middle of any Plotkin's number.

thſta ſiex Swikin⁹ ærn Sm ſidſgene ah ſtem Sæm ſik mz malſegtande
ey ſex Sm liſa ok hyntſen⁹ fulla bóter⁹ ok alla · malſeg⁹ · ſimge
of ſtæthſend · thſa ſeuſu bóter⁹ ſtems takas ok ſonom ſwikſer hyſſas
of malſegt⁹ ſinter⁹ taka ſtender⁹ ſæma ah ſtem ſwik ey Swikſer
botum taka ſtander⁹ thz dagh⁹ of æn⁹ taki thz Sinnge ſoghſote
foze ſelotaſta

n

Tho gōz man⁹ bætha ſenſter⁹ enom manne · ſæn⁹ of
tæm · Sndæ ſtem Swikſer⁹ mz ſiex mannom of bóte
ſwik⁹ Sm ſik

m

Ef ſemmo man⁹ ſæmen⁹ koma ⁊ Swapno ſkipte elle⁹
æmen⁹ ſtadz mz Swedz Swika of hnigger æmen⁹
æmen⁹ finſkom ſævom maſor aff manne fyr dogh
at aff chriſt⁹ dna ſtand elle⁹ fot · bóte xx mūrc⁹ malſegtande
of Sinnge of ſtæthſend xx mūrc⁹ æn⁹ tuſ twegia manna Swikne
ern ey the tuſ · Særi ſik mz ſiex mannū orkæn⁹ ſtem ey botū
bóte ſim foze ſinn · of ſna Swæri ⁊ allom athrom aff hnigge⁹
ah ſtem orkæn⁹ ey botum

T

Swæthſa manne thū aff theſſe
aff hnigge⁹ · thſa hnigge ⁊ twebóte · ſna Swæri lagh⁹ Sm timge
of ſtæp ah them ſwæthſa Sæn ſtænda orkæn⁹ ſtem ey botum gif=
ni ſim foze ſinn · ſæn⁹ ſtæm thz dōth aff gifim liff foze liff

m

Hnigge⁹ mæn⁹ aff athrom thſumolfinge⁹ elle⁹ fot
ſtæmmen⁹ Swiſta bóte yr marke⁹ foze hyte of
tolff mūrc⁹ tuſ thye⁹ foze ſæmthofet⁹ thy at thſu
mol finge⁹ hæter⁹ halff ſtænd of thæſ ſtalker⁹ fotæn⁹ · thy tuſ æn
twegia manna Swikne elle⁹ Swæri ſik mz ſiex mannū · hnigge⁹
ſtæm al æmor finger aff Swæm bot ſtæmmi

T

hnigge⁹ mæn⁹
them mæſt ah⁹ thſumolfinge⁹ · bóte thye mūrc⁹ · bóte thye mūrc⁹

Sarmael my Dolia

fore hyte ok xy mir til thes kip fore sarathoser lengste finger
swan ȝ sama bon ¶ thes son nast ar litla fingre swan thre
mir ȝ hyte ok siex mir til thes fore sarmaleth litle finger
swan sama bot sama lagh swan bin tal ȝ sarmalom ok
stabio mine ȝ hyte

V

Swan som lisk hingger aff fingrom elk tuin bote
siex mir til thes ok thre mir fore hyte enbene
liga malseg ar thegia mana sortne ern tal est
swar sik my siex manom

VI

Inggers man stand a mane elk fot elk swartser
hyt sna at stan thaff ey stykto sunder bote xx
mir til thes ok thre mir fore hyte ar sortnen
ar til elk swar sik som for ar salk ¶ Swartsa finger hing
gen sna at the fromma ar a sotra elk swartser sidstarter
swan sama bot ¶ swartser mal ok hinggen a stand sna at
han grater ey marbingir sik elk ȝ fot sna at stan grater ey
gangir swar stykto bote xbin mir til thes ok siex mir
fore hytet ar til ern thegia mana sortne elk swern sik my
siex manom

VII

Ombers hising ȝ swartser hingge elk stingen ȝ
hul bryst elk arm ostan elk mitsan lanben
elk lagben sna at the synder gangen ok thaff
spriska elk tombers benlos sining ȝ bote xx mir til thre
malsg linge ok stanthenom ar til ern thegia mana sortne
elk swern sik som fote ar salk sarmi lagh swan bin tumben
elk thelouth manz elk stinar sinstare ȝ tombers

VIII

Sw swartser man hinggen ȝ been Pyg arm elk

Sermones in Quadragesima

kumben elle of hinbour sina at/ gwarthera kromppen lamber
elle hyter. gwar thra hyris bot/ sier mire of the taki sermathsu
sing. gwarthera hem ey kromppen lamber elle hyter sylgghe
engen hyres bot

V

Gif gwarthera man hinggen kotsker stingsing bla
elle blothingsker som ey komber hinsere ⁊ elle
stingsing hillo skeno som ey komber benskes=
ing/ ⁊. gwarthera gantmatha til mx thwem gortno bote xij
mire/ til thwera elle thwem sik mx sier mathon. sing wingbey
gwatri semm hagsk. gwrang arumber beris aff thy ⁊ skatsom:
thes scubi gortha may se hnatt/ the ate hinsere elles ey
ther man of til blodz stingsing elle hinggen ⁊ hinsenth at ey
komber ⁊ enlite. sina at/ thes hyl batha hanter of hinsere
bote xij mire/ til thwera thy til evn thegna matna gwrne elle
gwem sik som for ate skat/

VI

Gif gwarthera man hinggen elle hamblathe sina
at hem ate ey for-/ til ingstnedo koma sik at
kerka tha steal foghoten gorgskmest of mith=
may hyra man nemna hemis sar at/ se of prosna sina
som the kirka mx simon edh at/ halda. of foghoten of bor=
gskmest of kathmen taking thes bote er ther

VII

Gif man som hyra himmtender skeln gi mitna
of man elle mithay. bote fore hinavo thera
thre mire fore hyte sarathoseno of xx mire
til thera masseg/ kinge of skatseno of fore hinavo atgira
xx mire fore skrathoset/ til thera of enere fore hyte

VIII

Gif man som skeln tinst elle hamdraghes ⁊ hem

Sarenail my Swlia

bote siex mirc til thret dragher hary kniff swerdh bote siex mirc ely thev ern kynne til orkan hary ey botum grauge genom hand hauns gde hary thp sar my kattis epter sarenalon. kotary fore pnst of handdragh kan the selaghin: kuther stolken

Ro kastan may ⁊ amans gerth my kwedz skarke sten elly stang elly annat natkat of kom skil nather ey for thern messan ok taker thz engen bote xij mirc til thret. konna thp sarenail kri-wan: the bot halno stene ely annor bot

xiiij

Rastew may amany kot aff nonra bro my swlia ok sythra my kwedz skade kot ⁊ stybmen bote xl mirc. gaugen kip kattse a- ok kantker my kantnom nl kunden ok bar ok a taken gauge kiff for kiff. komber hary kusan ok byutker sirgan botew bote ey ter dragon ken masseg kuk kuther botum taka ¶ sky ter may ok amany kot aff botha bro elly gaudz bro my kwedz skade. bote xx mirc. komber kip kantka ⁊ bote bot sony for kan sak. ok thesse xl mirc ok xx mirc skuli til thret gauga ey tritging masseg amany kunge ok tritha stauksmon

xv

Ro konna may samany my kwedz kertom. sar ama bothy aff ok amar sar. thei ar kother gilder ok sar ogrip kifina kathen kan hnar gulder att simon sarom ok boten sony sagh til sighna hnar epter thr a komen ar

Ro kantker may kuggen kukanth sar elly xvi hnario hauda sar thz hest ar sony may ma

Dath aff fa thsa steal hetey som gevningena grorthe tal ett nat/
ok aev alv bote epter thy gevningen swev gor sevd swevrtha
Tub swevrther mem sevgather alliv slaghin ok then komber
som thy grorthe ok boter swithr malseg/ kinige ok staghenom
thet alv hem sakløs · Der hem aff them sevrom · sithen böter
evn forgifna ok for ath bote alv nett/ ok aev epter thy gievn
gen swev grorth · thet ægther ey mal seg/ liff hemb taka fore
mandrapet/ ok stande thy fæst/ botom som for swev lydhin
vith ok sithen steal my slaghom kvefnias thy som ater stev ok
fogstotey ok staghen litey ett/ them botom the lydhuvith hemb
ok thy okis ey them bot/ ok thy steal it koma tolff metna
neumd · hmat hem do aff them stema sevrom alliv ey nib or-
stev hem ey botom

xvij

Stev may sit/ eghit hion tal gothurt thinga ok
dygd ok komber ey sarmatther/ ok swevrther
ey blet alliv blothinge swter ogilt komber
sarmatther blemath alliv blothmite/ böte epter thy seven
evn

xviij

Ar thy fogstota borgthemestevd ok vatnanom
gors ok stetzsens skrifnevr/ dretpom alliv sevrom
swavi twebote Them may som fogstoten alliv
Vatnne sin byn senda epter stetzsens rævendom · thy som
them gors ligge/ sitmet botum sin hensens svena ok
stetzsens swavi lagh samn

xix

Sw gor ofmermaghi flushine alliv blothsvnte
them som mera er ey sylv sivt ok mine ey
semptan sivt böte thve mine fore hyte ok
sex tiv fore sev malseg enskylt · gor hem mine atomo

mz Wulfia

som eñ blamat blothmite bote siex mire malsegh standand
¶ gde ofner meghe ser alle blothsunte sylu eñ grimal
elle yngre swein ogilt xv

Hf affing the qwinio gowe mz Wulfia of twedz
hende bote sua som manne gwrt dewe. wrtan
prini time aff huggas. hugs hem aff higge
the bote som tugo elle skep swene ¶ huggas aff heathe
eno huggo bowe ey mera eñ fowe en. hings aff eno hug
ge heathe bowe ey mera eñ fowe en. hings aff eathwo hug
ge. bote that fowe heathe som edzgwe swene orkeñ hem ey
bowum grinige liff hems fowe. sua som tungo elle skep swene
¶ skeñ mam aff prima mz Wulfia elle twedz wrtkom of
steddo heathe grinige that liff hems fowe of engot eathwt bo
te. wrtker hem ey fangen wither elle wrtmather til nylu
te sama lagh som ser eñ sake bin tungo of bin skep ¶
wrtker of qwinna prini kristather of ey aff huggen bo
te that the fowe xl mire of aff allom thessom bowum take
malsegh healpe of healpe fangen of stather xvi

Wrtha lokka heathe aff mo stowna. bowe the
fowe xx mire. wrtker emna bote x mire
of healno mine fowe qwinna lokka of take
malsegh ey tuthing of fangen of stather the eathwt thet
skal bowas ester tredgat manna wrtno elle twen sik
mz siex manna athe xvij

Hetndelig merchende ar hamlen eathwom gde
ser som ey komber affing of orkeñ ey bo
tom grinige hand hems fowe wrtan malsegh

Sanctus mr Watha

Birthe[r] sone honom of stanes ey tholica ginning for grott of gra
cinge of stathenom stult[e] epter thy the bidia mr hond gera of
kan thera natther[s] sa

¶ Dm may thugger[s] annan annot[e] sinom bidia i
¶ Dm may thugger[s] annan ⁊ vyg[e] synder[s] ann elle[s] beer ii
¶ Dm may kasten[s] stene elle[s] skildre[s] streng iij
¶ Dm may watther[s] ⁊ stondals som watha stadde[r] iij
¶ ub thugger[s] may annan elle[s] slea[s] stene elle[s] skyter[s] v
¶ Dm stondals watha take[r] annan stadz for dy kan skatha vi
gde. of sua dy ofter magh gde sal[e] mr watha (vj
¶ Dm shynder[s] birte[r] may vij
¶ ub thurr watha ether[s] stal wera ix

Thugger[s] may sit athom of stanes watther[s] fore
stadde[r] of kan sa thugga kan annot[e] sinom wi
dia. thugger[s] aff thonom nals elle[s] gra. bot agha
⁊ anlite elle[s] ⁊ thalb sua sit[e] than stanes alverthe
libit[e] hyte aff. thugger[s] aff stand elle[s] fot[e] mr watha. bote wa
tha bote[r] thre mr[e] fore hyte of sex mr[e] fore swarthsolet[e] of
malseghanden stal enskyft atha watha bote[r] thana thugger[s]
than annot sulsave som ey komber[s] affthig[e] ⁊ bote sex mr[e]
fore saret[e] of enga hytis bot ij

Thugger[s] may annan ⁊ vyg[e]. synder[s] ann elle[s] beer
mr watha elle[s] thz som sulseve th[e] of komber[s]
ey affthig ⁊ of watther[s] then may krompen
elle[s] kamber[s]. sua sit[e] than hyte aff thanes[e]. bote thre mr[e] som
for dy salt[e] fore hyte of sex mr[e] fore swarthsolet[e] ¶ thugger

Sanctuarie my Swatha

many thmmolfinger° aff anglo° elli° for Sanctuarie wrista bote yn dra fone hyte of hathan Sempta dra fone Sanctuarie holet ¶ hin gger° thfen thf° er° neaft elli° thfen Sangfie · bote ena mur fone hyte of twa mur° fone Sanctuarie holet ¶ hingger° thfen thf° er neft elli° thfen minfta · bote hatha mur° fone hyte of ena mur° fore Sanctuarie holet · Scinn lagh wern bm til of thfo hathio minne ¶ hy tene

my

Sw kaftan° many ftene elli° fkynter/ ftung/ elli° hnatt thf hefft/ all° many kaftan° · komber° thf anan° ftrodz for aby thf Swatha gor · ftote aff ftene elli° aff/ hnfe elli° kaftan° of ner° hws of fer° er hnan° mithf to ber° thf hert° hfandalos watha · wanthfer° thf° nakan° fone ftadder° of fin° thf° Swatha aff elli° hnatt/ athmo thf all° bote fone fan° hathio minne aby for all° fakt/ · timo hyte ¶ wana : grefde of hathio minne exper° thfy fom thfe ern til

my

Sw kan many ¶ hfandalos bm watha ftadder° wana hnan thf kan hefft/ til koma of er fyfgher° hfand hingge · wanthfer° many wanthfer many fcla ghm elli° ftotter° a hfand fina of finger° kromma of omyt nab · wern thmmml finger° ¶ hytes bot/ fiey dra · thfen thf° er° naft/ fem dra · thfen thf° naft/ ena hathna mur° litle finger° of thfen thf° er° neft/ thfre dra hnan° therta

v

Sw hingger° many anna fcla° fkeno kaftan° elli° fkynter° fina att/ hnangthen with komber° for aby thf Swatha gor thf all° er° wanga wman wth wman thfen fkathan/ fift of fina thfen fkathan grorthfe figfta

Stramael mz Kratha

Kathsey kratha kotra

VI

Kuch̄ som kandlob kratha timar som etmech̄ stadz teagher for ey thz skatha gor/ elle ofiech̄ thus kastech̄ ob sech̄ ey kuch̄ mithech̄ bah thz ma they som gierningena giorthe kratha ethet grinda ey tho at malseghande wil ey / kratha edge stenda elle bot/ by taka ath kuat kyte kombech̄ / kratha botom som ey komber-kafling / thsa stal kytes bot/ quech̄ stenda tul at kote ath-mat ok ath ok ligge tul siex mennat aff stathend-kuat/ kan agther kytes bot/ by taka ¶ Sua mykit stal ofiermagi bota at kytes bot/ som moghande man ok kathe mine / stratholot nb orkench̄ ofiermaghi ey botom

VII

Kb bitech̄ kunder mech̄ thet gifui malseghender sut/ kunder elle bote siex ora kan etmat fa mech̄ skatha gora / satom kuat/ fal thz skelst ath bote agkander siex ora kwethech̄ kan kytech̄ aff som skathan fik thsa stal kytes bot kuat sua stor som stubot kul eghander dylia sore sit/ fa thet a kin unzedh som sta thean fik kuitnet thz mz them mathom at kans fal kanech̄ they skathan giort

VIII

Kalken man som kratha edge stal granga sore stu stone elle snerre elle sore kyte grange siex mennia edh ok kath kagh kwethech̄ ok ba te bot/ som fyr sakt/ ath stalb kan at edgenom ok orkench̄ ey botum elle felle ethen ok orkench̄ ey botum

¶ nb kan man thin fnat/ sik ey aff kandom sedga ¶ ny they kwethech̄ mz thin fnat/ gripin som kanech̄

Smo ij

thinfina (ff)

Hetvy · thitner· wnther· lages may elle· hamm

nb fore ston burt/ thinfner· ſtal thngia elle· bron iij

nb bm konet ham my bitme burt iij

bm ſtrigſens ſwen ſcleppe· thinfne elle· tmat may v

bm alt the) tredgamſom elle· halgamtho wayſe vi

nb thuggev· may tpald elle· betwende thre mther· vij

nb ſtiel may thmnbla viij

nb ſtiel may fiſta ix

nb gifner· may ſkuld atthid fore bodrigh x

thmu fynde· ſcuſu ſkuptab the a wdgh thttas xi

nb kay then thtte wtme hama xij

nb thtte· may ſit tmare xiij

nb thtte· may bnak) ſyo elle· hafni elle ſio ſtrand xiiij

nb thtte· may bnty fynd xv

bm may thtte· alkne tmare xvi

thmu may ſtal ſit wrthinfna gora xvij

nb bm hakt of thera hanba of baat xviij

bm may ſcleppe· thinfne elle· take· bſn fore ham xix

bm may take· tmare tymbe· bort xx

nb bm they ſom dublar ſit elle· tmare bort xxi

Uetvther· then thinfnath nathom) hanbom finno
takm ſom a luff gev· of grte· ey leet/ alff han
dom ſib ſtande thinfe vnt/· ſether· ham of tu
tmare manbz of ham wther· hemmes ſom
tu ſethis· ſtande tha ham thinfe vnt/ elle· ſethe alff hanbo
ſib nb hemmes ham ey wdther· wtam dyl of ſigge· ſik
ey a elle· hama ſalt/· tha ſtal ham binda mz wtmd in tuk

stans ok bote tho xl mk malseg kmige ok staff til thre ok ey liff stans sove granga · thy scal stay som kaper skonat elh stoffnat/ gioet/ gul silfuer elh atthre gioethe gming wapn skurin klaethe elh annat/ thoslift mz sinkom kotnom kepa ok with thz lagthkta kept/ thsa thz klumdag ab orbay stay ey botum som thmsmather til kedhe

ij

Hw wer ther they may mz thmsmathe grupm sam kumm bavy elh wintersegs may husas thsa scal ey thera liff sove granga thy sma stov thmsmather elv. Witin thz kay sumas ſ skeme thera ok the stana thz mz skonom nor ok mz skond ſ vithsom swarit Tab stay thsem thz kotas ok ſ skeme thera vanz sakas ok smidz ey mz thsem swar lagthwarth Tengen ma ok athsom kotta elh til kinda · Witin stay wer ther bav ok atakim ok ſ skeme stans sumen Tengen ma ok annas hus vanssaka with stay wethjav mi til stans mz xl nivt · Witin thz se soghsoten ok borgskamestene orloff thsa ma thz swara · With thz skonom ok enn ey sker mana kotne til elh vanz sakat hus stans so for sakt elv · bote xl nivt malseg ok xx nivt kmige ok staff orstan stay ey botum granga vitter ofuer stay enter thy sko now elv thmsmather kotes

mj

Swilkey may sove thmsmat skamer ey for swarth ſ gripen sin stay stacka fove minne ma stan ey hengia aken nivt elh merka swer the with stay stack ſ kirkio elh ſ bazstuko elh skusbonda sin · thm skon gie fore ena skalk nivt Ok them som ſ kirkio stall elh gode gierning ſ skenne athre stann thz engen sinath ok swarther stan

bær ok attakin fore healma mirr skal thnufner til simpo stias ok bætten gron mista ¶ fore thre gra hundh mista ok anat dratth ¶ fore twa gra hundh mista ok stæthen fly ok stadz mirr. konuber hæm sithen ater sithen ⁊ stæthen elle stadz mirr miste hiff sit/. ong kunn kunn tagh stemn. wrek hon skal qvik ⁊ gordh gretlias fore sina mykit/ som man skal hengias

III

Ryn the kona mz barne bæra som skal ær thz sina stor thnufnæthen som for ær sakt/ hon skal hiff miste thz skal hon ⁊ stadz jernio sitia ok hemme fotise then hemme skuld greff ok sithen bæra ær fæd gæns vetter hemme

V

Sw slepper stadz swen thnuff elle annar man sw jernom stæn & stenna vat/ hin skulle stande

VI

Sw skol man thz ⁊ thrælgen thz elle ⁊ kalgen thz ovexse æple elle æthra fiukt yter kaal elle huat thz ær ok wætther æ taken elle klæthe hes mz thrælgia nidinga wrind. bote sex mirr ok ater skæthen. konuber thær drap sær elle blodhsvite thera mellan. wæn thrælgit/ thz hæn fær som fore stæn ok ogit thz hin fik som tul kom

VII

Rugger man eghals elle annor bærande nid ⁊ thrælgærthe bote sex mirr ¶ bryter hæn gren æ bærande nid bote thre mirr. ong hæn kunn thz kunthen taken mz witnom kunn thz skolo bæra sik mz sex mannom

VIII

Sw skel man hinnbla sw hinnbla gærthom :

thinfina (bf)

stirom chyom ell' hmen' helft hem werse . wemther' talm
withen bindes at hem stander' thinfinather ok fchis til vtz
stubo ok gchis bomber' hems epter' thy thinfinather' eh'

Xv

Ew stiel mem fiska eff emmens nettiom, merksp
kvokom ell' ettheem fisketholim wemther' sin
gher' talm bore siey mitt' ok ater' skatsten
stiel hem nett ell' fisketol wemther' wither' talm bindes a
vyg hems ok stemde thinfe vtt

Xv

Ew grifter' mem skuld fore bodragh ok fmiz
thz mz hond ell' hmsom hems som hem hond
skuld fore grifter' fmiz ey wem sek mz tolff mit
nom ok thy stunde sehma vtt ell' bore xl nitt' som fer the
selk measeg ob xx mitt' kinge ek statsend

Xvi

Kwen som fynd hitter at wagh ell' wem kwagh
hmett fynd thz helst ett' hyse genstem fore them
mz hond gehn' sitten at sobna entio ok mzsmon
bomber them mist hamer fer ely hyst ett' sighe til merke ok sam ker
telne thza swem til sin mz them mamio siehter' tmth ok take sit
ater' wem losh . bomber ey ater' mma nett ok thz som winter
stemmed take kmger' thet hm ok them tmthing som hitte fynd

Xvij

Ew stem them som hitte wrme hema at hem hagfliker
hyst hamer' thza swem thz mz til sin som tempath hemer
mz them mamom ok siehter' tmth ok take sit ater'
wem them hem tmthing som hitte epter' thy thz gozset fima gutte
mem meta . gripes' mem at hysminge wrmo ok fulz at them thza

þinsna

bote xl mire oc hete þinsmer eþa stande þinse vtt

xiij

Ho hunter· mæn sa manninn· hæfst tamin· skelver
exa· ko· fan· gaet/· eþa· þæ nytiat sa a· þat
a stam in til sin sæter ta nz tilsen mannd oc
sielver· tuttu at þæ eþ· stams oc taki sit ater· sattan hvten
losn oc gyri sik vorþinsnat nz hysmigt vntno· nz hæfst vrsa
ok skors mat mæn yrkia of sinet þinsna goza oc sin ærende
nz stura Jmæn standen oc skhrutset· sitten lagsliyst oc lagsta
vottne til ern takne bathe· skhrutseno oc sna· stanb mom
hnar· sonn yrkev þæ nz sittan lagsliyst a· bote þre mire til
þret

xiij

Vter· mæn vorak· sio oc sinne vatne eþa· sinsko þæ
vttter· eghsande a· ey nat· eþa· skams hnif oc vet
ey hnatar skams a· finnit· hyser· stam lagsliæta þæ
agsa stam trettinnig· som hinte oc aghsanden tuæ hyti· gange
til stam mist skamer· nz sæmo· Jatekno oc thoegiat mænat vit
nom oc taki tuæ hyti ater· komber· stam ey Jmæn nat oc taki
þæ taki kmngen tuelyti

xv

Ho hunter· mæn hutn fynd oc hyser lagsliæta þæ
at stam skafnat fynd· komber· engen som lagsliæta
vttter skennes som sæ a· sakt· þæt agsa stam
ath skalpt oc skalpt kmngen

xvi

Ho skunter· mæn akkare mandz skam erfvottes som
epter· gotnat mænat miedzordo oc skottam

xvij

Ha standa þæ mæn synder hunter· þæ skal stam
sik vorþinsnat gæta forst nz hysmigt vmæn

sithsam sworn lyth som myst hauer my tul sun mr thegia mannst
wythe sielmer tuthi of tuki sua sit after ¶ tulla the godz hyel
pat wasen ekke so sio elli sone hem wam mon sual myklo bane
of tuki sua mykit aff thy gozsens som eghtanden wil honom
sums of gonlst mon sighsa at hem thent hauer

xviij

Sw taker mon wtan saum elli legso thast eller
stylat annets of aker elli Fuller elli goa na-
ra stands wertan mr thy ham takens hauer
komber aghtanden epter of singen alt samon. that aghter
ham tul things elli vazstolon ferats. of ham wald hnat hin
sink ham tul thinss elli Peansman ept thy som laghs sighsa woma
sin bnat wam samm laghs ¶ walsever of naken banka
baat of bonda. hnat ham honom (hauptesse sumer elli ey elli
selar thy ab ezzoret bruthi

xix

Swa som fingen retten thmss of stepper honom
for ath ham laghsumnen ar elli sithan bote xl
mit. ynge of steathend. wether of thinsmen
laghsumnen. that takis ey losi fore ham wom bathinges
¶ Jurfnes naken losi fore ham taka gelde ynge losi of
a xl mit of thy wam ynges ensak ¶ Alo orker hnethen
thent botum

xx

Swa som stmars tymber bort taker sua som sticka
tughel with elli hnat thy thr mr wythe elli wtan
wythe wtan aghtandens loss. bote fore hnatt stykk
be ena mit pening malsps ynge of steathend tul thre of
sua fore annatt of tuthat thy tul ena thegia mana wythe elli

þmuſna

Sweri ſik mz ſielfſins eþe · taker ſtan mera bote tolff mire ſom ſy[n]e ær. ſake · tul þiuef of wari ſwrþmuſna · wærker þz honom wort/ sweri ſik mz ſier mannom falð ſtan ett eþſenom oc orkar ey botom ſwarþe ſtlaghſin wrþer ſtokken · laghſa nun wari ſom þen þz ættſwom wrter ¶ Firamdelis merkiand ett/ etſſ allom ſier marka botum elli þrigia marka y theſſo baſkeno taki ey tiuſtinnig/ malſeg/ ammen kinig of tiuſta ſtruſken oc sweri ſik fore ſier marka ſak ey ey ern wrtnen tul mz ſier manna eþe Oc fore þrigia marka ſak mz þ rigia manna eþe falð ſtan ett eþſeno oc orkar ey botn ſwarþe ſtlaghſin wrþer ſtokken · ſamnu laghſ weri oc þm malſeg þm ſtan orkar ey ſtan wrþer bindi oc orkar ey botnm

ſwier ſom dubla

xvi

Swikn ſom dublar ofsuer ena mire bote þre mire tul þiuef malſeg kinge of ſtaþſenom ſiat þen ſom þæſtiþe ſom þen ſom swæn æn tul ern þregia manna witne elli weri ſik ſielver tiuſti · orkar engen þera botom · ſwarþe ſtlaghſin wrþer ſtokken ey tima of ammen tima tiuſtne ſkyne ſtruſken æn ſtan swer þer þz mz ſangen ¶ Engen mæ dubla wrþ þen ſom ey þr ſielf ſin forma oc ſins godz oc ſtaner þz ſtan mæ dubla mz · wæn ſtan bote xl mire malſeg y mire þz ættna kinge of ſtaþſeno oc þz ætter ſom ſtan wæn ſiekinom malſeg orkar ſtan ey botnm oc wærker laghſlika tul wnnen swarþe ſtlaghſin wrþer ſtokken oc ſkyne ſtruſken · komber ſtan ætter ſtruſken · wæn ſoghotenis oc uaþmanna orloff miſte ſtand ſina Oc mz þen þz ætter ſik tul ær dubla oc ey þr ſielfſins formæn · gerin ſoghoten oc uaþmæn mz malſeg

Dnbbef

vatthe hnatt them thyrftia lat/ hwara ¶ Dnblan° man ok bort
the fwithferlegnig/ hem hemer° til fin takit taki them ater° fwith-
erlegnig/ then ftam fom hona agher° affe them fom hona hwar
ok hem fom hona bort Dnblathe gringe til erlbnthes fore
finge ok ftathfeno fna lenge fwitherlegning/ vekker° hwan hem
nather° fia ok then the hwan ftathrom til hemnde bote tolff mrk
finge ok ftathfeno til thdeskipt/ fin hem hwarthe til hwnnen
mz them witno orkar° hem ey botimy hwarthe hemb vetter
fom fær ath° fakt/ fin xl markia bater° ¶ Dnblan° ok naken°
bort the ftathvo hemer° til bote tolff mrk° finge ok ftathfeno
ok then taki fit ater° fom ftte ok fin del affe fakfren orkar°
hem ey botimy gorib mz hono fom fær ath° fakt ¶ hnar° fom
Dnblan° epter° the ℔ hwarth ath° vingd bote thre mrk° finge
ok ftathfeno til thdeskipt° A m e N

Tralat fua qrenge voluptas/
Dnarion dragher fyn fwellusta tydh/
som gam haffuer fina flest orig ydh.

TIDÖ BIBLIOTEK TILHÖRIG

B 127

B 127

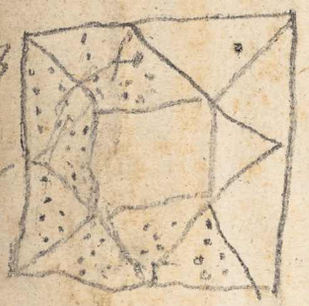

B 127

206

Rifs-Bibliotheket
Stockholm
Handskriftsr.